

קפו דיני אשה הרואה דם מחמת תשמיש וכו' י"ד סעיפים:

א \*אשה שראתה דם מחמת תשמיש: מיד בכדי שתושיט ידה ללחת  
הבר או ללחת הבסת ותמול ער לבדוק בו [א] ותקנה עצמה משמשת  
[ב] ג"פ. אם בכל שלש פעמים רצופים ראתה דם [הסג]: וכל שכן אם

באר הגולה

ב. מור ושאר פוסקים.

א. ברייתא נדה דף ס"ה ב' ודף ס"ו א'.

אם מחשבין ההפלה מתחלת ראייה אם תחשוב מליל טבילה אינו חשבון אחד אם  
המשיכה ראייתה פעם אחת ב' ימים ופעם אחת ג' ימים<sup>33</sup> או שפעם אחת שמשוה סמוך  
לראייתה וצריכה להמתין ששה עונות בדלקמן שם<sup>34</sup> ואף לפי מנהגינו שלעולם מתחילין  
מליל ו' לראייתו<sup>35</sup> מכל מקום אם המשיכה ראייתה פעם אחת ליום ו' ונתאחזה הטבילה  
יום אחד אם תחשוב ההפלה מליל טבילה זו לא תהיה ההפלה שזה לחשבון שמתחלת  
ראייה עיין לקמן סי' קפ"ז סעיף ו' וי"א אה"י:

[א] ותקנה עצמה. שבכדי שיעור זה יש ספק<sup>36</sup> אם יצא הדם לבית החיצון בשעת תשמיש  
או אחריו וחייבין אשם תלוי<sup>37</sup> על ספק זה משום הכי הטילו עליה דין רואה מחמת  
תשמיש<sup>38</sup> דלקמן. אבל אם שהתה יותר מכדי שתושיט ידה ללחת הכדי אפילו רגע ומצאה  
דם על העד אף דיש לומר שהיה הדם בבית החיצון בשעת תשמיש יצאה מכלל רואה  
מחמת תשמיש שהרי פטורין מאשם תלוי משום דאמרינן העמד אשה על חזקתה וחשתיא  
הוא דהואי. ואם בדקה מיד אחר תשמיש קודם שיעור שתושיט ידה תחת הכר ולא מצאה  
כלום ואחר כך ראתה אפילו תוך שיעור זה פשיטא דלא מקרי רואה מחמת תשמיש (ש"ך<sup>39</sup>):

[ב] ג' פעמים. עם תשמיש זה דהיינו עוד ב' פעמים (פרישה"ט<sup>40</sup> מ"ז ש"ך<sup>41</sup>). והראב"ד<sup>42</sup>  
כתב דמשמשת עוד ג' פעמים משום דסבירא ליה דלא מקרי רואה מחמת תשמיש  
אלא כשבדקה עצמה קודם תשמיש דכשלא בדקה עצמה יש לומר שקודם תשמיש היה  
בה הדם ולא מחמת תשמיש ראתה<sup>43</sup> וסבירא ליה נמי שמשראתה פעם אחת מחמת  
תשמיש חיישין שתראה עוד מחמת תשמיש וצריכה בדקה אחר תשמיש ולפני תשמיש<sup>44</sup>  
(כדי לבדור ראייתה שתראה אחר תשמיש מיד שנדע שראיה זו מחמת תשמיש היא)  
והלכך ראייה קמיתא דלא בדקה קודם תשמיש לאו ממנינא הוא.

והר"ה<sup>45</sup> חולק עליו וסבירא ליה דאף שראתה פעם ושתים מחמת תשמיש אינה צריכה

סב ראה גם לעיל סי' קפ"ש.

סג סימן זה בשו"ת לא הגיע לדיון, וראה שו"ע סי' קפז  
סי"א.

סד כמבואר ברמ"א שם. פס"ד צ"צ שם סכ"ו.

סה ובס"ק מא ובמק"א ס"ק ג' (הוכחה נוספת שומת  
הפלגה הוא מסוף ראיה).

א ברייתא דרבי אלעזר ברבי צדוק ד', ב וברב חסדא שם.  
רמב"ם הל' שגגות פ"ה הל' ו' ש"ך ס"ק א.

ב לתנא דבריותא שם. בעלי הנפש שער הספירה סי' ג'  
הל' ש"ך ס"ק א. ולרד"ק, ראה תורת השלמים ס"ק א.

לעיל א"ח סי' רסא ס"א, וש"נ.

ג בעלי הנפש שם. סמ"ג ל"ח ק"א (לש, א). כ"ז ד"ה השמא  
ל"ה ש"ך שם, ובנקודת הבקש במקו הסיון, וראה אנ"ק

אדמו"ר מהר"ש ע' ענ.

ד בעלי הנפש שם. ש"ך שם. וראה לקמן סי' קצ ס"ק קפ.  
ה נגזר ב, אי"ב (שנפגע זה אינה מנמנה למפגע). ונ"ח

לקמן ס"ק י. וראה לעיל מהר"ב (ד"ה ומשום). פתח

והסא ס"ק ג.

ז ס"ק א, בשם אביו בתשובה.

ח ס"ק ג.

ט ס"ק א.

י ס"ק ב.

י שער הספירה פ"ג הל'.

יא כרתי ופלטו ס"ק ב.

יב ראה קנה בשם בירורי הששות סוס"א.

יג בהשנות לבעלי הנפש שער הספירה אות ה.

## הלכות נדה קפ

רפא

מצאה שלש פעמים דם על [א] עד שלו (מרדכי וכן כ' צ"י בשם ספר התרומה וסמ"ג) אסורה לשמש עם בעל זה אלא תתגרש ותנשא [ד] לאחר. נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש שלש פעמים רצופים אסורה לשמש גם עם אותו בעל אלא תתגרש ותנשא לשלישי. ואם גם עם השלישי ראתה דם מחמת תשמיש שלש פעמים רצופים לא תנשא לאחר אלא [ה] אסורה לכל [ו] עד שתברוק. הגה: וי"א שאין לנו צקלין ליזה מקרי מחמת תשמיש כי אין צקלין צשיעור הנוצר ולכן כל שרואה שלש פעמים סמוך לתשמיש מקרי לדין מחמת תשמיש ונאסרה [ז] על בעלה. (צ"י בשם הראש"ד שצ"כ בשם י"א.) ואלו שלש פעמים [ח] צריכים להיות נזופים אצל אם לא היו נזופים לא נאסרה

בדיקה כלל (אם יש לה וסת או למ"ד דאף שאין לה וסת א"צ בדיקה כלל בדלעיל סי' קפ"ו"י). ורואה מחמת תשמיש שאמרו בגמרא היא ראיית הרגשה שהרגשה בדם<sup>10</sup> ולא ראיית בדיקה והילכך ראייה קמיתא ממנינא וכן משמע מסתימת כל הפוסקים שלא הזכירו חיוב בדיקה זו. ומשום הכי סתמו הפרישה והש"ך והמ"ז דלא כהראב"ד<sup>11</sup>:

[ג] עד שלו. דבכהאי גוונא אפילו מצא זמן מופלג אחר התשמיש מקרי רואה מחמת תשמיש דעל כרחק מחמת תשמיש הוא (משנה י" ש"ך י"ח):

[ד] לאחר. דחליטין שלא תראה בביאת בעל אחר לפי שאין כל האצבעות שוות (גמרא י"ט):  
[ה] אסורה לכל. שכיון שראתה בג' אצבעות החזקה לראות מחמת כל האצבעות. ומה שלא נאסרה על בעל השלישי<sup>12</sup> וכן על השני בביאה ראשונה שראתה בה<sup>13</sup> לפי שאין כל הכחות שוות ושמה ביאה זו היתה בכח מרובה ועד שתחזוק בג' כחות לג' אצבעות לא נאסרה (גמרא ורש"י<sup>14</sup>):

[ז] עד שתברוק. בשפופרת לידע אם הדם הוא מן המקור כדלקמן סעיף ב':  
[ז] על בעלה. וכתב הש"ך<sup>15</sup> צריך עיון אי מחמרין מהאי טעמא דאין אנו בקיאים לאסרה לכל העולם היכא דהחזקה בג' אנשים כן. והמנחת יעקב<sup>16</sup> כתב דבראב"ד<sup>17</sup> משמע שאין לחלק (וכן משמע ברמב"ן<sup>18</sup> שהשמיט זה לגמרי):

[ח] צריכים להיות רצופים. כשור המועד ובחוקת קרקעות<sup>19</sup> אבל כל שפעם כך ופעם

יד העת הא' שבסעיף ב.

טו ד"ה שם. וראה לקמן ק"א סוף ס"א א (שהיוב קרבן מייירי בהרגשה, ובדיקת שפופרת להוכיח שהוא מהגדרים מייירי בלא הרגשה). אמנם לעיל בגמרי"ב (ד"ה הרגשה (באותיות) רגלים לדבר שמתחת תשמיש בא הדם ויחיבים בקרבן. וראה שו"ת צ"צ סי' צג אות ו. סי' שם. פס"ד צ"צ רמב. ב. אהלי יוסף (סג. א; סד, ד). שבט הלוי סי' ענ. פרידס חב"ד יב' ע' 76.

טז ראה שבת הלוי ילד' סי' עז.

יז ד, א. רש"י שם ד"ה מנצא.

יח ס"ק ד.

יט סו. א. מ"ז ס"ק ב. וראה לקמן ס"ק יד. שהוא נמנעם ספק ספיקא.

כ מ"ז ס"ק ג.

כא גמרא שם. מ"ז שם.

כב תוס' שם ד"ה וברוק ענשה בביאה ראשונה.

כג שם ד"ה וברוק בביאה ראשונה.

כד ס"ק ז.

כה תורת השלמים ס"ק ה.

כו שער הספירה ס"ג ה"ו.

כז הלכות נדה פ"ו הל' (שלא כתב שיעור חזון סמוך לתשמיש).

כח שבמאור בב"ב כה, א.

[ט] על בעלה. (ב"י בשם הרמב"ם וכ"כ הרשב"א סימן תתל"ט ומהרי"ו סי' נ"ג). ואין חילוק בין אם ראתה שלש פעמים מיד שנשאה ובין נתקלקלה אחר כך וראתה שלש פעמים. (מרדכי ריש הלכות נדה ובתשובות הרשב"א סימן תתל"ט ובתוספתא). וכל זה לא מיידי אלא בראתה [י] סמוך לתשמיש אבל אם לא ראתה סמוך לתשמיש לא נאסרה על בעלה ומותרת לו לאחר טהרתה תמיד (ב"י בשם סה"ט וסמ"ג) ודינה כמי שאין לה וסת.

**ב** יביצד בודקת נומלת שפופרת של אבר (פירוש קנה חלול של עופרת) ופיה [יא] \* רצוף לתובה ונותנת בתובה [יב] מבחול ובראשו מוך

באר הגולה

ג שם וז"ל סמ"ג וסמ"ק ב"א ב"י ד"ק שם דף י"ד ב' ד שם ברייתא דף ס"ו ע"א.  
אמנותין נמצא על (שלו) [שלה] אותיות. \* פירוש כפול, ופירוש מבחול קיסם אורך, רש"י.

כך אין זו חוקה כלל וסת הוא דלית לה (רשב"א כ"ס ב"י<sup>21</sup>) (פירוש שנתקלקל וסתה ופורסת נדה בלא עת<sup>22</sup>):

[ט] על בעלה. ומכל מקום חוששת לאחרון פעם אחת כדלקמן סעיף י"א<sup>23</sup>:

[י] סמוך לתשמיש. פירוש בידוע בודאי שראתה סמוך לתשמיש אבל אם במופלג אחר התשמיש בודקת עצמה ומצאה דם אף על גב דיש לומר שראתה בשעת תשמיש מותרת<sup>24</sup>. ואפילו הרגשה<sup>25</sup> בשעת תשמיש שראתה תולין לחלק ולומר שמועה היא בהרגשתה שהרגשת שמש היתה ונדמה לה כאילו מרגשת בפתיחת המקור להוציא דם<sup>26</sup>. לפי שאשה בחוקת מהורה עומדת ואין מוציאים אותה מחוקתה<sup>27</sup> אלא כשהדם לפני<sup>28</sup> ולא בהרגשה שאפשר לטעות בה ולכן הם פטורים מקרבן חטאת ואשם תלוי (גמרא<sup>29</sup> תרומת הדשן<sup>30</sup>). וכל שכן באשה שראתה ג' פעמים בבוקר כשקמה ממטתה מצאה ריבוי דם על בתנת שלה שהיא מותרת ואף אם תשמש עוד פעם ושתים ותמצא מיד אחר תשמיש מותרת ולא אמרין איגלאי מלתא למפרע שהיה הדם גם כן בשעת תשמיש אלא ימים הראשונים יפלו ומכאן ולהלאה חושבנא וכל היכא דלא מקרי רואה מחמת תשמיש אפילו ראתה כן מ' ונ' פעמים מותרת (מהר"ם לובלין<sup>31</sup> ש"ך<sup>32</sup>):

[יא] רצוף לתובה. פירוש כפול<sup>33</sup> לתובה שלא יסרט ויוציא דם<sup>34</sup>. ומשום הכי אינה נומלת של עץ אף אם הוא חלק מפני שאין יכול להיות פיו כפול לתובו<sup>35</sup>. אבל

כט בשו"ת ח"א סי' תתלט (ההלכה).

ל סוס"י קפ, בשם תשובת הרשב"א (הנעם).

לא ראה לקמן מוף ס"ק לש (מקרה הוא שראתה מחמת

תשניש ולא תראה עוד). ס"ק מדר. ק"א ס"ק א (ד"ה

ואין לומר). ס"ק יג בהגהת. שו"ת צ"צ סי' ח אות ה. סי'

קד אות א. סי' קב אות ו. סי' קלו אות ו. סי' שנדי. סי' שו.

לב ראה לקמן ס"ק לש וס"ק נא (שחוששת, גם בפעם אחת,

לומת החדש). וס"ק מא (שחוששת, גם בפעם אחת,

בהפלתה שיה ממוף ראית וסתה). והנעם שלא נאסרה

לגמרי בפעם אחת, שגא תבקע, ראה לקמן מוף ס"ק לש.

לג כדלעיל ס"ק א וש"י.

לד ראה לעיל ס"ק ב (דמייני בהרגשת) וש"י.

לה גמרא נ. ב. (לענין חיוב קרבן). ותבאר לקמן בק"א

ס"ק א (ד"ה ודא). וראה שו"ת צ"צ (הוספות עא, א).

לו כדלעיל ס"ק א וש"י.

לז כדלעיל סי' קפ. ק"א מוף ס"ק ב, וש"י.

לח נ. ב. (לענין קרבן).

לט סי' רנו (שאף שנמצאין בהרגשתה כדלקמן סי' קצ

ס"א, מ"מ כשיש במה לתלות מותרין, כדלקמן שם

ס"ק ב).

מ בשו"ת סי' נב (ראין חילוק בין ג' לבין מ' פעמים).

מא ס"ק א, בשם אבוי בתשובה.

מב רש"י מ. א ד"ה רצוף.

מו גמרא ורש"י שם ד"ה אפגרי.

מד מקדני יו"ט פ"י סי' ג. אות ת. תורת השלמים ס"ק ז.

וראה שו"ת צ"צ סוס"י קו.

## הלכות נדה קפ

רפג

ומכנסת אותו באותו מקום עד מקום שהשמש דש נמצא דם על ראשו

יכולה ליטול של שארי מיני מתכות שיכול להיות פיהם כפול לתוכם (משאת בנימין<sup>י</sup>)  
מנחת יעקב<sup>י</sup>.) והש"ך<sup>י</sup> כתב שהוא הדין ברזל דלא משום דמסרט:

[יב] מבחול. פירוש קיסם<sup>י</sup> שמכניסין בשפופרת שבה הכחול לבחול העינים מקרי  
מבחול על שם שבוחרין בו (רש"י ע"ז דף כ"ח<sup>י</sup>).

וכתב הב"י<sup>י</sup> דענין בדוקה זו מבואר הוא במאחר שהוא למורה לראות על ידי אבר תשמיש  
תראה גם כן על ידי המבחול כיון שמכניסו עד מקום שהשמש דש ואילו לא היה המבחול  
תוך השפופרת כשהיה יוצא מלובלך בדם לא היינו יודעים אם הוא מן המקור או מן  
הצדדים וכשהוא תוך שפופרת אם ימצא בו דם ודאי מן המקור הוא בא ולא מן הצדדים  
שהרי השפופרת היתה מפסקת בינו לצדדים. ומה שנותנין מוך בראש המבחול מפני שדם  
כל שהוא ניכר במוך ואינו ניכר בעין ועוד כדי שראש המבחול לא יסרט ויוציא דם.

וכתב עוד הב"י<sup>י</sup> דאיכא למידק בבדוקה זו כשלא נמצא דם על ראש המבחול אמאי  
אמרינן בידוע שהוא מן הצדדים הא איכא למיחש שמא מן המקור הוא רגיל לבא ומה  
שלא נמצא דם על ראש המבחול הוא מפני שלא היה עב כמו השמש שאין כל האצבעות  
שוות או מפני שלא הכניסו בכח שאין כל הכחות שוות כדלעיל<sup>י</sup>. ויש לומר דלא אמרינן  
אין כל האצבעות או כל הכחות שוין אלא להקל ולא להחמיר ומעמא משום דרוב נשים  
אינן רואות דם מחמת תשמיש הילכך כל מאי דמצי למיתלי בה להתירא שלא להוציאה  
מכלל שאר נשים הלכין כיון דאיכא רגלים לדבר שהרי נבדקה ולא נמצא דם על ראש  
המבחול עכ"ל.

וכתב הש"ך<sup>י</sup> בשם משאת בנימין<sup>י</sup> שאין צריך להכניס השפופרת עם המבחול והמקור רק  
עד מקום שהוא יכולה ומשערת בעצמה לפי אומדן דעתה שהגיע עד מקום שהשמש דש  
ואשה בעצמה נאמנת על זה ואינה צריכה כלל לדחוק השפופרת למקום צד ודחוק ואין  
לנו לחוש שמא לא הכניסה כשיעור דיתה דלא ניתנה תורה למלאכי חשדת עכ"ל.  
ובמשאת בנימין<sup>י</sup> סיים דמכל מקום צריך להיות השפופרת דומה לעובי האברי<sup>י</sup> לבתהלה  
כי אף שאין כל האצבעות שוות מכל מקום צריך להיות עבה וארוכה כשיעור אבר בינוני.  
והש"ך<sup>י</sup> לא העתיק זה. וכן כתב במשאת בנימין<sup>י</sup> בשם בעל הסמ"ע שאין צריך להיות עבה  
רק ארוכה (ומעמא יש לומר דבאורך דוקא איכא למימר שאם היתה ארוכה כהאבר היתה  
נוגעת קרוב למקור יותר ועל ידי זה היה בא דם מן המקור<sup>י</sup> אבל דם הבא מחמת העובי

שאירת יהודה הוספות ס"ה ה' (בשם רבנו). שו"ת צ"צ ס"ה קו.  
נא ד"ה ואיכא למידק. ויתבאר לקמן ק"א ס"ק א' (ד"ה  
אכל בב', ואיך), ובתורה ד"ה ועוד.

נב ס"ק ד"ה.  
נג ס"ק י'  
נד סוס"י כנא.  
נח ראה שאירת יהודה הוספות ס"ה ה' בשם רבנו, ודחינו  
עובי ב' אצבעות, כהם שפופרת שבגמרא (מפואות פ"ו  
מ"ו. מור ושוע"ט ס"ה רא מ"ג). וראה לקמן ס"ה קפ ס"ק כו.  
נו ראה לעיל ס"ה קפ ס"ק ו' (בנומרי). שאירת יהודה  
הוספות ס"ה ו'. אנ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' לו.

מה סוס"י כנא.

מו תורת השלמים שם.

מז ס"ק פ.

מח רש"י סו, א ד"ה מבחול. מ"ו ס"ק ה.

מט ע"ב ד"ה מבחול. וראה גם ב"מ צא, א ד"ה מבחול.

נ ד"ה ונ"ש רבנו שהשפופרת. וראה גם מ"ו שם. ולענין

בדוקה זו לרואה דם בני רגלים, ראה לקמן ס"ה קנא ס"ק

מ"ו. ולענין בדוקה זו בגמט שצדדים, ראה לקמן ס"ק כג.

שו"ת צ"צ ס"ה קא אות ד ואת. ו. ס"ה שח. רס"י שו. ולענין

בדוקה עין ומוך שבאצבעות שגמאל ס"ה נו (הובא בתורת

השלמים ס"ק ח), א כי אים ומוך שבמדר מדרה ס"ק ו, ראה

בידוע שהוא מן המקור ואסורה ואם לאו בידוע שהוא מן הצדדין [ג] ומותרת. (צ"י מהרמב"ם) [הגה:] ולאף זמן הזה יש לסמוך אצדיקה זו. (עורר וצ"י לדעת הרמב"ם והרמ"ש ורשב"א ורי"ף וכן כתב הר"ן והר"ס פדוזה סימן י').

הוא בא מדרחק הצדדין בעובי האבר). ולהמשאת בנימין (וכן דעת הב"י<sup>11</sup>) צריך לומר שמחמת העובי נפתח המקור ויוצא ממנו דם. והסמ"ע והש"ך לא סבירא להו הכי כי צואר הרחם רחב הוא<sup>12</sup> רק על ידי משמוש האבר בו בכח קרוב למקור ויוצא ממנו דם בין שהוא עב בין שהוא דק הילכך באורך וכח תליא מילתא (ולא בעובי) ועל זה אמרו<sup>13</sup> שאין האצבעות וכתות שוות להקל ולא להחמיר.

וכן דעת הרמב"ם<sup>14</sup> לפי מה שכתב המנחת יעקב<sup>15</sup> שהשפופרת פתוחה מב' ראשיה ומכניסתה לבדה תחלה עד מקום שהיא יכולה לבד ואחר כך מכנסת בתוכה המכחול עם המוך שעל ראשו ורוחקת המכחול לבדו עד מקום שהשמש דש אף על פי שהשפופרת אינה מנעת לשם. ולהמשאת בנימין מה מועיל בדיקה זו שאף אם השפופרת עבה כעובי אבר בינוני והרי המכחול דק הרבה ממנה והוא לבדו מגיע עד מקום שהשמש דש. ומיהו מלשון המרדכי<sup>16</sup> וטור וש"ע ושאר פוסקים משמע שהשפופרת פתוחה מצד אחד בלבד וארוכה כמו המכחול עם המוך שעל ראשו והיא מפסקת בין המוך לצדדים. עיין מרדכי וכו"מ בהריא במשאת בנימין<sup>17</sup> ואמונת שמואל<sup>18</sup> וכן משמע מלשון מכחול בשפופרת כדלעיל בשם רש"י<sup>19</sup>):

[ג] ומותרת. לבעלה ואינה צריכה להתגרש ממנו (ש"ך<sup>20</sup>) בשם רוב הפוסקים ולא ברמב"ם<sup>21</sup>).

וגם (א) מהורה היא (רש"י<sup>22</sup> ר"ן<sup>23</sup> רמב"ם<sup>24</sup> ספר התרומה<sup>25</sup>) ואינה צריכה ספירת ז' ומבילה לא לראיה זו השלישית ולא בכל עת שתראה מחמת תשמיש אפילו כמה פעמים

#### קונטרס אחרון

(א) וגם טהורה בו. כן<sup>א</sup> כתבו רש"י<sup>ב</sup> והר"ן<sup>ג</sup> והד"ם טהור. ורמב"ן<sup>ד</sup> ומרדכי<sup>ה</sup> כתבו דהיא טהורה. וכן הוא בתהנות מיימוניות<sup>ו</sup> אם תמצא טהורה עיין שם. ובספר התרומה בסימנים<sup>ז</sup> כפל לשונו

|                                                                        |                                                      |
|------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| נז כדלעיל, שכתב: שלא היה עב כמו השמש.                                  | סח ס"ק יב.                                           |
| נח ראה גם לעיל מהר"ב בריש התורה הב'.                                   | סו פ"ד הב"א. ביאור שפתו ראה לעיל מהר"ב ד"ה וטורה.    |
| נט כתובא לעיל מהר"ב.                                                   | סז סו, א ד"ה מן הצדדים. וראה בדי השלשן ציונים ס"ק א. |
| ס פ"ד הב"ב.                                                            | סח בחרושי שם ד"ה מכאן.                               |
| סא תורת השלשן ס"ק ה.                                                   | סט פ"ד הב"ב: טהורה ומותרת.                           |
| סב רבו תשלה (מקו מים) שבעות א, ב): מביאה שפופרת קנה הלול וכתובה מנחול. | ע ס"י קו בסעיפים: מהורה כי' ומותרת. עוד מקורות       |
| סג מוס' גמ.                                                            | ואות ג, ס"י קין אות ב.                               |
| סד ס"י נג הובא בתורת השלמים שם (שהצריך כעובי האבר).                    |                                                      |

#### ציונים לקונטרס אחרון

- א לכללות הקונטרס אחרון, ראה מ"מ וציונים. קו"א
- ב ביאור מרדכי הקונטרס, שריע הל' נדה עם ביאור קו"א.
- ג סו, א ד"ה מן הצדדים. וראה שו"ת צ"צ ס"י קכ (שהוא ביאור כללות הקו"א שלפינו) אות א.
- ד בחרושי שם ד"ה מכאן.
- ה ס"י הי"ט.
- ו במס' שבעות רמז תשלה (א, ב).
- ז פ"ד אות ס.
- ח ס"י קז.

## הלכות נדה קפו רפה

(תשובות אמונת שמואל סימן א') דכמו שדם זה שנמצא שלא על המוך שבראש המבכחול  
בא מן הצדדים כך הוא כל דם שרואה מחמת תשמיש<sup>א</sup>.

ואפילו לא נמצא דם כלל על השפופרת מכל מקום מותרת לבעלה אחר ספירת ז' ומבילה  
לראיה השלישית ולא חיישינן שמא תראה עוד מחמת תשמיש אחר בדיקה זו משום דיש  
לומר דלמא נתרפאה שהרי על ידי הכנסת השפופרת רגילה לראות כמו על ידי אצבע  
דאם לא כן מה הועילו חכמים בבדיקה זו שמא לא תמצא דם כלל אלא ודאי על ידי  
השפופרת רואה תמיד כל זמן שלא נתרפאה. כך כתב בהגהות מיימוניות<sup>ב</sup> בשם ריצב"א  
והביאו בדרכי משה<sup>ג</sup> ושו"ך<sup>ד</sup>.

ועל פי זה עלה ברעת השואל בתשובת אמונת שמואל סי' א' לומר דאם חזרה וראתה  
מחמת תשמיש אחר בדיקה זו או אחר שעברה ושמישה ולא ראתה דעריף מבדיקה זו  
כרלקמן סעיף ה' בהג"ה חזרה לקלוקלה ואסורה לבעלה בפעם אחת שראתה<sup>ה</sup> דבירודע  
שלא עלתה לה רפואה כרלקמן סעיף ט'. אבל דעת הדרבי משה<sup>ו</sup> ושו"ך<sup>ז</sup> (לקמן סי' ק)

### קונטרס אחרון

טהורה ומותרת כו' טמאה ואסורה כו'. וכן הרמב"ם<sup>א</sup> כפל לשונו טהורה ומותרת כו'. וכ"מ בהדיא  
ברשב"א<sup>ב</sup> ורא"ש<sup>ג</sup> במחלקותם על הראב"ד<sup>ד</sup>, במ"ש דחאידינא אף במן הצדדין צריכה לישב ז'  
נקיים, מכלל דלדידהו סבירא להו דאינה צריכה ז' נקיים. דאף אם חימצי לומר דסבירא ליה  
להראב"ד זכיון שצריכה לישב ז' נקיים יש לאוסרה על בעלה, דאין לחלק ביניהם כמ"ש בכרתי  
ופלתי<sup>ה</sup> לדעת רמ"א<sup>ו</sup>, אם כן ממילא לדידהו אינה צריכה ז' נקיים (ומ"ש בכרתי ופלתי סי"ק [ז])  
דאלף שפופרת<sup>ז</sup> כו', דבריו צריכים עיון גדול, מלבד שסותרים זה את זה, שבס"ק ה' העלה שאין  
לחלק בין לבעלה בין לטהרה לגמרי<sup>ח</sup>. וכ"מ עוד בהדיא בתורת הבית הארוך (סוף שער ז'<sup>ט</sup>), הובא  
ב"י<sup>י</sup>, במ"ש גבי רואה מחמת מכה דאינה צריכה שפופרת<sup>י</sup> מרחיני פרק חינוקת כו'. וכ"מ עוד  
בתשובת הר"ן סי' מ"ט<sup>יא</sup>.

עין שם<sup>יב</sup> שהתיר אף ברואה אחר כו'.<sup>יג</sup> ופשוט הוא<sup>יד</sup>, דמאי שנא דם שתראה מדם שראתה. ומה  
שכתב הראב"ד, הובא ב"י (עכשיו שאין אנו בקיאין בין בראשו לצדדין כו') גם רפואה כו' מילה  
אין מוציאין אותה מבעלה אחר בדיקה זו ורפואה זו) עד שתבעל ותתווך לקלוקלה<sup>טז</sup>, לא קאי  
אלא ארפואה זו<sup>יז</sup>, ואם חימצי לומר דקאי נמי אבדיקה זו, יש לומר משום דסבירא ליה דאף מן

**עא** תבאר בקי"א (ד"ה עין).

**עב** בתשובות השיבות לאמורי ביאה פ"ד.

**עג** מ"ב.

**עד** מ"א.

**עה** ועי' כתב בשו"ת מהרש"ך ח"א סי' מה ד"ה ויש. הובא

במרו מורה מ"ק ז' (ד"ה כלל). שו"ת צ"צ סי' קכ. אות ג.

**עו** מ"ק ז'. וכ"ה לקמן סוף מ"ק מו, ומ"ק מט (ברעת

רמ"א).

### צינונים לקונטרס אחרון

ית שחולק גם הוא על הראב"ד דלעיל, והתיר מטעם  
מכה בצדדים. וראה שו"ת צ"צ סי' קכ אות ג.  
יש בא להוכיח מה שהובא בפנים משו"ת אמונת  
שמואל, שגם הדם שתראה אח"כ בתשמיש אמרינן  
שכא מהצדדים.  
כ לענין הרואה במי רגלים, שלמר מדין שפופרת  
שתולין במכה שבצדדים.  
כא שגם בבדיקת שפופרת מתיר אף ברואה אח"כ.  
כב רואים לכאורה, שלגבי הדם שתראה אח"כ אין  
אומרים שבא מהצדדים.  
כג מ"ש בדיקה זו ורפואה זו מכוונת לרפואה דלקמן  
ס"ט, שרן בה, ולא בבדיקת שפופרת.

ח פ"ד הכ"כ.  
ט תורת הבית הארוך שער ב' (ו, ב), וראה שו"ת צ"צ  
סי' קכ אות ב.  
י פ"י סי' ג.  
יא שער הספירה פ"ג.  
יב מ"ק ה. הובא גם לקמן (ד"ה אבל). ובפנים סי"ק כד.  
יג סי"ה.  
יד אינן מועילים לטהרה מגדה.  
טו כג, סעי' א.  
טז ד"ה ואם יש לה.  
יז הרי שכמו מכה מטהרת לגמרי (כרלקמן בפנים  
סי"ב), כך בדיקת השפופרת.

## הלכות נדה קפ

## רפו

ל"א) דער שתחזור ותראה מחמת תשמיש ג' פעמים רצופים לא נאסרה על בעלה. וצריך לומר דלא דמי לרפואה דלקמן סעיף ט' משום דהבא חזינן שלא בא הרים על ידי השפופרת או על ידי התשמיש.

אבל בהנהגות שערי דורא<sup>10</sup> כתב דכשמישה פעם אחת ולא ראתה אף שראתה אחר כך ג' פעמים רצופים לא נאסרה על בעלה וקרוב לומר שאינה צריכה אפילו ספירת ו' ומבילה<sup>11</sup> משום דתלינן שהרים הוא מן הצדדין<sup>12</sup> דכיון שביאת הדים<sup>9</sup> תלויה בנרם כחות שהרי שמישה פעם אחת ולא ראתה לפי שלא בעל בכח כל כך הלכך מפי איכא למיתלי בדוחק הצדדין שהאבר דוחק בצדדין בכח מולתלות במקור שאין האבר מגיע אליו<sup>13</sup>. וכן בבדיקת שפופרת שלא נמצא עליה דם כלל תלינן שראתה בשעת תשמיש על ידי דוחק האבר בצדדין (כמ"ש הרמב"ם<sup>14</sup> ורמב"ן<sup>15</sup>) יותר מדוחק השפופרת לפי שאינה עבה כל

### קונטרס אחרון

הצדדים טמאה בזמן הזה, כמ"ש הרא"ש והרשב"א והר"ן<sup>16</sup> בשמו, הילכך אין להקל שלא להוציאה מבעלה אחר הבדיקה אלא משום שיש לומר גם כן שנתרפאת לגמרי ולא תראה עוד, הואיל ולא נמצא עכשיו על המוך כלום, ומה שנמצא על הצדדים מקרה הוא כיון שלא הוזקק בג' פעמים, ואין לאוסרה בשביל כך אף שגורו על דם הצדדים. אבל אין לומר דהראב"ד מיייר בבדיקה שלא נמצא כלום לא על המוך ולא על הצדדין, וסבירא ליה כריצב"א<sup>17</sup> דאמרין נתרפאה, וסבירא ליה כהרמב"ן<sup>18</sup> דאפילו בפעם אחת שחזרה וראתה בידוע שלא עלתה לה רפואה דלקמן סעיף ט'. דהא הראב"ד כתב אחר בדיקה זו<sup>19</sup>, והתם על כרחך לא מיייר בכחאי גזונא, מרכתב שאין אנו בקיאין בין בראשו לצדדין מכלל שנמצא על הצדדין. ועוד דבלא נמצא כלל על כרחך סמכין אבקיאנותו, שהרי בבדיקת הזבה להפסיק טהרה וד' נקיים בדיקה אחת<sup>20</sup> וראי הוא מדאורייתא וסמכין עלה<sup>21</sup>, כל שכן בזה שאינו אלא משום וסתות דרבנן<sup>22</sup>.

וחנה מדהחליט הראב"ד שלא לברוק בשפופרת בזמן הזה, מכלל דסבירא ליה דלא מהניא בדיקה אלא כשנמצא על הצדדים ולא כשלא נמצא כלום<sup>23</sup>. אבל מהרשב"א ורא"ש ור"ן דלא השיגו עליו בזה, אין ראיה דסבירא להו הכי, דיש לומר דעדיפא מינה וקושטא דמלתא קאמרי, דאפילו נמצא דם בצדדין טהורה. ומשום הכי הביא רמ"א בדרכי משה<sup>24</sup> והש"ך<sup>25</sup> דעת ריצב"א להלכה, ולא חששו להראב"ד, הואיל ונדהו דבריו. וכן משמע בהדיא ברמב"ם סוף פ"ד, עיין שם שכתב (גבי ראה תמאת תשמיש ג' פעמים לג' אנשים אסורה) עד שתבריא כו' (כיצד בודקין לידע) אם נתרפאה כו' (מביאין שפופרת כו'), ור"ל דכשלא נמצא דם כלל בידוע שנתרפאה, וכשלא נמצא על המוך

בתורתו לקמן סי' (ואשר בלי פנים זה נאסרה כשיאחזה אחר כך ג' פעמים).  
**פ** בתורות שערי דורא: הביאות. בנקודות הכסף שם נהיה: תראותו. ורובו פירש: שביאת הדים.  
**פא** כדלעיל סי' קפג ס"א א' וש"נ.  
**פב** פ"ד ה"כ. ראה ק"א ס"א א' (ד"ה אבל). שכן פירש הב"י. את דברי הרמב"ם. אמנם ראה לעיל מדר"ט (ד"ה ומהיו).  
**פג** פ"ה ה"ז.

עז סי' טו, וראה תשובת רבנו יוחנן למהר"ל, שבש"ת מהר"ל הדרשות סי' ק. (חלקו) נעתק בדרכי משה ס"ק ז. ובנקודות הכסף (למ"ו ס"ק טו).  
**עח** כן הוכיח בס"א (ד"ה אבל) משלש התשובות שבתורות שערי דורא. וראה אח"י יוסף (ג, ז).  
**עט** בתורות שערי דורא: כיון שהדוחק באותה כח הותר, כשלא דם לאחר מכן בא מן הצדדין ולא מן המקור, וכל שכן הכא שיש לתלות במכת הוולדות ונתחלשו והוכו הצדדין. בדרכי משה העתיק רק את המעם הב'. וכל

### צינונים לקונטרס אחרון

כט וכן הוכיח בסדרי טהרה ס"ק ו ד"ה מ"מ. סי' קצד ס"ק ד ד"ה ועוד נראה.  
 ל כדלעיל סי' קפד בפנים ס"ק ה, וש"נ.  
 לא ראה קנה בשם (בידורי השטות סי' ג).  
 לב ס"ק ב.  
 לג ס"ק יא.

כד הובאו לעיל.  
 כה הובא ונתבאר בפנים, וש"נ.  
 כז פ"ו ה"ט (לענין הרפואה דלקמן ס"ט).  
 כז ואם נאמר שהכוונה שבדיקת שפופרת שהובאה לעיל שם, הרי התם כו'.  
 כח ראה שורו ושו"ע סי' קצו ס"ד.

## הלכות נדה קפו

רפו

כך לפי דעת הסמ"ע והש"ך דלעיל<sup>19</sup>. ואפילו היא עבה כל כך<sup>20</sup> הרי היא מכניסותה בנחת ואינה דוחקת בכח כל כך כמו האבר ולכן לא הוציאה דם מהוציאים כמו האבר.

### קונטרס אחרון

כלום אלא על צדדי השפופרת בידוע שהוא מן הצדדים<sup>21</sup>. ומשום הכי (בסיפא) כשלא נמצא על המוך כתב בידוע שהדם שהיא רואה מדוחק הצדדים (כו') לא כתב הדם שהיא רואה מחמת השמיש כמ"ש בתחלה (ברישא), אלא שהדם שהיא רואה סתם, וקאי בין אשעת תשמיש בין על זה שנמצא בצדדי השפופרת. ולא הוצרך לפרט דבלא נמצא כלל טהורה, שסמך על שסתם להיתר בלא נמצא על המוך כלום, דמשמע אפילו נמצא על הצדדים, וכל שכן בשלא נמצא כלל דאמרין דנתרפאה, כמוכן מתחלת דבריו. וכבר נודע דרכו ששנה דרך קצרה וסמך על המבין<sup>22</sup>. וכיון דהרמב"ם סבירא ליה כהרצ"ב<sup>23</sup> הוה ליה הראב"ד יחיד לגביהו, ומשום הכי לא חששו לו רמ"א וש"ך. ואף שהרמב"ם<sup>24</sup> סבירא ליה נמי כהראב"ד<sup>25</sup>, הרי לא מירש הטעם מפני שאין אנו בקיאים בו, ואפשר<sup>26</sup> דסבירא ליה כמו שכתבו הרשב"א והרא"ש והר"ן בשם הראב"ד דאף דם הצדדים טמא האינא<sup>27</sup>. אבל בב"י<sup>28</sup> לא הביא דברי הרצ"ב<sup>29</sup>, וגם לא הביין כך דעת הרמב"ם, עיין שם<sup>30</sup> ובסנף משנ<sup>31</sup>, דמשמעות לשונו שם הוא אף שלא נמצא דם כלל (בידוע שהוא מן הצדדים), ובפרט ממה שהקשה מאצבעות וכחות<sup>32</sup> (למה תליין בשלא נמצא על ראש המוך נימא אין כל האצבעות וכחות שוות), דבנמצא על צדדי השפופרת לא קשה מידי, ואין צורך לדחוק כל כך (כמ"ש הבי"י וטעמא דרוב נשים אין רואות מחמת תשמיש<sup>33</sup>), דיש לומר בפשיטות דכיון דחזוין דאעת דם מצדדין מהיכי תיחי ליהוש שמה בא גם מהמקור הוה ליה ספק וודאי כו', כמ"ש בחשובת מהרי"ו סי' כ"ד, ועוד דאשה בחזקת טהורה כו'<sup>34</sup> והכא דם הצדדים לפניך, אלא שבאת לחוש לאצבעות וכחות לומר שמה תראה מהמקור, ואין להוציא אשה מחזקתה בשביל חששא, כמ"ש הרשב"א<sup>35</sup> גבי מכה דמספק אל תאסרנה לעולם. ומ"ש בב"י (כיון שהיא למודה לראות על ידי תשמיש) גם כן תראה (על ידי המכחול) כו', היינו אם הדם מן המקור. ואף אם תמצוי לומר שדעת הבי"י אינו כן, הרי הבי"י<sup>36</sup> כתב כן בהרי"א. ואף דיש לומר דלטעמיה אויל דסבירא ליה דכחות ואצבעות לא שייך במקור<sup>37</sup>, הרי באמנות שמואל סימן כ"ג השיג עליו בזה, ואפילו הכי כתב בסימן א' דעל ידי תשמיש היתר נתברר שהדם מהצדדים (אלא ודאי דאפילו הכי טפי איכא למחיל בצדדים מבפנים). וכן כתב הט"ז (סי' ט"ו)<sup>38</sup>. וכן דעת הגהות שערי דורא<sup>39</sup>. דאף שפתח דבריו לצרף דעת ר"ה<sup>40</sup>, ור"ח לא היתר בלא שבעה נקיים, מכל מקום סיים דבריו לסמוך ע"ד הרשב"א<sup>41</sup>, והרשב"א מיייר בלא שבעה נקיים. וסיים שם<sup>42</sup> דאף המרדכי<sup>43</sup> מודה להרשב"א בכחאי גוונא<sup>44</sup>, דתליין במכה כמו

פד ס"ק יב.

פה כרעת המשאת בנינו, דלעיל שם.

### ציונים לקונטרס אחרון

מג ראה גם לקמן (ד"ה ואין).  
מד ראה לקמן הגהה ד"ה ועוד.  
מה ראה אחלי יוסף (סג, ג).  
מו שער ד (כג, טע"א). ובקריאת ס"ק כ.  
מז ד"ה ומ"ש בכדי. הובא גם בפנים.  
מח ובה לא קי"ל כותיה, ובדלעיל בפנים ס"ק ד"ה.  
מט ראה פרי דעה טורי כסף ס"ק ו' וס"ק טו.  
נ ס"י טו, ודאי תשובת רבנו יוחנן למהרי"ל, ובמובא בפנים.  
נא שסובר שרואה מחמת תשמיש נאסרה רק כשהוא מיר כשנשאת.  
נב שמחיר במכה שאינה יודעת אם מוציאה דם, כדלקמן ס"ק כג.  
נג כהגהות שערי דורא שם.  
נד שבועות רמז תשלח (א, ג): דוקא שיודעת שיצא הדם מן המכה תולה בה.  
נה שכבר אתחזק בכחות היתר וכו'.

לד וכן מפרש דברי הרמב"ם בסדרי טהרה סוף ס"ק ו. אמנם לקמן יתבאר פירושי הבי"י ברמב"ם. ולעיל במהר"ב (ד"ה ומיהו) יתבאר באופן אחר. וראה אחלי יוסף (טו, טע"א). פרס חב"ד יב ע' ז'.  
לא ראה כללי הפוסקים וזהו הוראה כלל רב.  
לו פ"ו ה"ב.  
לז שבזמן הזה אין בודקין בשפופרת.  
לח שכאמת מחיר מעיקרא דרינא כבדיקת שפופרת אף בלא מצאה כלום, ואמרין מהצדדים (כדלקמן). אלא דסבירא ליה כו'.  
לט וכו' בחידושי הרמב"ן סו, א (אלא שכתב שם גם הא דאין אנו בקיאים בו).  
מ ד"ה ואם רוצה לברוק (שלא העתיק מהרצ"ב<sup>45</sup> דאמרין נתרפאה). כהבא לקמן ראה אחלי יוסף (טו, ג).  
מא בב"י שהותקף לעיל בפנים ס"ק יב.  
מב פ"ד הכ"ב.



שאינו בא הרים מן המקור על ידי נגיעת האבר בלבד בצואר החרם סמוך למקור היה בא גם כן על ידי נגיעת השפופרת סמוך למקור שהרי היא מכניסתה עד מקום שהשמש דש אלא על בדרך לא בא הרים אלא על ידי דוחק וכת אם כן מפי איבא למיתלי ברוחק הצדדין<sup>9</sup> מלתלות במקור שאין האבר מגיע אליו כלל דכל מאי דמצי למיתלי להחירה ברוחה מחמת תשמיש תלינן כדלעיל<sup>10</sup>. וכן כתב בתשובת אמונת שמואל סי' א' דכששמשו פעם אחת ולא ראתה או שבדקה בשפופרת ולא נמצא הרים כלל נתברר

#### קונטרס אחרון

בבחוליה עד שתחיה המכה, והיינו בלא נקיים. ומדכתב וכל שכן<sup>11</sup> הכא, מכלל שגם מ"ש בסמוך לפני זה כשבא דם לאחר מכאן בא מן הצדדים כו' הוא לטהרה אף בלא נקיים, כמ"ש בתשובות אמונת שמואל שם לדעת הגהות שערי דורא ע"ש<sup>12</sup>. ובפרט לפי דעת רמ"א שאין לחלק בין להחירה לבעלה על לטהרה לגמרי, כמ"ש בברית ופליגי סק"ה<sup>13</sup>. ומלשון תלייה (שבגהות שערי דורא) אין ראיה, דהכי נמי תנא<sup>14</sup> תולה במכתה, ואפ"ה אינה צריכה ד' נקיים. וצירוף דעת ר"ח הוא כדי להורות בפשיטות שאין צריך לשאול לרבותיו כלל ע"ש. אלא שרמ"א בדרכי משה<sup>15</sup> השמיט מ"ש לסמוך ע"י למעשה רק בצירוף דעת הרשב"א עם דעת ר"ח, כמו שהעתיק בדרכי משה שאלולי דעת ר"ח לא הייתי מיקל כו'<sup>16</sup>, ואם כן אין להקל בלא ד' נקיים אף בלידה, וכל שכן בלא לידה, וכדעת ריצב"א שהביא בדרכי משה דתלינן שנתרפאה ולא שבא מן הצדדין. וסתמית לשון הגמרא ופוסקים שלא הייתי וואם לאו בידוע שמן הצדדים, דמיירי דוקא שנמצא בצדדין, מסייע להו להגהות שערי דורא והב"ח והט"ז והאמונת שמואל. והלכך אף שחורה וראתה אחר כך שחורה כמבואר בהגהות שערי דורא.

ומיהו<sup>17</sup> היינו דוקא כשאין לחוש לקביעת וסת מורכב, אבל כשיש לחוש לקביעת וסת מורכב מתשמיש והפלה<sup>18</sup> או חדש חיישינן ליה, ולא אמרינן דמן הצדדים הוא אף שמששה ולא ראתה אחר כך, דהוה ליה כבדיקת שפופרת ועדיפא מינה, \* הגיה: והוא הדין אחר בדיקת שפופרת כמו שכתב רמ"א בסי' זה<sup>19</sup>. מכל מקום גם שפופרת שלא נמצא עליה כלום. והא דלא פירשו לא מהניא היכא דאיכא למיחש לוסת כמבואר בט"ז בגמרא ופוסקים לחוש לוסת אחר הבדיקה<sup>20</sup>, שם<sup>21</sup>, וטעמו וגימקו עמו, דבכהאי גוונא אין הוכחה משום דמיירי גם בשנמצא בצדדים. דמן הצדדים הוא מדלא ראתה עכשיו בשעת התשמיש או בבדיקת השפופרת, דאימא משום דלא הגיע שעת וסתה הוא. וכן כתב באמונת שמואל סי' א'. והלכך<sup>22</sup> צריכה נמי לישב ד' נקיים אפילו בפעם אחת שראתה מחמת תשמיש משום חשש וסת החדש. אלא<sup>23</sup> דאם לא ספרה ד' נקיים עד שהגיע יום זה בחדש שלאחריה ולא ראתה, דשוב אינה

פו ב"ח סד"ה ומ"ש בבדי. הובא כאן בק"א.

מז ס"ק יב, בשם הב"י.

#### ציונים לקונטרס אחרון

- נו בתחלת דבריו שם: ויש תלות להיתר, ולא נאמר שיתחיל כ"כ לר"ח אפילו בלא חילוק טעם תליה אחרת, רק שאמר כיון שהתחיל באותה כח היתר כשבא דם לאחר מכאן בא מן הצדדין ולא מן המקור. וכל שכן הכא שיש תלות במכת הוולדות ונתחלשו והוכי הצדדין ונכאבר.
  - זו שכתבו: תחיל מותרת לעולם כשתראה חוץ מראיית וסתה ממש. וראה שר"ת צ"צ סי' קכ אות ו.
  - נח שחובא לעיל בתחלת הקו"א.
  - נט סי' א.
  - ס ס"ק ז (שהעתיק את לשון הגהות שערי דורא, והשמיט שורה זו).
  - סא ושינה מלשון הגהות שערי דורא (בסופו שם): כי
- לולא דעת ר"ח לא הייתי רוצה להניח הדבר שלא יחא נשאל לרבותינו.
  - סב האמור לקמן הוא גם בפנים (ד"ה ומיהו).
  - סג כדלקמן בשו"ע סי"א.
  - סד סוף סי'.
  - סה אף שכל פעם שראתה ג"פ מחמת תשמיש, חיששת לוסת החדש מראיה הג', ואין בדיקת השפופרת שבאמצע החדש מועלת, עד שיגיע יום זה כו'.
  - סו סוף ס"ק טו.
  - סז כיון שגם בפעם אחת חיששת לוסת החדש, א"כ עדיין אין הבדיקה בתוך החדש מועלת להוכיח שהוא מהצדדים, ולכן צריכה כו'.
  - סח האמור לקמן הוא גם בפנים (ד"ה ואף).

## הלכות נדה קפ

הדבר שבא הרים מן הצדדין והלכך כל מה שתראה אחר כך לעולם שלא בשעת וסתה אלא מחמת תשמיש לבד מהורה ואינה צריכה ספירת ז' נקיים וטבילה<sup>98</sup>.

ומיהו<sup>99</sup> היינו דוקא בשאין לחוש לקביעת וסת אבל כשקבעה לה וסת החדש או ההפלה

### קונטרס אחרון

חוששת לו אף על פי שלא שמשה כדלקמן בש"ע<sup>100</sup>, שוב אינה צריכה ז' נקיים לפי שיטה זו, אחר בדיקת שפופרת שלא נמצא עליה כלום או ששמשה ולא ראתה.

ואין לומר דהבי' ובי' וט"ז לא סבירא להו כמ"ש האמות שמואל סי' א', לטור כל הראיות שרואה אחר בדיקת שפופרת שלא נמצא עליה כלום. ונעמא משום דאיכא למיחש שמא פירסה נדה תחתיו, ולא מחמת תשמיש הוא<sup>101</sup> כלל דנימא שהוא מן הצדדים, אלא שנתקלקל וסתה ואירע לה נדתה בשעת תשמיש<sup>102</sup>, ואף שראתה כן ג' פעמים אין זו חזקה שראתה מחמת תשמיש, דהא קיימא לן<sup>103</sup> וסתות דרבנן, והיינו להחמיר ולא להקל<sup>104</sup> (ואף לפי מ"ש התוס' ריש פ"ט (דף ג"ט ע"ב) ד"ה דילמא כו' מדלא תהא (קודם עשיית צרכיה או אחר כך אם כן הרי לאו ממילא אתי אלא על ידי מי דגליס) כו'<sup>105</sup>, ואם כן אף ברואה מחמת תשמיש יש לומר כן. והא דלא נאסרה בפעם אחת משום דאמרין מקרה הוא ולא תראה עוד<sup>106</sup>, מכל מקום ביאת היתר או בדיקת שפופרת אינה מועלת אלא משום חזקת וסתות<sup>107</sup>, דאם לא כן איכא למימר מקרה הוא שאירע לה לראות מחמת תשמיש כמה פעמים, ולעולם הוא מן המקור אלא שבביאה זו לא אירע לה<sup>108</sup>). דוח אינו, דאם כן בראיות הראשונות שראתה מחמת תשמיש נמי נימא דילמא לאו מחמת תשמיש הוא אלא שאירע לה ראיית נדה בשעת תשמיש<sup>109</sup>, ואמאי אמרין בידוע שהוא מן הצדדים. ואין לומר משום דממה נפשך מותרת לבעלה, דככל מקום אמאי טהורה היא, כמ"ש רש"י ורמב"ם ושאר פוסקים כדלעיל<sup>110</sup>, ואין לומר דהיינו במצא על צדדי השפופרת, חדא דהבי' לא סבירא ליה הכי, דאם כן קושייתו מאצבעות וכחות ותירוצו אינו כלום<sup>111</sup>, וגם דלא כהלכתא, כיון שהעיקר תלוי משום שנמצא על צדדי השפופרת ולא משום דרוב נשים כו'. ועוד דאף שנמצא על צדדי השפופרת דילמא השתא הוא דחזאי<sup>112</sup> מחמת השפופרת, אבל בשעת תשמיש אירע לה ראיות נדתה ולא מחמת תשמיש כלל<sup>113</sup>, דהא קיימא לן וסתות דרבנן<sup>114</sup>.

אלא ודאי צריך לומר<sup>115</sup>, כמו שיתבאר לקמן<sup>116</sup>, דרואה מחמת תשמיש ספק שקול הוא אם בא מן המקור או מן הצדדים<sup>117</sup>, ולא דמי לשאר דם הנמצא בפרוודורו שחזקתו מן המקור<sup>118</sup>. והא דלא

**פ** כאמות שמואל שם: תורת מותרת לעולם כשתראה **פ** האמור לקמן נתבאר בקי"א (ד"ה ומיהו).  
היו מראית וסתה נמש.

### ציורים לקונטרס אחרון

**ס** או באופן הב' הנ"ל, שמקרה הוא כו'.  
**פ** מה דהיינו להחמיר ולא להקל, כנ"ל.  
**ס** זה שאמרים חזקת וסתות אף לקולא (אף שוסתות דרבנן), לומר שביאת היתר או בדיקת שפופרת אחר שראתה ג"פ מחמת תשמיש מוכיח שהוא מהצדדים (ואין חוששים שפירסה נדה תחתיו כו' או מקרה הוא כו', להצריכה ספירת ז' וטבילה). וראה שו"ת צ"צ סי' ק' אות ג וסי' ק' אות ז ואילך.  
**פ** בפ' בפנים סי' כד.  
**פ** כו' מברר את דעת הב"י (בשבת הרמב"ם) וסיעתו, אמנם לעיל במהר"ב (ד"ה ומיהו) מסק' (לדעת הרמב"ם) דלא ה"י ספק השקול, אלא גליס' לרבר שהשמש הוציא דם בתשמישו ומשמשו, וכשברכה בשפופרת אין תולין שהם שראתה בשעת תשמיש בא מהצדדים, אלא שנתרפאה, ולכן באותיות חייבים בקרבן (אף בלא הגושה, דלא כמו שיתבאר כאן, לקמן ד"ה ודא), וכן מסק' במהר"ב שם בהגהה הב' (ד"ה ומיהו היינו ד"ה והנה).  
**פ** כדלעיל סי' קפ בפנים סי' א, וש"נ.

**ס** סי' וסי' מב, וש"נ.  
**ע** ולכן אף שמתורת לבעלה, צריכה ספירת ז' וטבילה.  
**ע** כדלעיל בפנים סי' ח (לענין קודם שיש לה חזקה ג"ס).  
**ע** כדלעיל סי' קפ בפנים סי' ח, וש"נ.  
**ע** ראה שו"ת צ"צ סי' ק' אות ט.  
**ע** כדלקמן סי' קצא ריש סי' א, וש"נ.  
**ע** כדלקמן בפנים סוף סי' לט, וש"נ.  
**ע** והיינו אחר שהחזקה ג"פ רצופים (משא"כ לעיל בפנים סי' ח).  
**ע** וכן נאמר גם אחר שראתה ג"פ מחמת תשמיש ואחרים — ביאת היתר או בדיקת שפופרת, שמקרה הוא כו', ולכן מותרת לבעלה וצריכה ספירת ז' וטבילה.  
**ע** את זו באופן הב', שמקרה הוא כו'.  
**ע** בתחלת הקו"א, וש"נ.  
**פ** כדלעיל (ד"ה אבל), וש"נ.  
**פ** מהצדדים.

מחמת תשמיש ג' פעמים בלוקמן סעיף י' וסעיף י"א\* או בביאה ראשונה שאחר

### קונטרס אחרון

מוקמינן לה אחזקה טהרה, יש לומר<sup>99</sup> כמ"ש התוספות<sup>100</sup> גבי מן הלול ולחון ספיקו טמא, משום דעל ידי צירוף החזקה עם קורבא דמוכה ומיעוטא דלא שכיחא הוה ליה פלגא ופלגא, והכי נמי אף מן הלול ולפנים, או בכוהלי בית הרהם למטה להשיי ושייעתו, על ידי צירוף חזקה ה"ל פלגא ופלגא, משום דאיכא למיתלי בדוחק האבר בצדדים כמ"ש הרמב"ם<sup>101</sup> ורמב"ן<sup>102</sup>, ומהני כמו קורבא דמוכה. דכולה סוגיא (דף י"ז) מוכתא דכל היכא דאיכא למתלי לקולא נגד הרוב תלינן בצירוף החזקה למהוי פלגא ופלגא, דמשום הכי אמרינן דילמא שחתה ודילמא נודקה, אלא דבמסקנא לא חישינן להכי משום דלא שכיחא עיין שם בתוס'<sup>103</sup>, אבל למתלי בדוחק האבר בצדדים מילתא דשכיחא ומסחבר טפי מלחלות במקום שאינו דוחק בה<sup>104</sup>, ואף שיש לומר שלא ראתה מחמת תשמיש כלל<sup>105</sup>, מכל מקום כיון שראתה בשעת תשמיש איכא סברא מעליא למתלי בתשמיש<sup>106</sup>, דאף רש"י<sup>107</sup> ריש פ"ט (דלא סבירא ליה מ"ש התוס'<sup>108</sup> דמלא חזאי כו'), יש לומר דמורה להתוספות שם בכחאי גוונא<sup>109</sup> דהוה ספק שקול (והתם מיירי לטהרה לגמרי<sup>110</sup>, ואף גם זאת לר' מאיר ולא לרבי יוסי, כמ"ש בסמ"ק קצ"א<sup>111</sup> בשם הרשב"א), ולא גרע מקורבא דמהני בצירוף חזקה למהוי ספק שקול<sup>112</sup>, ואם כן כשיש עוד רגלים לדבר שלא בא מן המקור, מדלא נמצא על המוך כמ"ש הרב<sup>113</sup>, שוב אינו ספק שקול, או דהוה ספק שקול בלא צירוף החזקה ומוקמינן לה אחזקה. ועיין ש"ך בכללי ספק ספיקא דין ל"ג, ובסי' נ"ג ס"ק י"ד, דספק שאינו שקול לא מהני אפילו בספק ספיקא<sup>114</sup>, דלא כמשאת בנימין סי' ס"ט (עיין מג"א בא"ח סי' תס"ז<sup>115</sup>), ועיין ש"ך בכללי ספק ספיקא דין ל"ה<sup>116</sup>, דספק ספיקא דרואה מחמת תשמיש צריך להיות ספק ספיקא גמור כבאר ספק ספיקא, ולא מקילינן בה משום וסתות דרבנן, אם כן מבוואר להראי דספק הצדדין הוא ספק שקול [ב]רואה מחמת תשמיש<sup>117</sup>.

צ ראה לקמן סי' ע"ב מב (לענין רגלי' בהפלת ליל מבילתה), וסי'א ע"ב מב (לענין וסת הפלגה מרגנת תשמיש).

### ציונים לקונטרס אחרון

ק וא"כ יש ספק השקול שמא בא מהצדדים, אמנם לעיל מהר"ב (ד"ה ומה) מסיק, שמטעם זה גופא רגלים לדבר שבא מחמת תשמיש (ולא מהצדדים). קא נט, ב ד"ה דלמא. קב שם ד"ה דלמא, ובלוקמן בפנים סי' קצא ס"ק א, וש"נ. קג דאמרינן רגלים לדבר למתלי בתשמיש, וא"כ הוה ספק השקול שמא בא מהצדדים. קד ולכן אין רש"י סובר סבירא זו, דמלא חזאי כו'. קה ס"ק א (ד"ה והנה, בשם הרשב"א), וס"ק ד (אף ברעת רש"י). קו ראה שו"ת צ"צ סי' קי אות ג, סי' קלו אות ז. קז ראה גם לקמן בפנים ס"ק ד (ד"ה והלכך), אבל ראה לעיל סי' לא ס"ק ט, ובאו"ח סי' תסו ס"ב, וש"נ, כללי הפוסקים וההוראה כלל עא. קח ס"ק יח. קט לענין ספק ספיקא דלקמן בפנים ס"ק יד, וראה שו"ת צ"צ סי' קכ אות א. קי ראה שו"ת צ"צ סי' קי אות ג.

פח וכן נחבאר לקמן בפנים ס"ק כד (ד"ה והא), פט יו, ב ד"ה ואין, וברעלי' שם סוף ס"ק א. צ ס"ד ה"ב. צא פ"ו ה"ז. צב ס"ד מן הלול. צג ד"ה ואיכא למיקר, וברעלי' בפנים ס"ק יב, ונחבאר לקמן בפנים ס"ק כד (ד"ה ועוד דמירר), וראה גם לקמן ס"ק יח. צד פ"ו סי' ג, וראה גם לקמן שם (ד"ה אי נמי), צה וביה לקמן ס"ק י (ד"ה ומ"ש בתורת), וראה שו"ת צ"צ סי' רכו אות ה, סי' ערה. צו סעיף ה, וראה גם לקמן ק"א ס"ק ז, וביה לקמן בפנים ס"ק כד (ד"ה אי נמי), שלפ"י ביאור זה לא הוי ס"ס. צז טו, א ד"ה מכאן, צח ולכן כשנעגשה מהראשון מותרת לשני, בלי בדיקת שפירתה. צט אלא פרסה נדה בלא עת.

# הלכות נדה קפז

טבילתה<sup>א</sup> לראיית וסתה הקבוע או שאינו קבוע שוב אין בדיקת שפופרת וביאות היתר

## קונטרס אחרון

והא נתנן<sup>א</sup> נמצא על שלו כו' על שלה כו'. בלאו הכי נמי קשה לדעת הרמב"ם<sup>ב</sup>, דסבירא ליה דכל הפרוודור חוץ מן הלול ספק טומאה הוא, וכל שכן בקינוח מבחון<sup>ג</sup>. אלא ודאי דמתניתין מיידי דארגישה<sup>ד</sup> ממש<sup>ה</sup>, כדאוקימנא ריש פ"ח<sup>ו</sup>, ואף למסקנא<sup>ז</sup> קיימי הני אוקימתא. כמבואר ממה שכתב הרמב"ם פ"ה ה' י"ז<sup>ח</sup>. והוי מצי למימר ולטעמך<sup>ט</sup> כמ"ש התוס' בכמה מקומות. ולא אמרינן<sup>י</sup> אימא הרגשת שמש הוא אלא בלאחר זמן, דמסייעה חזקה שלא לטמאותה למפרע, דליכא רובא דעדיף מחזקה כנגדה, אבל לטהרה לגמרי לא אמרינן הרגשת שמש הוא לקולא<sup>יא</sup> כיון דליכא חזקה דמסייעא, דהא רובא עדיף מחזקה<sup>יב</sup>, ורוב דמים מן המקור. ולא אמרינן דהוא ספק שקול אלא בדלא ארגישה ממש, דאף שהחזקה בהרגשה לפי דעת הרמב"ם, להכי מהניא חזקה ומיעוטא למהוי פלגא ופלגא, אבל בדארגישה ממש לא אמרינן אימא הרגשת שמש הוא, אלא בדאיכא חזקה לחודת בלא רובא כנגדה. ומה שסתם הרמב"ם בסוף פ"ה מחל' שנגות (נמצא) על שלה כו' וחיביבם קרבן כו') ולא פירש דהרגישה, משום שסמך<sup>יג</sup> על מ"ש בהדיא ריש פ"ט מהלכות איסורי ביאה אין האשה (טמאה כו' עד שתרגיש) כו', ומ"ש שם ה"ז זה בחזקה שבא בהרגשה כו', היינו ודאי טומאה מן הלול ולחון, וספק מן הלול ולחון, כדמסיים כמו שביארנו, ור"ל בפ"ה<sup>יד</sup> שטבואר כן בהדיא (נמצא בפרוודור כו'), ואם כן ממילא משמע דמ"ש בסוף פ"ה מחל' שנגות דחיביבן טמאת נמצא על שלה על כל פנים<sup>טו</sup> היינו כשהרגישה, ואף נמצא על שלו<sup>טז</sup>, יש ספק שמא הוא מן הלול ולחון<sup>טז</sup>. והשתא אתי שפיר מ"ש רש"י (דף י"ח ע"ב) (דליתאנא דבתר חששא כו' אפילו בקרקע פרוודור איכא לספקי), ולא קשה מידי מ"ש רש"י (שם) ד"ה כאן כו' (נמצא על שלו כו' ע"ש). והתוס' סבירא להו דאף דאוקימנן בדארגישה אפשר<sup>יז</sup> שהוא מן הצדדים. ורש"י ורמב"ם לא סבירא להו הכי כמ"ש לעיל סי' קפ"ג<sup>א</sup>:

צא ולקמן סי' בהנהגה ובפ"ק מנדה.

## ציונים לקונטרס אחרון

ק"א יד, ב (אותיות טמאין וחיביבן בקרבן. ואין אומרים שהוא רק ספק השקול). וראה שו"ת צ"צ סי' ק"א אות ב, סי' ק"י. סי' קכב אות ד.  
ק"ב פ"ה ה"ה. וברלעיל סי' קכב בפנים סי"א.  
ק"ג אהא נתנן (יד, א) אותיות טמאין וחיביבן בקרבן, תניא (יד, ב) וסת שטמור לקינוח ולא לבדיקה, וראה לעיל סי' קכב ק"א סי"א ב (ד"ה ולפי דעת) אם הכוונה קינוח בחון או בכוכלי החרס, ובכל אופן אינה טמאה ודאי. ועיניי חשקה במהרריב (ד"ה ומיהו). ק"ד ראה לול ק"א שם (ס"ד) ועיני רש"י, שלדעת התוס' מיידי בהרגשה. וכאן מפרש כן גם לדעת הרמב"ם. אמנם במהרריב (ד"ה ומיהו) והנהגה הב' ד"ה ומיהו היינו) חזר מזה וביאר דלמסקנא מיידי בלא הגישה ממש, ומ"מ אין תולין שבא מהצדדים. וראה שאריות יהודה סוסי<sup>א</sup> י. אהלי יוסף (סכ, ג ואילך).  
קטו משא"ל ברין רואה מחמת השמש מיידי בלא הגישה, דהוי ספק השקול ומועיל בדיקת שפופרת לומר שמהצדדים. וראה לעיל בפנים סי"ב ב (לדעת ה"ה). שגם רואה מחמת השמש ג"פ מיידי בהרגשה. קטז נז, ב (שהני ג') משניות מיידי בהרגשה).  
ק"ז דמשני שם: ואע"ז דלא ארגשה כו' דאימור ארגשה ולא אדעתה.  
ק"ח לענין מי רגלים (ואפילו הרגיש גופו כו'), וכ"ה אף לענין נמצא על שלו כו' (ולענין עד שהיה נתון תחת הכר, וראה לקמן ק"א סי"י ד"ה ומ"ש בתורת, אם גם למסקנא מיידי בהרגשה). אמנם במהרריב שם, ביאר שרק לענין מי רגלים מיידי בהרגשה אף למסקנא (שרק נזה כתבו הרמב"ם).

ק"ט שגם לדעת המקשה צריך לפרש דמיידי הוא בהרגישה. וראה לעיל סי' קכב ק"א סי"ב ב בהנהגה הב'.  
ק"כ בגמרא שם (שאף בדארגישה, אותיות חיביבן בקרבן ולאחר זמן פטורין, דאימא הרגשת שמש). וראה גם לעיל בפנים סי"א י.  
קכא לומר שבא מהצדדים, ברלעיל (ד"ה אלא).  
קכב גמרא יח, ב. וברלעיל מהרריב (ד"ה ומשום), ורש"י.  
קכג ראה כללי הפוסקים והתוראה כלל רג.  
קכד הלכה ה' (וברלעיל סי' קכב ק"א סי"ב ב ד"ה ועיני רש"י). ורש"י.  
קכה דהיינו בקינוח בכוכלי החרס לבד, כדלעיל.  
קכו שהאבר נכנס לפנים מן הלול בשעת גמר ביאה (רמב"ם שם ה"ד).  
קכז ואין לחייבם קרבן אלא בהרגישה. אמנם במהרריב (ד"ה ומיהו) מבאר הטעם, שאין חייב אף בכוכלי החרס, ואף בלא הגישה ממש.  
קכח ע"א ד"ה בקרקע.  
קכט שחיביבן בקרבן. ורש"י יתכן דמיידי בהרגשה כנ"ל (ולפי מסקנת רבנו במהרריב ד"ה ומיהו).  
דלא מיידי בהרגשה, אלא מה שביאר בדעת רש"י בהנהגה הב' שם ס"ד<sup>א</sup> ומיהו היינו).  
קל לרש"י (שחוששין אף בקרקע) יש לחשוש אף בהרגשה שמא מן הצדדים.  
קלא ק"א סי"ב ב (ד"ה ועיני רש"י), שלרש"י ורמב"ם מיידי האי סוגיה (ז, ב — יח, א) רק ברלא ארגישה.

## הלכות נדה קפו

בן דעת האמונת שמואל. וכן דעת הב"ח<sup>ר</sup> ומ"ז<sup>ר</sup>. ויש לסמוך עליהם באיסור וסתות

(ב) ותעקרו ג' פעמים כבדית שפופרת ב' עיני <sup>272</sup> שיך ס"ק ל"ג בשם האפי ורבר <sup>273</sup>.  
ועיני מנחת יעקב ס"ק ל"ד ב' פעמים דלא דמי לשאר וסתח <sup>274</sup>. ושם הא' הוא עיקר, כדי  
שלא לאוסרה על בעלה <sup>275</sup>. ומשום הכי בוסת המורכב בעי' עקירה ג' פעמים, כמ"ש במנחת יעקב  
ס"ק <sup>276</sup>:

[illegible]

קלבל לכוללות הקונטרס אחרון, ראה מ"מ וציונים.  
ק"א עם ביאור מורבי הקונטרס. שו"ע הל' נדה  
עם ביאור ק"א.  
קלבל עם יצחק עם פירוש אפי רברבי (שער סוף  
קלה ראה לקמן בפנים ס"ק ולט"ס מר, שמעטע זה

## הלכות נדה קפז

### רצג

ג. אם רוצה לבדוק עצמה בעודה תחת הראשון אחר ששמשו שלש פעמים הרשות בידה [יד] ומותרת לו. ויש אומרים ישאמורה לראשון מתשמיש שלשי ואילך [טז] אפילו בבדיקה. הגה: ויש לסמוך לסגרה ולסונה [טז] להקל. (עור וזי"ג) נשם הסכמת הפוסקים והנהגות מיימוני. ואם הרגישה צער

באר הגולה

ה תוס' שם בשם ר"ת ב"ה ותבדוק עצמה בביתא וכו' ו' שם בפ' רש"י דקדוק התוס' בן מתוך לשונו. הרא"ש והרמב"ן דרשב"א ושאר פוסקים.

דרבנן שלא להוציא אשה מבטלה אחר בדיקת השפופרת שלא נמצא עליה דם או שעברה ושמשו ולא ראתה אף על פי שאחר כך חזרה וראתה ג' פעמים רצופין. אבל לענין ספירת ז' ומבילה אין להקל באיסור כרת נגד רמ"א ושל"ק.

(ואף<sup>ק</sup> לפי דעת האמנות שמואל וסיעתו לא משכחת לה ראינה צריכה ספירת ז' ומבילה, אלא כשהגיע יום זה בחדש שלאחריו ולא ראתה כו'<sup>ק</sup>, שאז נעקר יום זה אף על פי שלא שמשו ולא ראתה כדלקמן סעיף י'<sup>ק</sup>, והולך אמרין למפרע דהרם היה מן הצדדין. אבל קודם שהגיע יום זה בחדש שלאחריו איכא למימר שמן המקור היה כיון שעדיין לא נעקר וסת החדש דוסת החדש חוששת לו בתחלתו אפילו בפעם אחת כדלקמן סעיף י'<sup>ק</sup>. ואפילו נעקר יום זה אם חזרה וראתה מחמת תשמיש ביום אחר חוששת ליום זה בחדש שלאחריו, וכן לעולם חוששת ליום האחרון, כי בוסתות האחרון עוקר את הראשון כדלקמן סי' קפ"ט<sup>ק</sup>):

[יד] ומותרת לו. ומה ששנו חכמים<sup>ק</sup> הבדיקה בבעל הג' כדלעיל סעיף א' עצה טובה היא שלא תבדוק בבעל הראשון אלא תנשא לאחר בלא בדיקה שאם תבדוק ותמצא דם על המוך תאסר לכל העולם<sup>ק</sup> ותשאר עגונה כל ימיה דלא שרינן לאחר משום שאין כל האצבעות שוות אלא משום דהוי ספק ספיקא שמוא בא הרם לראשון מן הצדדים ואם תמצא לומר מן המקור שמוא לא יבא לשני שאין כל האצבעות שוות אבל כשנמצא הרם על המוך שבדורעו שמוא מן המקור לא שרינן לאחר משום שאין כל האצבעות שוות לחוד אבל אם היא אוהבת את בעלה ורוצה ליכנס בספק עגונה ולבדוק תחתיו הרשות בידיה (ספר התרומה י' סמ"ג<sup>ק</sup>):

[טז] אפילו בבדיקה. שלא הקילו חכמים לסמוך על הבדיקה אלא כשאין לה תקנה אחרת ותשאר עגונה אבל כל שיכולה להנשא לא הקילו (מ"מ סי' ב"י<sup>ק</sup>):

[טז] להקל. וכן הסכמת האחרונים<sup>ק</sup> דלא כשל"ק<sup>ק</sup>:

קב שהובאו לעיל, בדעת הרשב"א דאמרין שנתפאה.

קג דאמר לקמן נתבאר במ"א (ד"ה ומהו).

קד שהרי כל פעם שראתה ג' פ מחמת תשמיש, חוששת

לוסת החדש מראיה הג', ואין בדיקת השפופרת

שבאנוע החדש מועלת, עד שגיע יום זה כו'.

קה וס"ק מב.

קז ס"ק לש, שש"ג.

קח סעיף ב.

קט מ. נ.

קט פשוט זה גם בתנהגות מיימוניות פ"ד אות כ. מ"מ פ"ד

ה"כ מ"ז ס"ק ג. ש"ך ס"ק ז.

קי ס"ק.

קיא ל"ה קיא (לש, ב). הובא בב"י ד"ה ואם רוצה לבוש

ס"ז. תורת השלמים ס"ק יא. וראה פס"ד צ"צ (רי,

ד).

קיב פ"ד ה"כ (בדעת רש"י).

קיג ד"ה אבל הרשב"ם.

קיד כ"ח סו"ה ואם רוצה. שו"ת מהר"ם לובלין ס' גב.

שו"ת אמנות שמואל ס' נז. תורת השלמים ס"ק יב.

קטו ס"ק ד.

## רצד

## הלכות נדה קפ

וכאז בשעת תשמיש לכ"ע יש לשמוך אצדיקה <sup>[יז]</sup> צצעל הראשון (שס צהג"מ צסס חלצ"ח).

ד' אם שמשח סמוך לוסתה אנו תולין ראייתה משום וסתה ולא חשבינן לה רואה <sup>[יח]</sup> מחמת תשמיש.

באר הגולה

ז' שם בבביתא וכפי' הרמב"ם בפ"ד מה' איסורי ביאה הל' וכדברי הרמב"ן בהלכותיו ודרשב"א בתורת הבית.

<sup>[יז]</sup> בבעל הראשון. דרגלים קצת לדבר שמן הצדדים בא הרים על ידי מכה שאם הרים מן המקור לא היה לה כאב מתשמיש <sup>(א)</sup> דהוא כמעין הנובע (לבוש <sup>קס</sup>). ומכל מקום בדיקה מיהא צריכה דכאב לא דמי למכה <sup>קס</sup> דלקמן סעיף ה' דמכה היא בועה וחבורה וכיוצא בהן שנצטר בהן הרים <sup>קס</sup> ואינו דם נדה אבל מחמת הכאב שבמקור יכולה לראות דם נדה <sup>קס</sup> ויחישנן שמה כאב זה במקור הוא ואף אם הוא בצדדין שמה הכאב אינו גורם לדם אלא התשמיש הוא שגורם לדם מן המקור דכיון שראתה ג' פעמים בשעת תשמיש אין כאן הוכחה על כל פנים שהכאב הוא הגורם ולא התשמיש לבדו (עיין במה שיתבאר לקמן <sup>קכ</sup> סעיף ו' בשם הט"ז <sup>קכ</sup>):

<sup>[יח]</sup> מחמת תשמיש. דעת הש"ך <sup>קכ</sup> דלא תלינן בוסתה אלא בשמשחה בעונת הוסת ממש שהיא או יום או לילה שרגילה לראות בהם ובגון שעברה ושמשחה או באחד מדרכי ההיתר דלעיל סי' קפ"ד <sup>קכ</sup>. ודעת הפרישה <sup>קכ</sup> שאם רגילה לראות בתחלת היום ושמשחה בלילה שלפניו תולה בוסתה. ופירש המנחת יעקב <sup>קכ</sup> דתלינן שעל ידי התשמיש הקדים הוסת לכא מאחר שאין דרך נשים לראות מחמת תשמיש <sup>קכ</sup>. וכן פסק בבביתא ופלת' <sup>קכ</sup>:

### קונטרס אחרון

(ג) דהוא כמעין כ"ו. משמע <sup>קכ</sup> מלשון הלבוש דאיכא ספיקא אם הכאב בצדדים או במקור, וכן הוא בתשובת אמונת שמואל סי' כ"ג בהדיא. והשתא אתי שפיר דלא קשה מידי על הט"ז <sup>קכ</sup> דהוא בתשובת ריצב"א <sup>קכ</sup> זו. עיין במה שיתבאר לקמן <sup>קכ</sup>:

**קכ** ס"ק ד' (שכאב שוראי אינו במקור הבריע בדעת הפ"י שנתור בכאב בלא מכה). וראה שו"ת צ"צ סי' קט. בית אברהם סי' קפו בתשובה.  
**קכא** סוף ס"ק י' וסי' קצא ס"ק ד.  
**קכב** ס"ק מז.  
**קכג** ס"ג וס"ק ז.  
**קכד** ס"ק יא.  
**קכה** תורת השלמים ס"ק י.  
**קכו** ראה ק"א ס"ק א בתורה ד"ה ועור.  
**קכז** ס"ק ד.

**קטז** סעיף ג.  
**קז** בדעת אמונת שמואל סי' כג, וחסם צבי סי' נו וסי' עג, בכל כאב (ראה לקמן ס"ק כג וס"ק ד'). ובפריט כאן שאפשר הכאב הוא במקור, דלקמן בסמוך.  
**קח** דלקמן ס"ק כג (ד"ה ונ"ש רישב"א שאומרת).  
**קיט** כ"ה לדאמור לקמן ס"ק ד' (ד"ה ולמעשה), לחוש שנתחבר הכאב בא הרים. אמנם לקמן ק"א ס"ק יא (ס"ה) וגם אם רים, ואילך) מוסק שגם כשהכאב במקור אין לחוש, והמעט שכאן לא מצי בכאב, דמיירי שהכאב הוא רק בשעת תשמיש.

### ציונים לקונטרס אחרון

קלח שבתשובות מיימוניות השייכות לפ"ד (שאינו מקיל בכאב, אלא לצרפו לבדיקת שפופרת בבצל ראשון). שאולי לא החמיר ריצב"א אלא בספק שמה הכאב הוא במקור.  
קלט בפנים ס"ק ד', ובקו"א ס"ק יא. וראה יישוב נוסף לקמן בקו"א שם סו"ה מ"ש החכם צבי.

קלו לכללות הקונטרס אחרון, ראה מ"מ וציונים. קו"א עם ביאור מדרכי הקונטרס. שו"ע הל' נדה עם ביאור קו"א.  
קלז סוף ס"ק י', ובסי' קצא ס"ק ד' (שמקיל בכאב בלא מכה ידועה), והכריע רבנו כדבריו (לקמן בפנים ס"ק ד'). והקשה עליו בסדרי טהרה ס"ק ט מריצב"א שלפנינו.

## הלכות נדה קפו רצה

ה' אם יש לה מכה <sup>[יט]</sup> באותו מקום תולין <sup>[כ]</sup> בדם מכתה. ואם דם מכתה משונה <sup>[כא]</sup> מדם ראייתה אינה תולה <sup>[כב]</sup> בדם מכתה. הגנה: וכל זה נאסר שיש לה וסת קצוץ לא יכולה לתלות שלא נשעת וסתה נמכתה לע"פ שאינה יודעת גודלי שסתה <sup>[כג]</sup> מוליאה דס. (כך משמע בפסקי מהרא"י סימן מ"ו)

באר הגולה

ח שם בברייתא ובמש"ש המור בשם אביו הרא"ש.

<sup>[יט]</sup> באותו מקום. פירוש אפילו במקור עצמו שדם נדה נובע משם אם יש לה שם מכה <sup>[כז]</sup> כמו בועה וחבורה שנצטר בה דם <sup>[כח]</sup> ולא דם נדה <sup>[כז]</sup> הוא תולין בו:

<sup>[כ]</sup> בדם מכתה. וא"צ ספירת ז' ומבילה <sup>[כז]</sup> לפי שאשה בחוקת טהרה עומדת ומספק אל תאסרה לעולם (רשב"א <sup>[כז]</sup>) ואפילו בדקה עצמה בשפופרת ומצאה על המוך שבידוע שבא מן המקור תולה במכה שבמקור ומיהו כזה צריכה לידע בודאי שהמכה היא במקור עצמו אבל בסתם אינה תולה בה (ב"ח <sup>[כז]</sup>) (אבל אם אינו ידוע שהדם בא מן המקור תולה במכתה אפילו אינה במקור <sup>[כז]</sup> דאין לחלק כלל בין מכה שבמקור לשאינה במקור לענין תלות בה וכיון שתולין בה כשהיא במקור אף על פי שידוע שהדם בא מן המקור ולא אוליין בתר רוב דמים שבאים ממקור דמיה השמאים <sup>[כז]</sup> כל שכן שיש לתלות בה כשאינה במקור בספק אם הדם בא מן המקור ולא אוליין בתר רוב דמים שבאים מן המקור וכן משמע בהדיא בב"ח סוף סעיף ז):

<sup>[כא]</sup> מדם ראייתה. שהיא רואה בשעת תשמיש שעל דם זה אנו גנין לטהרו אבל לא איכפת לן כלל אם דם מכתה משונה מדם ראייתה שרואה בעת נדתה (הכס צבי <sup>[כז]</sup> דלא כצמח צדק <sup>[כז]</sup>):

<sup>[כב]</sup> בדם מכתה. ודוקא שנתברר שהוא משונה אבל מן הסתם תולין לומר שאינו משונה לפי שאשה בחוקת טהרה עומדת (רשב"א <sup>[כז]</sup> רא"ש <sup>[כז]</sup>). ולכן אינה צריכה להראות הרמים לפני חכם לראות אם הם דומין זה לזה (ב"ח <sup>[כז]</sup>). ומכל מקום אם באו ב' הרמים לפני החכם יש לו להבחין ביניהם אם הם דומין זה לזה (פרישה <sup>[כז]</sup>) כיון דאפשר לברורי אין לסמוך על החוקה לכתחלה כדלעיל סימן א' בהג"ה <sup>[כז]</sup> (מ"ז <sup>[כז]</sup>):

<sup>[כג]</sup> מוציאה דם. פירוש שאינה יודעת כלל שדרכה של מכתה להוציא דם כלל <sup>[כז]</sup>. ומעמנו של רמ"א דברייתא תניא <sup>[כז]</sup> גבי רואה דם מחמת תשמיש אם יש לה וסת תולה בוסתה ואם יש לה מכה תולה במכתה ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור

**קכח** ראה ב"ח ד"ה ויבא למידק. ש"ך ס"ק ז.

**קכט** ראה לקמן ס"ק לד.

**קל** שיה' מדרג'ם לזולתין ס' קיא. תורת השלמים ס"ק מז.

**קלא** ראה לעיל קיא' ריש ס"ק א (ממשנעות דרשב"א).

**קלב** שער ד (כג, מע"א). וראה גם לקמן ס"ק כב. ס' קפח

ריש ס"ק ג.

**קלג** סוף ס"ז ד"ה ונראה. ש"ך ס"ק יח בשם אביו

בתשובה.

**קלד** ראה גם לקמן ס"ק כג (ד"ה ומכל מקום, ואילך).

וס"ק כד (ד"ה אבל אם הגבה).

**קלה** כדלעיל ס' קפח א ס"ק א וש"נ.

**קלז** ס' ג.

**קלז** ס' פ.

**קלח** שער ד (כג, מע"א). וראה גם לעיל ס"ק כ.

**קלט** פ"י ס' ג. הובא בפור. ש"ך ס"ק יו.

**קמ** ד"ה ודרבנן.

**קמא** ס"ק כ.

**קמב** סוף א. לעיל שם ס"ק ג. לקמן סוף ס"ק כג. ס"ק

לא. וראה הע"ב תשע ע' 72. תשעב ע' 71.

**קמג** ס"ק פ.

**קמד** ש"ך ס"ק כא. תורת השלמים ס"ק יט.

**קמה** מ, א.



שממנה יוצא הדם. ופירש במרדכי<sup>קפז</sup> אם יש לה זמן קבוע שהיא רואה בו תולה בוסתה שיכולה לומר שהדם שהיא רואה מחמת תשמיש מהור הוא שעדיין לא הגיע וסתה ותולה במכתה שיכולה לומר מן מכתה הוא ומהור הוא עכ"ל. ופירש הב"ח<sup>קפח</sup> שכן היתה גזירת המרדכי בברייתא תולה בוסתה ותולה במכתה וחדא מילתא היא דאם יש לה וסת תולה שלא בשעת וסתה במכתה אף על פי שאינה יודעת אם מכתה מוציאה דם<sup>קפז</sup> דתלינן דמסתמא מוציאה דם וממכתה הוא כיון שיש לה וסת. אבל אם אין לה וסת בעינן שתדע בודאי שמכתה מוציאה דם לפעמים<sup>קפס</sup> בדתניא בסיפא ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור שממנה יוצא דם וכתב על זה המרדכי<sup>קפ</sup> בשם ספר התרומה<sup>קפ</sup> משמע דוקא כשיודעת שיוצא דם מן המכה תולה בה אבל אם ספק לה אינה תולה בה עכ"ל.

אבל הרשב"א<sup>קכ</sup> כתב על ברייתא אחריתי דתניא<sup>קכ</sup> הוואה דם מחמת מכה מהורה מסתברא שאפילו אינה מרגשת ממש שהדם שותת ויורד מן המכה חדא דאין עניה בין מכתה ואי אפשר לה לדע אלא בבדיקת שפופרת (יתבאר בסמוך) כדרך שאמרו<sup>קכ</sup> ברואה מחמת תשמיש והדם משמע בברייתא דאם יש לה מכה דאינה צריכה בדיקת שפופרת דעל ידי שפופרת בלאו הכי שריא והא דקתני התם נאמנת אשה לומר מכה יש לי שממנה דם שותת ויורד לאו שנאמנת לומר שממנה שותת ויורד קאמר אלא כלפי שאמרו אם יש לה מכה תולה במכתה קאמר שאין אנו צריכים לדעת בבירור שיש לה מכה אלא היא עצמה מרגשת במכה ונאמנת לומר שיש לה מכה שיש שם דם ותולה במכתה שאני אומר ממנה דם שותת ויורד עכ"ל.

והבינו הב"י<sup>קכז</sup> ורמ"א<sup>קכז</sup> ושאר אחרונים<sup>קכז</sup> ברעת הרשב"א דפליג על ספר התרומה בפירוש הברייתא וסבירא ליה שאין צריך שתדע שמכתה מוציאה דם. ולכן פסק רמ"א להקל שלא בשעת וסתה כגזירת המרדכי אף על גב דיוחזקה הוא בגירסא זו ופירוש זה וכל הפוסקים פירשו בענין אחר כדלעיל סעיף ד' ולקמן סעיף י"א. וב"ב מהר"א<sup>קכז</sup> בפסקיו<sup>קכז</sup> דאין לסמוך על המרדכי להקל אלא כשיש עוד צדדים להקל נוכח לצרף גם דעת המרדכי. מכל מקום סמך רמ"א על הרשב"א דסבירא ליה דאינה צריכה כלל לדע אם מכתה מוציאה דם וצירף סברתו עם דעת המרדכי להקל נגד ספר התרומה וסיעתו ביש לה וסת שלא בשעת וסתה על כל פנים בין ברואה מחמת תשמיש בין שלא מחמת תשמיש כמו שכתב רמ"א לקמן סי' קפ"ח ס"ה בהג"ה. כן כתב הב"ח<sup>קכז</sup> וסיים שכן אנו עושים מעשים פה ק"ק קראקא.

אבל הש"ך<sup>קכ</sup> כתב דהרשב"א מודה לדינא לספר התרומה דבעינן שתדע בודאי שמכתה

|                                                                                                  |                                                             |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
| <b>קמז</b> שבעות רגו תחלה (א, ב). וז"ל בשו"ת מוה"ם מרומנובוי (פראג) סי' תרכח. והובאו בש"ך סי' ב. | <b>קכז</b> מ, א.                                            |
| <b>קמח</b> ביאר ששית, ראה לקמן סי' כד (ד"ה ואף אם). וראה גם לקמן סי' קפח סי' כג.                 | <b>קכח</b> מ, א.                                            |
| <b>קמז</b> סי' ד"ה והמרדכי.                                                                      | <b>קכט</b> בדיקת משה סי' ו.                                 |
| <b>קמח</b> ראה לקמן קריא סי' מ, הוהכחה שכיח הפירוש במרדכי, דלא כשו"ך סי' כ.                      | <b>קכז</b> ב"ח סוף ס"ד ד"ה ואף. מ"ו סי' י.                  |
| <b>קמט</b> ונ"א (בהמשך המעק). ש"ך סי' כג.                                                        | <b>קכח</b> סי' מז.                                          |
| <b>קנ</b> שם (א, ג).                                                                             | <b>קכט</b> ראה פ"ח צ"צ ר"ל, ד.                              |
| <b>קנא</b> סי' צ"ד ד"ה ודן.                                                                      | <b>קכס</b> מ"ה סי' כד (ושהוכיח כן בספרו, שלא הגיע לדינו).   |
| <b>קנב</b> תורת הבית האריך מ"ה שער ד (כג, א).                                                    | <b>קכס</b> שו"ת חכם צבי סי' מז (שהאריך להוכיח כן, וברלקמן). |

## הלכות נדה קפ

### רצו

מוציאה דם אלא דלא בעינן שתהא מרגשת ממש שדם זה שהיא רואה עתה מחמת תשמיש או שלא מחמת תשמיש הוא שותת ויורד מן המכה. ולכן דעת הש"ך קס"א שלא להקל ביש לה וסת שלא בשעת וסתה למהרה לבעלה בלא ז' נקיים ומבילה לסמוך על דעת המרדכי לחוד אלא להתירה לבעלה אחר ספירת ז' ומבילה יש לסמוך על המרדכי ביש לה וסת שלא בשעת וסתה ברואה מחמת תשמיש ג' פעמים שאינה צריכה להתגרש דבכמה מקומות חשו חז"ל שלא להוציא אשה מבעלה ומשום ענוגה הקילו. וכן דעת המנחת יעקב קס"ב וחכם צבי קס"ג בשם שער אפרים קס"ד וכן דעת המ"ז קס"ה להתמור אלא שכתב שאם יש לה מכה שריגולות נשים אחרות לראות דם ממכה בזו אף על פי שזו אינה יודעת יש לתלות במכה עכ"ל.

ומה שכתב הרשב"א ואי אפשר לה לידע אלא בבדיקת שפופרת (ו) לפי דעת הש"ך קס"ד הבדיקה היא בשעת ראייתה ממש כשהיא שופעת דם ואינו ידוע אם הוא מן המקור או

### קונטרס אחרון

(ד) לפי דעת הש"ך הבדיקה בו בידוע שדם בו בידוע שמכחה בו. דאי ק"י אפשר לפרש כמ"ש בכרתי ופולתי קס"ה לשיטת רמ"א קס"ב, ובתשובת חכם צבי קס"ג לשיטת הש"ך קס"ד, דבמצא קס"ה על המוך טהור, דהא על כרחך בדיקת שפופרת דהכא היא ממש בבדיקה דרואה מחמת תשמיש, כמוכרז בהדיות מסיום לשון הרשב"א בתורת הבית הארוך קס"ד (שלא הובא בב"י קס"ה) שכתב כדרך שאמרו ברואה מחמת תשמיש כו' כיצד בודקת כו' אלמא אף בלא בדיקה כו' דאף (כשיש לה מכה אי אפשר לה לדעת כו') אלא (בבדיקה) אלמא כו' עיין שם. ודמ"א קס"ה אחי שמיר בפשיטות, דבדקת בטעם שאינה שופעת, ומכנסת השפופרת תוך המקור ממש כשהמכה במקור קס"ה, כדגניא בברייתא ק"י, דהיינו כשהמכה היא בדופני המקור מבפנים ודם הנדה שופע לאמצע חללו, וכשלא נמצא על המוך כלום אלא על צדדי השפופרת בידוע שהוא מרם המכה שבצדדי המקור בדופניו מבפנים, וחזינו שמכחה מוציאה דם. וכן הוא גם כן להש"ך קס"ג, אלא שצריך לדחוק ולומר שבשעה ששופעת ומכנסת השפופרת תחלה בלא המכחול, כמ"ש המנחת יעקב קס"ב לפי דעת הרמב"ם קס"ג שהשפופרת חלולה ופתוחה מב' ראשיה, היא סוחמת כל השפופרת במוך שלא ירד הדם לתוכה כשמכניסותה עד תוך המקור ואחר שהכניסותה עד תוך המקור מוציאה הסתימה כמ"ש החכם צבי ק"י, ואחר כך מכנסת המכחול במוך שבראשו, ואם לא נמצא כלום על המוך בידוע שהדם ששופעת הוא ממכה שבדופני המקור מבפנים, והוא שותת ויורד על צדדי השפופרת הנוגעים בדופני המקור ומפסיקין בין הדם למוך שעל המכחול שבתוך השפופרת.

**קס"א** ס"ק כ (ומפריש כן גם ברמ"א. ראה לקמן ס"ק כו).

וראה שו"ת צ"צ ס"י קכב אות א.

**קס"ב** תורת השלמים ס"ק יח.

**קס"ג** ס"י נז.

**קס"ד** ס"י עו (שפירש שאף המדידי לא תהיה אלא כדי

שלא להוציא אשה מבעלה).

**קס"ה** ס"ק י.

**קס"ו** שפירש כמ"ש הרשב"א ש"א"ל לה לידע כו', דהיינו

לידע שהדם בא עתה ממכחה, א"כ יפריש שבה

מועלת בדיקת השפופרת.

### צייונים לקונטרס אחרון

**קמ"ו** סוף שער ד (כב, א).

**קמ"ז** ד"ה וכתב הרשב"א (שהעתיק לשון הרשב"א שם).

**קמ"ח** לפי פירושו בירשב"א, שנכתב כאן בפנים.

**קמ"ט** ראה אהלי יוסף (נו, א).

**קנ"א** סו, א: ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור.

**קנ"ב** לפי פירושו ברשב"א, שנכתב כאן בפנים.

**קנ"ג** תורת השלמים ס"ק ת, וכדלעיל בפנים ס"ק יב.

**קנ"ד** מ"ד הכ"ב.

**קנ"ה** לפירושו הא' שם, שמטה השפופרת והמוך לצד

המכה.

קמ לכללות הקונטרס אחרון, ראה מ"מ צייונים, ק"א

עם ביאור מורכז הקונטרס. שריע הל' נדה עם

ביאור ק"א.

קמ"א ס"ק ה.

קמ"ב דמייני בבדיקה אם היא מכה המוציאה דם.

קמ"ג ס"י מז (בפירוש הא').

קמ"ד דמייני בבדיקה אם הדם שזכ הוא מהמכה.

קמ"ה בבדיקת השפופרת שברשב"א היינו שמטה

השפופרת והמוך לצד המכה, ואם נמצא כו'.

וראה שו"ת צ"צ רס"י שז.

מן המכה שבצדדין מכנסת שפופרת ומכחול ובראשו מוך ואם לא נמצא דם על המוך בידוע שדם זה ששופעת אינו מן המקור אלא מן המכה שבצדדין (חכם צבי<sup>קט</sup>, ועיין תוס' דף ס"ה סוף ע"ב קט"ו בשם התוספות<sup>קס</sup>, דלא ככרתי ופלתו<sup>קע</sup> ודו"ק). ולפי דעת רמ"א<sup>קעא</sup> הבדיקה היא אף שלא בשעת ראייתה שאם נמצא דם על צדדי השפופרת ולא על המוך בידוע שמכתה מוציאה דם וממנה בא דם זה שעל צדי השפופרת ולא מן המקור הואיל ולא נמצא על המוך כלום. אבל שלא על ידי שפופרת אי אפשר לברר אלא על דרך שכתב הש"ע סעיף ז' קע"ב משום דאף שנמצא בצדדין יש לומר שמן המקור בא לצדדין<sup>קעב</sup> שהרי דם הנמצא בפרוזדור ספיקו טמא כדלעיל ס' קפ"ג קע"ד מה שאין כן בשפופרת אם היה בא עכשיו מן המקור היה נמצא על המוך שבראש המכחול (ולא חיישינן שגא כבר בא מן המקור לצדדין מקודם לכן דלא מחזקינן טומאה למפרע אלא לענין תרומה קודמים<sup>קעג</sup> משום דאשה בחזקת טהרה עומדת<sup>קעז</sup> והלכך אינה צריכה לבדוק עצמה קודם הכנסת השפופרת אלא אם כן היתה מטמאה נדה ודאי ולא הפסיקה

#### קונטרס אחרון

וכל זה להס"ד שברשב"א<sup>קפ</sup>. אבל באמת קשה הרבה להכניס השפופרת אפילו עד המקום שהשמש דש, כמ"ש הש"ך<sup>קפ</sup> בשם המשאית בנימין<sup>קפ</sup>, כל שכן להכניסה למקור ממש. וכל שאינה מכניסה תוך המקור ממש אי אפשר לידע כלל אם הוא מהמקור או אם מהמכה שבמקור. ולכן כתב בבקורות הכסף<sup>קפ</sup> וגם בדיקת שפופרת לא שייך כאן כו' ע"ש. ומכל מקום נפקא מינה לידיון בבריקות אלו דלרמ"א וש"י, שמהמכה בצדדים של בית החיצון, וזו אין צורך לטחוס השפופרת כמון להש"ך, כמו שאין צורך בראוה מהמת תשמיש, מדלא הזכירה כן הגמרא ופוסקים, מכלל שהשפופרת מגינה והיינו טעמא נמי דבתולה השופעת (בתוס' דף ס"ה ע"ב קט"ו). ומהני בדיקה זו דלהש"ך, שהיא בשעה ששופעת לטהרה אף בשעת וסתה<sup>קפ</sup>, כיון דבכהאי גוונא מקרי מרגשת ממש שהדם יוצא עתה מן המכה לפי דעת הש"ך ברשב"א. אבל לפי דעת רמ"א זה אינו<sup>קפא</sup>, כדלקמן קט"ז:

**קעב** שמוצאת תמיד במקום אחד. וראה לקמן ק"א ס"ק יא (ד"ה אלא תלין, ש"כ"ה גם כשיאמר בשעה שבאוב לה). ש"ת צ"צ ס' קין אות א. ס' ש"ב (ל. ב.).  
**קעג** ראה ש"ת צ"צ ס' ש.  
**קעד** ס"ק א.  
**קעה** כלשונא בתרא אליבא דרב הונא (י, סע"ב). וכן פסק הרמב"ם בח"ל ממשאית מושב ומושב פ"ג ה"ט. וראה ש"ת צ"צ ס' קין אות ב.  
**קעז** גמרא ב, א. אמנם ראה לעיל מהר"ב (ד"ה ומשום הכי ואילך). דהיינו רק לענין למצוא למפרע, שאין דם לפניך ולא אחרני חזקת האשה, משא"כ לענין למצוא לחבא, שהדם לפניך ואיתני חזקת. אמרתי שחתה כו' ונשתתה דם ומתלה בית הדרם העמידהו.

**קסז** בפירוש ה' שם: דליראה דמילתא נקט הרשב"א דף בדיקה דאפילו תימא דמכסה שבצדדין מירי דאו אפשר ל"ע" בדיקה ובעין בדיקה דתלמוד ממש (וראה ק"א).  
**קסח** לענין בתולה (דלקמן ס"ג): דף בדיקה היא בשפופרת אם בא ממקור או מן הצדדים. וראה ק"א במספ.  
**קסט** פ"ט ה"ז: כולן צריכין בדיקה בשפופרת חוץ מן הבתולה.  
**קע** ס"ק ה, שפירוש באופן אחר, ונתבאר בק"א. וראה ש"ת צ"צ ס' קב אות א.  
**קעא** שפופרת מ"ש הרשב"א שא"ל לה לידע כו', דהיינו לידע אם המכה מוציאה דם, א"כ ירש"ש שבות מועלת בדיקת השפופרת. ומבואר בק"א.

#### צייונים לקונטרס אחרון

**קנט** מד"ה וכולן (לענין הא דלקמן ס"ג). לידע אם הפסיק דם בתולים). דף בדיקה היא בשפופרת אם בא ממקור או מן הצדדים.  
**קס** שנתבאר לקמן בפנים ס"ק כח, שתולין במכה רק כשמרגשת שהדם בא מהמכה. וראה קנה בשם ביאורי הט"ז ס"ק יג.  
**קסא** שאין בדיקת השפופרת מועלת לידע שהדם זב מהמכה, אלא שהמכה מוציאה דם.  
**קסב** ס"ק ה.

**קנה** שצריך לידע שהדם זב מהמכה (לפירוש הש"ך), או שהמכה מוציאה דם (לפירוש הרמ"א), שע"ז כתב הרשב"א שאפשר לברר זאת ע"י שפופרת (משא"כ למסקנתו, אין צורך לברר זאת, ואין הוכחה שבדיקת שפופרת מועלת בזה). וראה ש"ת צ"צ ס' קב אות א.  
**קנו** ס"ק י, וכדלעיל בפנים ס"ק יב.  
**קנז** סוסי"י מט.  
**קנת** לט"ז ס"ק י, וראה גם לקמן בפנים סוף ס"ק כג.

## הלכות נדה קפ

### רצמ

עדיין במהרה דהיינו שלא בדקה עצמה לראות אם פסק דם נדחה כדלקמן סי' קצ"א<sup>107</sup> שכל שלא הפסיקה במהרה הרי זו בחזקת טמאה).

ומה שכתב הרשב"א שאומרת שיש לה מכה שיש שם דם ורמ"א וסיעתו לא הזכירו זה. היינו לפי שהבינו דאינו רוצה לומר<sup>108</sup> שיש דם על גבי מכה מבחינו דהיינו שהמכה מוציאה דם כמו שכתב בחכם צבי<sup>109</sup> לפי דעת הש"ך וסיעתו שהרי אין ענינה בין מכתה ואי אפשר להרגיש בדם שיוצא ממכתה לפי דעת הרשב"א. (ה) דדוחק לומר דסבירא ליה<sup>110</sup> דאפשר לה להרגיש כשהדם על גבי המכה ואי אפשר לה להרגיש כששותות ויורד

### קונטרס אחרון

(ה) דדוחק לומר<sup>111</sup> בו, וגם<sup>112</sup> מלשון הרשב"א דכתב כדרך שאמרו ברואה מחמת תשמיש, עיין שם, משמע דבבדיקה אחת משתריא לעולם כמו ברואה מחמת תשמיש<sup>113</sup>. ועוד שגם ברואה מחמת מכה (מחמת תשמיש<sup>114</sup>) סלקא דעתיה<sup>115</sup> למימר הכי, עד שהוכרח הרשב"א להביא ראיה דאינה צריכה בבדיקה, והוזה ליה להקשות עדיף מיניה, דאדרבה לא סגי בבדיקה אחת להתייה לעולם למאי דסלקא דעתיה<sup>116</sup> ואף גם זאת הפעם אינה מועלת כי אם בשופעת מתחלת ראותה בשעת תשמיש עד אחר בדיקת השפופרת בלי הפסק כלל<sup>117</sup>, וזה אינו במשמע כלל בלשון הבריייתא.

(וגם בשופעת איכא לספוקי, בין ברואה מחמת תשמיש בין שלא מחמת תשמיש, דילמא תחלת ראייתה מן המקור וסופה מן המכה. דלא אמרינן בגמרא<sup>118</sup> בשופעת מתוך ז' בו' אלא משום דהתם קא משמע לן ללוי הכי דנסתם הטמא ואחר כך נפתח הטהור, כדאייתא התם בהרי"א, אבל בעלמא אפשר לרם טמא לצאת עם דם טהור כאחת, כמבואר בגמרא<sup>119</sup> למאן דאמר וסתות דאורייתא, דהיישנין לרם נדה אף בשופעת ומרגשת ממש שדם זה ממכתה (ואף שזיל<sup>120</sup> לסלקא דעתיה דהרשב"א לפי דעת הש"ך), אם כן למאן דאמר וסתות דרבנן נמי, נהי דלא היישנין להכי, על כרחך משום דמוקמינן אשה אחתה, ולאו משום דאי אפשר לרם נדה לצאת עם דם המכה כאחת<sup>121</sup>. וגם אין לומר משום דמרגשת מתחלת ראייה עד סופה שהדם שותת מן המכה, וכיון שדם המכה ודאי מתחלה ועד סוף ודם המקור ספק אין ספק<sup>122</sup> בו, דהא בבדיקת שפופרת ליכא למימר הכי<sup>123</sup>, דאינה וידעת אלא בשעת הכנסת השפופרת, אבל מקמי הכי אימא מדם המקור הוי. בפרט

**קצת** מור ושריע שם סי'ה. ש"ך שם ס"ק מ. וראה לקמן סי' קצ ס"ק פה. מורה בהלכה בפ"ד ביאורים אות מ. **קצת** שאין כוונת הרשב"א שאומרת שיש דם בו.

**קצת** סי' מו ד"ה ואין, לפרש כן את דברי הרשב"א. **קצת** להרשב"א, כפירוש החכם צבי.

### צינונים לקונטרס אחרון

**קסח** של"ד דהרשב"א לפירוש הש"ך, שבמכה צריכים בדיקת שפופרת כל פעם שרואה דם, הרי מכה גרע מרמ"ח בלא מכה. **קסט** לפירוש הש"ך בסיד' דהרשב"א, כי בהפסיקה י"ל שראיה הא' מחמת תשמיש והב' מהמכה. **קע** לה, ב (בגידולת ששופעת מימי טמאה לימי טהרה שלה). **קעא** טז, א. וכדלקמן בפנים ס"ק כח (שרק למ"ד וסתות דרבנן לא חיישנין שטיפת דם נדה מעורבת בדם המכה). **קעב** שיש לתרץ לסיד' דהרשב"א לפ"ד הש"ך (שרין כל מכה כמו ביסתות דרבנן דלא חיישנין לטופת דם בו, וסגי בהרגשת או בבדיקת שפופרת, כדלעיל סוף ס"ק ד). **קעג** ראה לעיל סי' קפ קו"א ס"ק ב סוף ההגהה הג'. **קעד** מוציא מידי דאי. **קעה** שיק תחלת דברי הרשב"א בסיד' שלו (מרגשת ממש שהדם שותת ויורד מן המכה) אפשר ליישב כן, אבל לא סוף דבריו (בבדיקת שפופרת).

**קסג** כ"ה בכל הדפוסים שמציין כאן (על הדין במ"ש הרשב"א: שיש שם דם). אלא שהתוכן הוא בהמשך למה שנכתב בקו"א ס"ק ד, פירוש דברי הרשב"א (בדיקת שפופרת כדרך שאמרו בו) לדעת הרמ"א ולדעת הש"ך, ועתה בא להוכיח כפירוש הרמ"א. **קסד** לבללת הקונטרס אחרון, ראה מ"מ וצינונים. **קק"א** נם ביאור מרכזי הקונטרס. שריע הל' נדה עם ביאור קו"א. **קסח** שבבדיקת שפופרת משתריא לעולם (כדלעיל ס"ק ו). היינו כפירוש הרמ"א שהרשב"א מיייר הכא בבדיקת שפופרת אם היא מכה מוציאה דם (ולא כפירוש הש"ך שצריכה לבדוק כל פעם שרואה, אם דם זה מהמכה). **קסז** שרואה מחמת תשמיש ויש לה מכה (שבזה מיייר הבריייתא סו, א). **קסז** של הרשב"א שצריך בדיקת שפופרת כיש לה מכה.

ממנה<sup>99א</sup>. וגם הרשב"א לא כתב אלא שמרגשת בעצמה שיש לה מכה ולא שמרגשת בדם. ועוד שאם אפשר לה להרגיש בדם שעל גבי מכה דילמא מיירי בברייא<sup>99ב</sup> כבהאי גזנא דוקא שיראה כשמרגשת הדם על גבי המכה<sup>99ג</sup> דאמרינן זהו הדם ששותת ויורד עתה ומנא לן לטהר ברואה בשעה שאינה מרגשת בדם על גבי המכה אף על פי שהרגישה

### קונטרס אחרון

לפי מה שכתב החכם צבי<sup>100</sup>, אפילו בשעת הכנסת השפופרת לא ידוע דפסק דם המקור. אלא על כרחך צריך לומר כיון דאיכא דם המכה ודאי תו לא חיישינן לדם המקור, אפילו מקמי הכי, משום דהעמר אשה אחזקתה ומספק אל תאסרנה לעולם<sup>100א</sup>, ואם כן מה לי שידוע שמכחה מוציאה דם בעת זו מה לי שידוע שמוציאה פעמים רבות לעמים אחרים שלא בעת זו, כיון שגם בעת זו אין הוכחה ברורה מסוף ראייה לתחלת ראייה לטהרה בוודאי בלי שום ספק שלא נצטרך להעמידה על חזקתה. ומאחר שכן הוא לסלקא דעתיה דרשב"א<sup>100ב</sup>, מכלל דלמסקנא לא בעינן כלל שתדע אם מכחה מוציאה דם<sup>100ג</sup> ודו"ק.

(ועיין רש"י דף ס"ה ע"ב ד"ה מתוך ד' לילות (שם ת"ר וכולן שהיו שופעות ובאות מתוך ד' לילות) לאחר ד' לילות כו' צריכות לברוק כו'), (ופירש"י) שאין סומכות (לומר הואיל ושופעות דם מדם בתולים הוא כו'). וכן הוא בתוס' שם ד"ה וכולן כו' לא סמכינן (למימר הואיל ושופעת דם בתולים) כו' מבואר כן בהדיא, דאפילו בשופעת מספקינן דילמא תחלת ראייה מדם בתולים שהוא מן הצדדים וסופה מן המקור. ומה שהקילו בשלא נשתנו מראה דמים שלה אין ראייה<sup>99</sup>, דשאני התם דשיעורין דלילה אחת וד' לילות לא כתיבי באורייתא אלא מדרבנן שעשו סייג לתורה, ומדאורייתא עד שתחיה המכה<sup>99א</sup> תלינן בבתולים כמו בשאר מכה, אלא דרבנן ההמירו לפי שהוא איסור שעה כמ"ש הרשב"א<sup>99ב</sup> ור"ן<sup>99ג</sup> עיין ב"י סי' קצ"ג<sup>100</sup>, ובשופעת ולא נשתנו מראה דמים לא החמירו, כמו שלא החמירו בתוך הזמן, דכיון ששופעת מתוך הזמן ולא נשתנו מראה דמים מוכח קצת המכה<sup>99</sup> ממקום אחד, כמ"ש המשאת בנימין סימן מ"ז, אבל אינה הוכחה ברורה, משום הכי בעיא בדיקה, אף על גב דתוך הזמן לא בעיא בדיקה לבעלה לחירון קמא דתוספות, וכל שכן דאינה הוכחה ברורה לסמוך עלה באורייתא. וכל שכן לחירוצא בתרא דתוספות, וכן הוא בתוספתא<sup>100</sup>, שצריכה בדיקה בשפופרת, ואינה טהורה אלא אם כן לא נמצא על המוך כלום אלא על צדדי השפופרת, וכל שלא בדיקה אף על פי שלא נשתנו מראה דמים טמאה כאילו אינה שופעת מתוך הזמן לאחריו, ולא מהניא כלל מה ששופעת אפילו בדרבנן, דבבדיקה משתריא ודאי אף בשאינה שופעת, כיון שלא נמצא על המוך כלום בידוע שמן הצדדים, ואפילו בנשתנו מראה דמים מהניא בדיקה לפי דעת הכרחי ופליגי<sup>100</sup>. ואף לפי דעת המשאת בנימין שם דלא מהניא אלא בשופעת מתוך הזמן אבל לא ברואה אחר הזמן, כמו דלא מהניא בכל אשה דעלמא, מכל מקום הא גם בכל אשה דלא מהניא על כרחך צריך לומר דחיישינן לתחלת ראייה שהיא מן המקור אף על פי ששופעת ודו"ק<sup>100</sup>).

**קפ** אי אפשר לה לידע אם הדם הזה זב מומכה (שבות מיירי הרשב"א בתחלת דבריו שם).

**קפ** מו, א.

**קפב** אף שאינה מרגשת שהדם הזה זב מומכה.

### ציונים לקונטרס אחרון

**קפו** י"ז מו (באופן הא'), שברית השפופרת שברשב"א היא להטות השפופרת לצד המכה ולראות אם זב משם דם.  
**קעז** כמ"ש הרשב"א שם (כג, סע"א), וכדלקמן ס"ק כ.  
**קעח** שמספקת בדיקה שהמכה מוציאה דם (ואין צריך לברוק כל פעם שהדם שזב הוא מהמכה).  
**קעט** כפירוש הרמ"א ביעת הרשב"א.  
**קפ** שבשופעת אומרים שהכל דם מכה.  
**קפא** כדלקמן ק"א ס"ק טז.

**קפב** בשו"ת ח"ז ס"י קסא. וכו' ברא"ש פ"י ג'.  
וכדלקמן ס"ק נה, ובקריא ס"ק טז.  
**קפג** בשו"ת סוס"י מט (שהביא דברי הרשב"א).  
**קפד** בתחלתו (שהביא דברי הרשב"א).  
**קפה** פ"ט ה"ז: כולן צריכין בדיקה בשפופרת חוץ מן הבתולה.  
**קפו** ס"ק יד.  
**קפז** ומזה נראה שברית השפופרת שברשב"א היא כפירוש הרמ"א דלעיל, ולא כפירוש הש"ך דלעיל.

## הלכות נדה קפ

פגע ופעמיים שהרי אין המכה עשויה להוציא דם תמיד אלא לעתים. אלא<sup>197</sup> דרבי כוונת הרשב"א במה שכתב שיש שם דם היינו שהיא מכה גמורה כבועה וחבורה שהדבר ידוע שהדם נצטר בתוכו<sup>198</sup> ולאפוקי כאב בעלמא דלא מקרי מכה כדלעיל סעיף ג'<sup>199</sup> וברקמן סעיף ז'<sup>200</sup>. ובמ"ש בתשובת חכם צבי<sup>201</sup> ובתשובת אמונת שמואל<sup>202</sup> והאשה

### קונטרס אחרון

ומה שכתב החכם צבי<sup>203</sup> דאינו ספק שקול ולא מוקמינן אחזקה, זה אינו לפי דעת הרשב"א<sup>204</sup> דמטרה לגמרי בעד שאינו ברוק אף שאינו מצוי שיעברו בו (בשוק של טבחים) כו', כמ"ש בתורת הבית הארוך<sup>205</sup>, והיינו משום דמוקמינן אחזקה כמ"ש בתורת הבית הקצר<sup>206</sup> הובא ב"י סי' קצ"ג<sup>207</sup>. ואדרבה משם ראה לטהר על כל פנים בבריקה<sup>208</sup>, אף שאינה יודעת אם מכתה מוציאה דם, כמו בכתמים<sup>209</sup>, דהא<sup>210</sup> גבי כתמים תניא<sup>211</sup> ספק עברה כו' אינה חולה, ואילו גבי עד שאינו ברוק חולה אפילו בספק עברה ואף שאינו מצוי כו', ואף על פי שהיה ברוק לה מתחלה אלא שנולד הספק בו קודם שברקה עצמה בו כמ"ש לקמן סי' קצ"ג<sup>212</sup>, ומשום הכי מקילינן טפי מבכתמים שבהלוקה הכרוק לה, שנולד הספק אחר שלבשתו אם עברה בו אם לאו. ואם כן<sup>213</sup> כל שכן וקל וחומר שיש לחלות בבריקה במכה אף על פי שאינה יודעת אם מוציאה דם, דחולין בה אפילו בכתמים שבהלוק הכרוק, אף שנולד הספק אחר שלבשתו, (משא"כ) [מכל שכן] בבריקה כשיש מכה בגופה. לא מביעי אם היא בבית החיצון והעד נוגע בה, דפשיטא דמקרי עד שאינו ברוק, דמאי מהני הא דברקתו מתחלה, כיון שיש לומר שנתלכלך בדם המכה, כמו שחולין בכתמים, אלא אפילו היא בעומק שאינה נוגעת בה, או אפילו היא במקור, מכל מקום כיון שיש ספק בדם הנמצא על העד אם הוא מהמכה אם מהמקור מקרי עד שאינו ברוק, דחולין במכה מקל וחומר מכתמים. ולא מקרי עד הכרוק אלא כשלא נולד הספק עד אחר שברקה עצמה בו. כמבואר בהדיא בגמרא (דף י"ד ע"ב), דמייתי מהאשה שהיא עושה צרכיה לעד שאינו ברוק<sup>214</sup>, והתם נולד הספק

**קפד** לכן פירש הרמ"א ופיעתו, שהיא ב'.

**קפה** דלא כש"ך שמכר דלא מי בזה לשררה. אמנם לקמן בקי"א סי"א (ד"ה אפשר) מסיק דאינו רוצה לומר דם נצטר במכה, אלא דם בעין ע"ג המכה, או שעב"פ לפעמים יוצא דם ע"ג המכה, אף שאינו שותת לחוץ. ובהו גם הש"ך יורה, ולא פליגי כלל רמ"א ש"ך לריגא. וס"ק ז'.

### ציונים לקונטרס אחרון

**קצד** שחולין גם במכה שא"י אם מוציאה דם (ברמ"א סוף הסעיף, ולקמן בפנים סי' טז).  
**קצה** לדעת הרשב"א יש להקל בעד שאינו ברוק יותר מבכתמים, דהא גבי כו'.  
**קצו** נח, ב. וברקמן סי' קצ סכ"ב.  
**קצז** סי' קצ (שהוה טעם החילוק לדעת הרשב"א, בין כתמים שאין תולין, לבין עד שאינו ברוק שחולין, כשנולד הספק קודם הבריקה), וסי' קצ (שכתמים בעד שאינו ברוק תולין לדברי הכל), וסי' פא (שעכ"פ בכתמים יש לחלק גם לדורן בין נולד הספק קודם שלבשה לבין נולד הספק אחר שלבשה), וראה לקמן קי"א סי' י (לכאור דעת הרשב"א, דאילו לשיטתו לטהר אפילו כשברקה והרגישה ונתנה העד תחת הכר כו'), שו"ת צ"צ סי' קסב אות ח.  
**קצח** כיון שחולין בכתמים במכה שא"י אם מוציאה דם, כל שכן כו'.  
**קצט** שכיין שריבי יוסי מטרה (כמשנה נט, ב) בהאשה שעושה צרכיה, בודאי יטהר אף בעד שאינו ברוק.

**קפח** לקמן בפנים סי' כד (ד"ה מכל מקום) נחבאר (לדעת הרשב"א לפירוש הרמ"א), שמכה שא"י אם מוציאה דם היא ספק השקול ומוקמינן לאשה על חזקה. ואילו חז"צ (סי' מו) מקשה, שמכה שא"י אם מוציאה דם אינו ספק השקול כו', ומוסיף כאן, שלדעת הרשב"א אולינן בחר חזקה אפילו בלא ספק השקול. וראה שו"ת צ"צ סי' קיד אות ה. סי' קלח אות א. אהלי יוסף (ז, ח).  
**קפט** בתורת הבית הארוך שער ד (ט, ב), והקצר (יה, טע"א). הובא לקמן סי' קצ סוף סי' קצ (אף דלא קרי"א כוונתו בזה שם).  
**קצ** שם (ט, א), כו. רע"א. שלכן מטמאים רבי ורבי חייא, אלא שהוא פוסק כרבי יוסי שמתיר.  
**קצא** שם יט סי' טע"א. הובא לקמן שם, וראה גם לקמן קרי"א סי' י (ד"ה ומ"ש בתורת).  
**קצב** ד"ה בריקה בעד שאינו ברוק.  
**קצג** אף אם לא נטהר ברוחה דם זב (ראה לקמן ד"ה דזיל, שדוקא בבריקה חשיב נולד הספק קודם בריקה).

מרגשת בעצמה בהלכותה או בישיבתה או בשאר סברות שיש לה מכה גמורה כמ"ש בתשובת אמונת שמואל (ורמ"א סמך עצמו אדלעיל סעיף ג') [ואדלקמן סעיף ז]. וגם אמששנות לשון מכה דשם מכה אינו נופל אלא על מכה גמורה כבועה וחבורה וכיוצא בהן ולא על כאב בעלמא). ומכה גמורה יש בה דם נצטר בודאי כמו שאמרו<sup>קצ</sup> אם אין שם מכה קורט דם מנין. ולא במכה שעל ידי מחט בלבד אמרו כן אלא אף במכה הבאה על ידי חולי שלא על ידי מחט כדלעיל סימן ל"ג<sup>קצ</sup> וסוף סימן מ' קצ"ב, אלא שאין ידוע לה אם דרכה של מכה זו להוציא הדרם הוין למכה ובהא סבירא ליה להרשב"א שתולה במכתה שאני אומר כן. ופסק כן רמ"א ביש לה וסת שלא בשעת וסתה. אבל אם אין ידוע לה שיש לה מכה גמורה פשיטא דאינה תולה. ולא הוצרך רמ"א לפרש זה דמבואר הוא בש"ע סעיף ג' [ו] דבעינן שתאמר כרי לי שיש לי מכה.

ולא עוד אלא שאפילו בכתמים אין תולין אלא ביודעת שיש לה מכה ולא בספק כמ"ש המרדכי<sup>קצ</sup>. וכל שאין ידוע שיש לה מכה גמורה הרי זה בספק אם יש לה מכה כלל. ועוד שגם במכה גמורה שאינה יודעת אם מוציאה דם היינו מעמא דתלינן בכתמים לכולי עולמא משום דסתם מכה היא מוציאה דם לפעמים כדלקמן<sup>קצ</sup>. ובשאינה יודעת אם היא

#### קונטרס אחרון

בשעה שהיה הדרם בבית החיצון<sup>ז</sup>, מכלל דלא דמי לעד חבדוק דאינה תולה בו בספק עברה<sup>ח</sup>, דאם כן<sup>י</sup> יש לומר דאפילו ר' מאיר<sup>י</sup> מודה הכא<sup>י</sup>. ואין לומר<sup>י</sup> משום דגבי מי רגלים איכא רובא דרוב דמים מן המקור, מה שאין כן הכא דמספקינן בשוק של טבחים. דזה אינו, כי צריך להבינ<sup>י</sup> לפי דעת הרשב"א האין מרמינן עד שאינו ברוק שהאיסור שכיה טפי מהחיתור, ואדורבה החיתור אינו מצוי כלל, כמ"ש בתורת הבית הארוך שאינו מצוי שיעברו בו כו', למי רגלים שהחיתור שכיה טפי, דחזקה עם המים בא, כיון דבשעת (צרכיה אתא דם) כמ"ש בתורת הבית הארוך (דף קפ"א ע"א<sup>י</sup>). אלא ודאי<sup>י</sup> משום דהתם איכא רובא לאיסורא, שרוב דמים מן המקור, ותרתיה חזקה להחיתור חזקת אשה וחזקה עם המים בא<sup>י</sup>, (התם בעד שאינו ברוק) ליכא רובא לאיסורא, דדמים דעולמא מרובים מדם המקור<sup>י</sup>, רק שאינו מצוי שיעברו בו כו', ומשום הכי לר' יוסי<sup>י</sup> דאלימא ליה חזקת האשה למיזל בתרה נגד רובא, בצירוף חזקה דעם המים בא, אלימא ליה נמי למיזל בתרה<sup>י</sup> אף שהאיסור שכיה טפי ולא בעי ספק שקול, דאי סבירא ליה דלא אזלינן בתר חזקה

**קצ** שבוטע רמז תשל"ה (א, ג): אגסם כתמים שהמצא בבגדית מזהרה ותולה במכה אפילו אינה יודעת שהמכה מוציאה דם. וראה לקמן ק"א סוף ט, וס"ק יא (ד"ה מ"ש החכם צבי, וד"ה אפשי). **קצד** ס"ק כט, וש"נ.

**קצ** חולין נט, א. וכלקמן ק"א ס"ק יא (ד"ה מ"ש החכם צבי).

**קצא** סוף סימן טז כו' בשע"ר לא הגיע לידנו, וראה לקמן ק"א ס"ק יא (ד"ה ו"ה ט"ה ח"צ, וש"נ).

**קצב** סימן ז' כו' בשע"ר לא הגיע לידנו, וראה רמ"א שם ס"ז.

#### ציונים לקונטרס אחרון

הגמרא היא רק שכיון שרבי יוסי מטהר שם בודאי מטהר אף כאן, ר' שיש סבירא לומר לאידך גיסא, שער שאינו ברוק חמור טפי מאשע שעושה צרכיה, ר' ברפוסים שלנו כב, ב. וראה שרית צ"צ סי' קלו אות ו.

ר' צריך לומר ששנים הם, משום כו', ר' ראה שרית צ"צ סי' ק' אות ה. ר' ראה גם לקמן סי' קצ בפנים ס"ק א. ר'א במשנה (נט, ב) שמטהר באשה שעושה צרכיה, ר'ב בגמרא (יד, ב) בעד שאינו ברוק.

ר' ויתבאר לקמן הטעם שרבי יוסי מטהר, שזה נקרא גולד הספק תחלה, וצ"כ מוכן שגם במכה בעומק או במקור נקרא גולד הספק תחלה.

ר' אשהם גולד הספק אחרי בדיקה, ר'ב אם נאמר שגם באשה שעושה צרכיה מקורי גולד הספק אחר כך.

ר' במשנה (נט, ב) שמטמא באשה שעושה צרכיה, ר' ובגמרא (יד, ב) תולין זה בזה, כדוהיכית הרשב"א שם (ט, ב).

ר' שבאמת באשה שעושה צרכיה מיקרי גולד הספק אחר כך, וחמור טפי, והר"ה שמביאה משם

## הלכות נדה קפ

מכה גמורה לא שייך האי טעמא למימר דמסתמא היא מכה גמורה. ואין חילוק<sup>קצח</sup> בין כתמים לרואה שלא בשעת וסתה לפי דעת רמ"א אלא בידוע שיש מכה גמורה שיש בה דם אלא שידוע שאינה מוציאה דם לחוץ מעצמה אלא שהיא יכולה להגלעל<sup>קצח</sup> ולהוציא דם על ידי דוחק וחוכיך בידים או בדבר אחר והיא אינה יודעת את נתינתה דבכתמים תלינן דנתינתה ולא אדעתה כדלקמן סימן קצ"ט<sup>קצח</sup> מה שאין כן ברואה ממש אפילו שלא בשעת וסתה כיון דהוא ספיקא דאורייתא לא תלינן אלא אם כן בידוע שהיה שם דוחק וחוכיך במכה. כגון ברואה מחמת תשיש שכתב הרדב"א<sup>קצח</sup> שאף על פי שידוע שערין לא יצא דם מהמכה אפשר שעל ידי כח ודוחק השמש מתמכת המכה ויוצא ממנה דם הלכך קרוב הדבר לתלות במכה עכ"ל.

ומכל מקום למעשה אין לסמוך על רמ"א וסיעתו להקל באיסור כרת נגד הש"ך וסיעתו<sup>קצח</sup> אם לא שיש עוד צדדים אחרים להקל והוא שעת הדחק הגדול שלא להוציא אשה מבעלה. כגון אשה שיש לה מכה במקור או בבית החיצון<sup>קצח</sup> שיש בה דם נצרך ואינו ידוע אם מוציאה דם לחוץ לפעמים ואינה יכולה להמחר לבעלה זה ימים רבים מפני שמוצאה דם על העד שבדקת בו בימי ליבונה ואין ידוע אם דם זה מן המקור או מן הצדדין או מן המכה שבמקור או בצדדין. אם יש לה וסת יש להקל שלא בשעת וסתה כדעת רמ"א וסיעתו שמסבמו על המרדכי בצירוף הרשב"א לטהרה בלא ספירת ו' מאחר

### קונטרס אחרון

אלא בספק שקול, מאי אתני לה ב' תזקות, דכיון דרובא דעדיף מתזקה<sup>קצח</sup> אחת הוה ליה ספק שאינו שקול, ולר' מאיר<sup>קצח</sup> בעינן ספק שקול הכא והתם לאוקמה אחזקה. וכל זה<sup>קצח</sup> כשנולד הספק תחלה, אבל אם נולד ספק אחר בדיקתה את עצמה לכולא עלמא בעינן ספק שקול, כגון תלות במאכולת אם הוא עגול<sup>קצח</sup>, אבל ספק עברה אכתי איכא לספוקי שמא לא ניתו עליה<sup>קצח</sup>, ואם כן במי רגלים שאינו ספק שקול בחזקה אחת לבדה נגד הרוב, ואפילו הכי קיימא לן כר' יוסי, על כרחך צריך לומר דלא דמי לספק שאחר בדיקה אלא לספק שלפני בדיקה. והוא הדין בספק מכה שאינה יודעת אם מוציאה דם לא דמי לספק שלאחר בדיקה, כיון שהוא בשעת בדיקה<sup>קצח</sup>, ומקרי עד שאינו בדוק הואיל ולא ידענו מה היה לו מיד שהכניסו בבית החיצון קודם שהוציאהו, אם נתלכך בדם המכה אם לא.

**קצט** אמנם ראה לקמן ק"א ס"ק יא (ד"ה ונתן לשון הרשב"א), שלמסקנת הרשב"א יש לתוקן שאין מנהלוקת בין הרמ"א והש"ך, ועוד שם, שגם לפירוש הש"ך וסיעתו, אי"א לדעת שיש לה המכה אלא ע"י כאב גדול באיברים הפנימיים, שמורה על מכה שיש עליה דם, ולפעמים יוצא לחוץ, וא"כ לדינן דהין דין אמת כמ"ש רמ"א. ר' ראה שו"ת צ"צ סי' קיז אות ו. סי' קל. אהלי יוסף (נה), ג.

**רא** לעדדן קטני: שיש לה מכה במקור (שמותי טעמם ס"ס, כדלקמן ד"ה אבל אכן), או בבית החיצון (שמותי בצירוף צדדים אחרים להקל שיתבאר) כמקור וכשעת הדחק גדול.

**קצה** שנבאן הוכיח כחכם צבי שם, שאין מתירים אלא במכה שידוע שמוציאה דם. וכ"ה בתשובה שבמקור סי' בית לחם יתרה (דלקמן ק"א ס"ק ט). ולדעת רמ"א צריך לומר שאין חילוק בין<sup>קצח</sup> כ' ובלקמן סי' קצ ס"ה וס"ק נג. וכפירוש קצה משנה נה, ב' ובלקמן סי' קצ ס"ה וס"ק נג. וכפירוש שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' עג (והוא בבית לחם יתרה שם). וכ"ה לקמן סי' קפח ס"ק כב. וראה שו"ת צ"צ סי' קד אות ב.  
**קצז** ס"ק מנ.  
**קצח** ח"א סי' תמה. והוא גם לקמן ק"א ס"ק יא (ד"ה אלא תלינן). וראה שו"ת צ"צ סי' קפו. הוספות שם ס, ג.

### ציונים לקונטרס אחרון

רנו כדלקמן סי' קצ סל"ד וס"ק ס"ד.  
רזו כדלקמן שם סי' קמ, ולכן לקמן שם סכ"ב אינה תולה בספק עברה, דלא הוי ספק השקול.  
רית ראה שו"ת צ"צ סי' קטט אות ט.

רג גמרא יח, ב. וכדלעיל מהרז"ב (ד"ה ומשום), וש"י.  
רד שאוסר באשה שעושה צרכיה ובעד שאינו ברוך.  
רטו וכיון ששייכים הם, עכ"ל שבשניהם מטהר כיון שנולד הספק תחלה.



## הלכות נדה קפ

שיש כאן עוד ספק שמא הוא מן הצדדין<sup>יב</sup> לפי דעת הרמב"ם<sup>יג</sup> דלעיל סי' קפ"ג<sup>יד</sup> בנמצא כבולי בית הרהם שהוא מקום בדיקת העד. וגם ספק הרגשה לפי דעת התוס' דלעיל שם<sup>יד</sup>. ואף דמדרבנן נמצא בלא הרגשה<sup>יז</sup> מכל מקום הוה ליה ספיקא דרבנן וספק ספיקא בדאורייתא דשמא הוא מן המכה ואם תמצ' לומר מן המקור שמא לא הרגשה (עיי' סוף סי' ק"י בכללי ספק ספיקא<sup>יח</sup>).

אבל באשה שאין לה וסת<sup>יז</sup> אין להקל משום האי ספק ספיקא<sup>יח</sup> כשהמכה בבית החיצון משום דהרמב"ם וסיעתו סבירא להו שחוקת הרים שבא בהרגשה וכן דעת הש"ע כדלקמן<sup>יט</sup>. ואף דלהרמב"ם יש כאן ספק צדדין<sup>יב</sup> לא הוי ספק ספיקא ספק מן המכה ספק מן הצדדין דהכל שם ספק אחד<sup>יא</sup> כיון שהמכה גם כן בצדדים ולא במקור<sup>יב</sup>.

אבל אם המכה במקור<sup>יג</sup> הוי ספק ספיקא כמ"ש רמ"א לקמן<sup>יד</sup>. ואף דהתם מיירי ברואה מחמת תשמיש דוקא<sup>יט</sup> אבל שלא מחמת תשמיש לא הוי ספק ספיקא משום דלרש"י ותוספות<sup>יט</sup> אמרינן בנמצא כבולי בית הרהם שחוקתו מן המקור כדלקמן<sup>יח</sup>. היינו ברואה ממש אבל במוצא בבדיקת העד יש להקל כיון דלהתוס' הוא ספק הרגשה<sup>יח</sup> הוה ליה ספק ספיקא בדאורייתא וספק דרבנן. ודבר<sup>יח</sup> דסבירא ליה שחוקתו בהרגשה הא סבירא

### קונטרס אחרון

דויל בטר טעמא<sup>יט</sup>, טעמא מאי איכא לפלוגי בין נולד הספק קודם בדיקתה את עצמה לנולד אחר כך, משום שכשנולד קודם בדיקה נולד בשעה שהיא בחזקת טהרה וכשנולד אחר כך נולד בשעה שהיא בחזקת טמאה<sup>יז</sup>. דכשנמצא דם על העד הרי היא טמאה בודאי למפרע משעת בדיקה, לולי שנולד ספק זה, ואין ספק זה מוציא מידי ודאי<sup>יח</sup> טמאה, ואין אומרים העמד אשה על חזקתה בספק זה שאינו ספק שקול לגמרי, כי אף אם עברה שמא לא ניתז עליה, או דספק עברה גופא אינו ספק שקול, דמהיכי תיתי לומר שעברה ולא אדעתה. ולא דמי לספק מאכולת בעגול שהמאכולת מצויה שאין לך כל מטה כו'<sup>יח</sup> כדלקמן סי' קצ"ב<sup>יח</sup> וקצ"י<sup>יח</sup>. מה שאין כן שנולד

רב היינו מן העליה.  
רג ס"א א.

רג ס"א ג (אמנם בק"א שם ס"א ב, בתורה הא' בנדה<sup>יח</sup>).  
בנדה<sup>יח</sup>. ב. סמך שלדעת התוס' וסיעתו לא קי"ל כשנמצא דבני הרגשה, וא"כ דינו כדלקמן בסמך ברואה בהרגשה). ראה פירוש חב"ד יב' ע' 79.  
רג דלעיל שם ס"א ג. לקמן סי' קצ"ב וס"א א.

רג דין י.  
רג שאין לצרף חזקת המכירה.  
רג שלדעת התוס' כנ"ל.  
רג ס"א ג.

רג שמו כא בתעליה.

רג שאינו נחשב ס"ם, במבואר בש"ד רג ס"ם דין יא.  
והוא גם לעיל סי' לב סוף ס"א ה. וא"ח סי' תלג.  
ק"א ס"א ו בתורה דא', מי תלח ס"ם. לעיל סי' לב סוף ס"א ה. לקמן ס"א ב (ד"ה אבל אם). סי' קצ"ב וס"א ע.  
רג. וא"כ אין קו חזקת הרשב"א (לדעת הרמ"א).

### צינוים לקונטרס אחרון

רבכ ברייתא נח, ב. ולכן הוי ספק השקול, ואולינן בתר חזקת טהרה.  
רבכ ס"ק יד וס"ק טו.  
רבכ סימן זה בשוע"ר לא הגיע לירינו, וראה ט"ז שם ס"ק ד.

רג זה שעושה צרכיה ומכה בעומק או במקור דמו לנולד הספק תחלה (אף שלכאורה נולד בשעת הבדיקה), הוא דויל בטר טעמא כו'.  
רב ראה שו"ת צ"צ סי' קלו אות ג.  
רבא גמרא טו, ב.

וזהו ס"ם שלדעת התוס'.

רג סמך חילוק זה ראה לקמן ס"ק ב (ד"ה והתנחל יעקב).

רג ספק מרחבה שבמקור וגם ספק מרחק הצדדים (וקי"ל בות כרמ"א, כדלקמן סוף ס"א ב). ועי' כאן, ספק מרחבה שבמקור וגם ספק מצדדים (מתעליה), לדעת הרמב"ם.

רג שמו יד חזקת הצדדים.

רג דלעיל סי' קפג ס"א א (ואין להקל ולסמך על דעת הרמב"ם לחוד).

רג ס"א ב.

רג ראה לקמן ס"א ב (פר"ה אי גמ'), הטעם שם' התירוטה אוני מקול אף בות. ונ"מ יש לצרף כאן היתר הרשב"א (לדעת הרמ"א), וזהו חס"ם שלדעת הרמב"ם, וזהו חס"ם שלדעת התוס' (ולפי מה שהובא לעיל ממקנת רבנו בנדה<sup>יח</sup> ב, גם כאן אין לצרף הספק שלדעת התוס', וא"כ דינו כדלקמן בסמך ברואה בהרגשה).

## הלכות נדה קפ

ליה דאכא ספיקא דצדדין בכהאי גוונא והוי ליה ספק ספיקא (ורש"י דסבירא ליה כחומרי שניהם) אפשר דסבירא ליה כהרשב"א לפי דעת רמ"א וסיעתו. לכן אין להחמיר כל כך בדבר שיש להקל בין לדרמב"ם בין להתוס'.

ובשעת הדחק הגדול שלא להוציא אשה מבעלה מפני שאינה יכולה ליהרר זה ימים רבים אפשר שיש להקל אף ברואה ממש בהרשעה<sup>1</sup> אלא שאינה מרגשת אם הוא מן המקור או מן הצדדין<sup>2</sup> והמכה היא במקור ואינה יודעת אם מוציאה דם לטהרה בלא ספירת ו' ומבילה ולסמוך על הרמב"ם<sup>3</sup> דלא אמרין שהזקתו מן המקור בנמצא בכותלי בית הרהם וספיקא הוי והוה ליה ספק ספיקא ומותרת אף שאין לה וסת כמ"ש רמ"א בסמוך<sup>4</sup> וצריך עיון בזה<sup>5</sup>.

אבל ביש לה וסת שלא בשעת וסתה יש להקל אפילו שלא בשעת הדחק כדעת רמ"א וסיעתו מאחר שיש עוד צד להקל דהיינו ספק ספיקא לדעת הרמב"ם<sup>6</sup>. והיינו כשהמכה במקור אבל בבית החיצון שאין כאן ספק ספיקא אין להקל<sup>7</sup> כי אם במוצאה בבדיקה הער<sup>8</sup> כדלעיל<sup>9</sup>.

וכל זה ברואה שלא מחמת תשמיש אבל ברואה מחמת תשמיש אם המכה במקור ואינה יודעת אם מוציאה דם<sup>10</sup> אם ידוע שהדם מן המקור<sup>11</sup> אין להקל בלא ו' נקיים ומבילה<sup>12</sup>

### קונטרס אחרון

הספק קודם הבדיקה, דכיון שאז היא בחזקת טהרה אי אפשר להוציאה מחזקתה בספק הנולד אז, אפילו שאינו שקול. ולזה נתכוין הרשב"א בתורת הבית הקצר<sup>13</sup> הובא ב"י סי' ק"צ<sup>14</sup>. והלכך כשנולד הספק בשעת בדיקה<sup>15</sup> אינו מוציאה מחזקתה, שלעולם היא בחזקת טהרה עד שתראה הדם על העד שברקה בו, ואינה טמאה למפרע מדאורייתא אלא בכשעור וסת שהוא קינוה ולא בדיקה. עין גמרא (דף סי' ע"ב) ותוס' (שם<sup>16</sup>) לענין עסק טהרות, דבדיקה עצמה יש יותר משיעור וסת מכניסת העד עד יציאתו, ושיעור וסת משיערין מיציאתו<sup>17</sup> למפרע. וקודם שיעור זה מיד מכניסת העד<sup>18</sup> אמרין שירד עליו דם המכה, אף על פי שאינה יודעת אם מוציאה דם. וכן במי רגלים דמספקין (למ) הדור למקור ואייתי דם, אם כן הספק הוא אם תורו למקור אם לאו, ומשעת חזרתם אחר יציאתם מנקב מי רגלים, שהוא למטה סמוך ליציאתם לחוץ כמ"ש מהרי"ו (סי' כ"ה<sup>19</sup>), עד שעת יציאתם לחוץ, יש יותר משיעור וסת, כמו שיש בבדיקה, שהוא הכנסת

**רכב** וא"כ יש כאן חיתר המרדכי, וחיתר הרשב"א (לדעת הרמ"א), וחיתר ס"ם שלדעת הרמב"ם.

**רכב** שיש כאן רק צירוף חיתר המרדכי, וחיתר הרשב"א (לדעת הרמ"א), ואין כאן אף הם' שלדעת הרמב"ם, ואין כאן הם' שלדעת התוס'.

**רכב** שיש לצדף גם הם' שלדעת התוס' (והספק שלדעת הרמב"ם).

**רכב** שיש להקל בשעת הדחק גדול.

**רכב** שיש חיתר הרשב"א, לצירוף הרמ"א.

**רל** שאין כאן ס"ם, כמבואר כאן ברמ"א.

**רלא** שאף אם נצריכה ו' נקיים ומבילה אין כאן שעת הדחק הגדול שלא להוציא אשה מבעלה.

**רית** כדלעיל סי' קפג ס"ק א' (לענין ספק מהלעיל) וס"ק ג' (לענין חזקתו בהרשעה).

**רכ** שאין לצדף כאן הם' שלדעת התוס', רק הם' שלדעת הרמב"ם.

**רכא** כמ"ש הרשב"א בתורת הבית שם. הובא לעיל סי' קפג ק"א ס"ק ב' (ס"ה עין רש"י).

**רכב** משא"כ לדעת רש"י ותוס', ראה לקמן ס"ק בד' (ד"ה ועוד), שאין בזה ס"ם.

**רכב** לענין רואה מחמת תשמיש.

**רכד** שיש כאן רק חיתר הרשב"א (לדעת רמ"א), וחיתר ס"ם שלדעת הרמב"ם. וראה אמרי יושר ר"א סי' קס.

### ציונים לקונטרס אחרון

**רכה** ית, סעי'א. הובא לקמן שם סוף ס"ק עא.

**רכו** ד"ה בדיקה בעד שאינו בדיק.

**רכז** כדלעיל בענין צריכה, ובמכה בעומק או במקור, אף שלא נולד קודם בדיקה ממש.

**רכב** ד"ה וחוא.

**רכט** שאז ראתה הדם.

**רל** שלכן נקרא נולד הספק קודם בדיקה.

**רלא** הובא לקמן סי' קצ בפנים ס"ק ז.

## הלכות נדה קפ

שו

ובטהרות שצרי דורא<sup>1</sup> וכן אם אין לה וסת קצוב והוא ספק אם הדם נא מן המקור או מן הנדנך אז מלינן נמכה מכה ספק ספיקא ספק מן הנדנך או מן המקור

אפילו בשיש לה וסת שלא בשעת וסתה<sup>2</sup> נגד הש"ך וסיעתו אפילו מוצאה בבדיקה על העד בלא הרגשה<sup>3</sup>.

ואם אינו ידוע שהוא מן המקור אפילו רואה בהרגשה<sup>4</sup> אלא שאינה מרגשת אם הוא מן המקור או מן הצדדים יש להקל<sup>5</sup> אף באשה שאין לה וסת<sup>6</sup> ברעת רמ"א דלקמן שהסכימו<sup>7</sup> עמו הלבוש<sup>8</sup> והלחם המדות<sup>9</sup> ומנחת יעקב<sup>10</sup> וברתי ופלתי<sup>11</sup> וחינו אף בלא ספירת ז' ומבילה כמבואר בדרכי משה<sup>12</sup> בשם שערי דורא<sup>13</sup> הובא בש"ך<sup>14</sup> (עין שם דלא מיירי ברואה מחמת תשמיש כלל<sup>15</sup>).

ואם המכה בבית החיצון אף שאינה יודעת אם הדם מן המקור מאחר שאין כאן ספק ספיקא<sup>16</sup> אין להקל אפילו ביש לה וסת שלא בשעת וסתה<sup>17</sup> להתירה בלא ספירת ז' ומבילה נגד הש"ך וסיעתו אפילו מוצאה על העד בלא הרגשה דאף על גב דהוא ספק הרגשה לפי דעת התוס' והוי ליה ספק ספיקא כיון דלהרמב"ם ושוואן ערך לא הוי ספק ספיקא אין להקל כלל<sup>18</sup>.

ועוד<sup>19</sup> דאיכא לכרוי על ידי בדיקת שפופרת אם הוא מן המקור או מן הצדדים. גם בכל ספק ספיקא יש אומרים<sup>20</sup> שצריך לברר היכא דאפשר והבא דלרמב"ם וש"ע אינו

### קונטרס אחרון

הער בעומק<sup>21</sup> והוצאתו. וליכא שיעור וסת אלא בקינות בלבד, אפילו בעוסקת בטהרות, שאפשר לה ליגע ביד א' בטהרות עד שתביא העד למשקוף ממש בידה ב' (עין רש"י דף י"ב<sup>22</sup>), ואז מסיירה ידה מטהרות, ואפילו הכי<sup>23</sup> כתבו החוספות דלא משכחת בדיקה כשיעור וסת, וכן הוא בהדיא בחזקת הבית הארוך (דף קע"ט<sup>24</sup>) דלעולם לא משכחת בדיקה כשיעור וסת, עין שם:

**רמד** ס"ק כג.  
**רמה** וא"כ בראי החדר בלא ז' נקיים ומבילה. אבל ברמ"א, ראה לקמן ס"ק כד (ד"ה ועוד), דקאי על הש"ע המיירי ברואה מחמת תשמיש (ש"ש ספק שבא הדם מהדוק הצדדים). ובלא רואה מחמת תשמיש התייר רבנו לעיל בסמך – רק בשעת הדחק גדול.  
**רמו** כדלקמן ס"ק כד (ד"ה אבל אם המכה).  
**רמז** שיש כאן היתר המדרכי, וגם היתר הרשב"א לדעת הרמ"א (מכה שאינה יודעת אם מוציאה דם).  
**רמח** משא"כ לעיל (ד"ה ומ"ט), שיש שעת הדחק הגדול שלא להוציא אשה מבעלה.  
**רמט** כמכה בבית החיצון נזק מומכה במקור וידוע שהדם מהמקור דלעיל (אין שבעשים אין כאן ס"ס), שכבית החיצון איכא לכרוי כו'.  
**רנ** ש"ך סי' קי רמ"ס דין לה, בשם הרשב"א חולין ג, ב. וראה פס"ד צ"צ רמ. ג. וא"ך.

### צינונים לקונטרס אחרון

רלד אפילו אם הביאה העד למשקוף קורם בדיקה. רלז כרפוסים שלנו כ, א.

**רלב** שיש כאן היתר המדרכי.  
**רלג** שיש כאן היתר ס"ס לדעת התוס'. משא"כ לעיל (ד"ה ומ"ט), שיש שעת הדחק הגדול שלא להוציא אשה מבעלה.  
**רלד** שאין כאן היתר ס"ס שלדעת התוס'.  
**רלה** נמנע ס"ס (שנא מהדוק הצדדים, ואפילו מהמקור שנא מהמכה שא"א אם מוציאה דם).  
**רלו** שאין כאן היתר המדרכי.  
**רלז** ראה גם לקמן סוף ס"ק כד (שלא נחלק עליו אלא הש"ך לברר), ובק"א סוף ס"ק ו (שכן משמע גם משהתקת דב"ח וצ"ח).  
**רלח** סוף ה'.  
**רלט** דברי המדות פ"י אות יב.  
**רמ** תורת השלמים ס"ק ב.  
**רמא** ס"ק ג.  
**רמב** דרכי משה האריך אות ז.  
**רמג** סי' ג. וראה גם לקמן ס"ק כד (ד"ה ועוד) וס"ק כה.

רלכ לחורים ולסרוקים, כדלקמן סי' קצ ס"ק קט. רלז ע"א ד"ה לקינות.

## הלכות נדה קפ

שז

ואת"ל מן המקור שמא הוא [כד] מן המכה. אבל אם ידוע שזה מן המקור את"ס שיש לה מכה במקור אינה תולה נכמה אם אין לה וסמ קצוה אלא אם כן יודעת

ספק ספקא כלל פשיטא דצריך לברר<sup>ה</sup> על ידי בדיקת השפופרת שאם ימצא דם על המוך בידוע שהדם שהיא רואה בשעת תשמיש הוא מן המקור. ואף על פי כן תהיה מותרת לינשא לאחר<sup>ה</sup> מאחר שהמכה היא בבית החיצון. מה שאין כן כשהמכה במקור אי אפשר לברר שהדם אינו מן המכה במה שנמצא על המוך<sup>ה</sup> משום הכי אין צריך לבדוק כלל:

[כז] מן המכה. הש"ך<sup>ה</sup> השיג על זה דבספר התרומה<sup>ה</sup> כתב בהרי"א דאשה שיש לה מכה באותו מקום ואינה יודעת אם מכתה מוציאה דם או לא אם בודקת עצמה באותו מקום ומוציאה דם אף על פי שאינה<sup>ה</sup> מרגשת שהדם נופל מהרחם מציאה ואינה תולה במכתה כמו שתולה בה בכתמים דהן דרבנן עכ"ל<sup>ה</sup> משמע בהרי"א דאף שאינה יודעת בודאי שבא מן המקור אינה תולה במכתה. ועוד דמאי ספק ספקא הוא זה דהכל שם ספק אחר הוא<sup>ה</sup> שמא לאו דם נדה הוא ומה לי מן הצדדין ומה לי מן המכה שבמקור וכחאי גוונא לא מקרי ספק ספקא להש"ך בס"ק<sup>ה</sup>.

והמנחת יעקב<sup>ה</sup> חלק עליו ומסכים לרמ"א דכחאי גוונא מקרי ספק ספקא הואיל ויש ב' צדדים לחלק דהיינו דאף דאם תמצוי לומר חששא לאיסורא אכתי איכא צד לחלק כדלעיל סימן ק"י<sup>ה</sup> והכי נמי אף אם תמצוי לומר חששא לאיסורא דהיינו דלאו מן הצדדים הוא אכתי איכא למימר דלאו מן המקור הוא אלא מן המכה שבמקור.

אבל אם המכה בבית החיצון ליכא למימר אם תמצוי לומר לאו מן הצדדין שמא מן המכה כיון שהמכה בצדדין ולא הוי ספק ספקא<sup>ה</sup> אף להמנחת יעקב עיין שם בס"ק צ"ס ס"ק ל"א<sup>ה</sup>. (ו) וכבדאי גוונא יש לומר דמיירי בספר התרומה שהביא הש"ך.

ועוד דמיירי ברואה שלא מחמת תשמיש<sup>ה</sup> וסבירא ליה כפירש"י והתוס' דלעיל סי'

### קונטרס אחרון

(ו) וכבדאי גוונא יש לומר בו ועוד דמיירי בו. דאף<sup>ה</sup> דספר התרומה<sup>ה</sup> מיייתי מדתניא<sup>ה</sup> כו' נאמנת כו', ובמדרש<sup>ה</sup> מצוין על ברייתא זו. יש לומר כמ"ש הב"ח (סוף ס"ז) דארישא קאי בידוע שבא מן המקור כו', ועלה קתני ואם יש לה מכה כו' נאמנת כו', דליכא ספק ספקא<sup>ה</sup>

|                                                                     |                                                                                                        |
|---------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>רנא</b> כדלעיל ס"ק כב וש"נ.                                      | <b>רנח</b> וזהו קישת הש"ך שם, להירש בהכרח ופלתו ס"ק ו.                                                 |
| <b>רנב</b> ראה לעיל ס"ק יד וב"ק ב.                                  | <b>רנט</b> דין יא. וכדלעיל ס"ק כב. (ד"ה אבל באשה), וש"נ.                                               |
| <b>רנג</b> כדלעיל ק"א סוף ס"ק ד.                                    | <b>רס</b> תורת השלמים ס"ק ב.                                                                           |
| <b>רנד</b> ס"ק כב.                                                  | <b>רסא</b> סימן זה בשעת"ל לא הניע לדינו, וראה מנחת יעקב קול' הספקות שם ס"ק ב. לקמן ס"ק קצ ס"ק עג. אחלי |
| <b>רנה</b> ס"י צב ד"ה דין.                                          | <b>רסב</b> יוסף (נה), ב.                                                                               |
| <b>רנו</b> בס' התרומה שם: או אם מרגשת (וכן מדיק בלשון בקי"א ס"ק ו). | <b>רסג</b> ובי"ה לעיל ס"ק כג. (ד"ה אבל באשה).                                                          |
| <b>רנז</b> תוכן הדברים האמורים שם.                                  | <b>רסד</b> דליכא ספק שבא מנוחח הצדדים בשעת תשמיש. וראה שו"ת צ"צ סי' קי אות ב.                          |

### צינונים לקונטרס אחרון

|                                                         |                                                |
|---------------------------------------------------------|------------------------------------------------|
| רלו לכללות הקונטרס אחרון, ראה מ"מ וצינונים.             | במכה במקור, ולא בבית החיצון.                   |
| ק"א עם ביאור מרכזי הקונטרס. שו"ע הל' נדה עם ביאור קו"א. | רלט שביעות רמז תשל"ה (א, ג), שמעת"ק חלק מרבירי |
| רלז ס"י צב ד"ה דין.                                     | ס' התרומה (כדלעיל בפנים ריש ס"ק כג), וממנו     |
| רלח סו, א (דמיירי ברואה מחמת תשמיש, ומיירי              | למה הרמ"א דין זה.                              |
|                                                         | רמ ממבואר כאן ברמ"א.                           |

קפ"ג<sup>דסד</sup> דרם הנמצא בכותלי בית הרהם שהוא מקום בדיקת העד ודאי טמא שחוקתו מן המקור וליכא ספק ספיקא כלל<sup>דסה</sup>, ורמ"א קאי על הש"ע דמיירי בראיה מוחמת תשמיש דביון שרוב נשים אינן רואות מחמת תשמיש<sup>דסו</sup> (ו) ויש לתלות בדוחק האבר בצדדן (ח) ספק

#### קונטרס אחרון

כיון שיוצת שהמכה גם כן במקור (עיין ב"ח ס"ח<sup>דסז</sup>), ומייתי מינה הספר התרומה לרואה שלא מחמת תשמיש, דליכא ספק ספיקא אף אם המכה במקור, וכל שכן כשהיא בבית החיצון<sup>דסז</sup>, דבהכי מיירי בספר התרומה שכתב ואשה שיש לה מכה באותו מקום כו' אם בודקת את עצמה באותו מקום כו', משמע בהריא דהמכה היא באותו מקום שבדוקת, והבדיקה בעד שבידה אי אפשר בשום אופן בעולם ששהיה במקור, דאפילו עד מקום שהשמש דש קשה מאד כמ"ש בב"י סי' קצ"ו<sup>דסז</sup>, ובאמת שרמ"א<sup>דסז</sup> הבין<sup>דסז</sup> שבדוקת את עצמה באותו מקום ר"ל במקור, דומיא דאותו מקום דברייתא דמייתי ספר התרומה. וגם מדאצטריך לאשמוענין תו אם מרגשת כשהדם נופל מהרחם, דהיינו מקור לפי דעת רמ"א, ואם הבדיקה היא בבית החיצון הוה זו ואין צריך לומר זו, דבדיקה היא ספק הרגשה כמ"ש בב"י<sup>דסז</sup> בשם מהר"א<sup>דסז</sup>, אלא ודאי דלא זו אף זו קאמר<sup>דסז</sup>, ומשום הכי לא כתב בשערי דורא<sup>דסז</sup> אלא אם מרגשת כו' שהוא הרבנותא, כן דעת רמ"א בדרכי משה. והא דנקט ספר התרומה להקל בכתמים דוקא<sup>דסז</sup>, הבין רמ"א דהיינו להקל אף בשעת וסתה<sup>דסז</sup>, אבל לא ראה מה שכתב ספר התרומה בסמינים<sup>דסז</sup>, דשם אי אפשר לפרש כן. ועל כרתך צריך לומר כמו שהבין הש"ך דהבדיקה היא בבית החיצון וכמ"ש ודו"ק (והא דזו ואין צריך לומר זו לא קשה מידי כמ"ש לעיל סי' קפ"ג<sup>דסז</sup> עיין שם). ומכל מקום לדינא הסכימו<sup>דסז</sup> הבלבוס<sup>דסז</sup> והלחם חמודות<sup>דסז</sup> ומנחת יעקב<sup>דסז</sup> וכתרי ופלתו<sup>דסז</sup> לרמ"א וכן משמע משותקת בה"ח וט"ז שהורו לו בזה<sup>דסז</sup>:

(ו) ויש לתלות בו'. עיין מ"ש לעיל<sup>דסז</sup>, דלרמ"א<sup>דסז</sup> לא אחי שפיר האי טעמא דרוב נשים כו'.

ועיין מנחת יעקב ריש סי' ק"צ<sup>דסז</sup>:

(ח) ספק מעליא הוא בו'. עיין במ"ש לעיל שם<sup>דסז</sup>:

#### רסד ס"ק א.

**רסד** ראה לעיל ס"ק ב. (ד"ה ובשעת), שלדעת הרמב"ם יש בזה ספק מנהליה, וא"כ הוי ס"ס (ויש להקל בזה בשעת הדחק גדול). וראה לעיל ס"ק קפג. סוף ס"ק א, שהוכיח נטאן, שדעת ס' התרומה הוא כש"י ותוס' (ולכן

ליכא ס"ס כלל).

**רסו** ב"י ד"ה ואיכא למידק, ובדלעיל ס"ק יב. לקמן במגדף (ד"ה אי נטו). ונתבאר בק"א ס"ק א. בהגהה ד"ה ועוד. וראה פס"ד צ"צ רלה, א.

#### צינונים לקונטרס אחרון

**רגא** כמבואר בלשון הרמ"א, ובש"ך ס"ק כז, ולקמן ס"ק כט.

**רגב** שכתב להקל בכתמים, לפני שהזכיר חומרת בשעת וסתה.

**רגג** קו"א ס"ק ב (ד"ה וגם), דמיירי בהרגשה נפילת הדם מבית החיצון לחוץ (ולא ביציאתו מהמקור). **רגד** ראה גם לעיל בפנים ס"ק ב (ד"ה ואם אינו ידוע).

**רגה** סעיף ה.

**רגו** דברי חמודות פ"א אות יב.

**רגז** תורת השלמים ס"ק ב.

**רגח** ס"ק ו.

**רגט** ראה כללי הפוסקים והחורא כלל שא.

**רס** בקי"א ס"ק א בהגהה ד"ה ועוד.

**רסא** שסובר להקל מטעם ס"ס (דהיינו שמן הצדדים אינו חשוב כמו מכה). וראה גם לקמן בפנים (ד"ה אי נמי), שלפי טעם זה לא הוי ס"ס.

**רסב** תורת השלמים ס"ק א (שהצדדים אינם משום מכה, ומ"מ מצדף טעם רוב נשים אין רואות מחמת תשמיש).

**רסג** בקי"א ס"ק א (ד"ה אלא ודאי), שמ"מ הוי צדדים ספק השקול.

**רמא** ד"ה ואיכא למידק (בירוד שהדם מהמקור, אין להתיר אלא כשיוצת שהמכה במקור). ובדלעיל

בפנים ס"ק ב.

**רמב** שבשני אלו אין ס"ס, כמבואר כאן בפנים.

**רמג** ד"ה ומ"ש שהנטיסה. וראה רמ"א שם סוף ס"ו.

**רמד** שכתב בדרכי משה האריך אות זו: ומשמע שם דוקא שיוצת שם זו בא מן המקור כו' וכן משמע בהגהות מיימוניות ומדרכי [שמעתין מס' התרומה].

**רמה** ש"מ ש' בס' התרומה שם: אם בודקת כו', רמז סוף היסמן ד"ה וכתב בתשובה.

**רמו** בפסקים סוסיי מז, ונתבאר לעיל ס"ק קפג בפנים ס"ק ג, וסבאר בקי"א שם ריש ס"ק ב, שכ"ה

גם דעת ס' התרומה. אמנם ראה מסקנתו שם בהגהה מהר"ב, שלדעת ס' התרומה טמאה אף בלא הרגשה כלל.

**רמח** לא רק כשבדקת במקור, שודאי בא מהמקור, אלא אפילו כשהיא מרגשת שהוא מן המקור

סומכים עליה.

**רמש** ס"ו (בהעתקתו דברי ס' התרומה הנ"ל), רז ולא בבדיקה בבית החיצון.

## הלכות נדה קפז

### שמי

מעליא הוא רס"ו כמ"ש המנחת יעקב בס"י ק"צ רס"ו. ומצטרף לספק ספיקא למהרה בלא ספירת ז' ומכילה לרמ"א כמבואר ממה שכתב בדרכי משה רס"ו בשם השערי דורא עד. כמו שמצטרף להתורה להנשא לאחר כדלעיל רס"א דאין לחלק ביניהם לרמ"א כמ"ש בכרתי ופלתי עד.

(ואף אם תמצי לומר דספר התרומה מייירי בכל ענין דאף שהמכה במקור ורואה מחמת תשמיש לא הוי ספק ספיקא. והיינו משום דספר התרומה לשימתיא אויל דסבירא ליה דבעינן שתדע שמכחה מוציאה דם דאז מוקמינן לה אחזקה הואיל והוא ספק שקול ספק מן המקור ספק מן המכה. ולא אמרינן ככהאי גוונא רוב דמים מן המקור כיון שגם המכה מוציאה דם לפעמים כמו המקור שמוציא גם כן לפעמים הלכך תניא לה חזקה למהרה. אבל כשאין ידוע אם המכה מוציאה דם כלל אינו ספק שקול שהרי המקור מוציא דם בודאי ומשום הכי לא מהניא לה חזקה למהרה דלא מוקמינן אחזקה אלא בספק שקול רס"ג) (והמרדכי ע"ד דלעיל ע"ה סבירא ליה דשלא בשעת וסתה כיון שאין דרכו של מקור להוציא דם וסתם מכה עשויה להוציא דם לפעמים רס"ו תולין במצוי רס"ו).

והלכך נמי אפילו ברואה מחמת תשמיש דאיכא לדוחק בדוחק האבר בצדדין לא הוי ספק ספיקא לשיטה זו כיון דספק מן המכה ספק מן המקור אינו ספק שקול רס"ו כמו ספק מן המקור ספק מן הצדדין דהוא ספק שקול ברואה מחמת תשמיש ולכן מצטרף לספק ספיקא להתירה לינשא לאחר רס"ט שיש בו עוד ספק שקול שגם לא תראה תחתיו שאין כל האצבעות שוות.

והא דלא מוקמינן לה אחזקה להתירה לראשון היינו משום דספק מן המקור ספק מן הצדדין אינו ספק שקול אפילו ברואה מחמת תשמיש אלא בצירוף החזקה ר"י שמצטרפת להאי סברא דדוחק האבר בצדדין נגד הרוב דמים מן המקור למהוי פלגא ופלגא כמ"ש לעיל ס"י קפ"ג רס"א בשם התוס' רס"ג גבי קורבא וחזקה. ואם כן ספק מן המקור ספק מן המכה אף אם יהיה גם כן ספק שקול בצירוף החזקה לא הוי ספק ספיקא אלא שם ספק אחד כיון ששניהם אינם שקולים אלא בצירוף חזקה אחת.

(אי נמי סבירא ליה לספר התרומה דספק מן המכה שאין ידוע אם מוציאה דם כלל אפילו בצירוף חזקה לא הוי ספק שקול נגד רוב דמים שמן המקור. ולא דמי לספק מן הצדדים דהוי ספק שקול בצירוף החזקה נגד רוב דמים שמן המקור משום דרוב נשים אינן רואות דם מהמקור מחמת תשמיש כדלעיל רס"ג. ואף שרוב נשים אינן רואות כלל אף לא מן

**רעג** ש"ת חכם צבי ס"י מז (גם בדעת תרש"א).

**עדר** שבעות רמז תשלח (א, ב).

**ערב** ריש ס"ק כג.

**רעז** ס' התרומה ס"י צב ד"ה ויין. הובא לקמן ס"ק כג.

**רעז** ראה חכם צבי שם (שבעות תרש"א אין לוטר כן).

**רעח** וברלעיל קרא ס"ק א (ד"ה אלא ודאי), דספק שאנו שקול לא מציא אפילו בספק ספיקא. וראה בסעיף שם.

**רעט** כדלעיל ס"ק יד.

**רפ** וכן נבאר לעיל קרא ס"ק א (ד"ה אלא).

**רפא** סוף ס"ק א.

**רפב** י, סע"ב.

**רפג** בס"ק ז' (ד"ה ועוד), ולעיל ס"ק יב, וקרא ס"ק א בהגדה ד"ה ועוד.

**רס** וכן נבאר לעיל קרא ס"ק א (ד"ה אלא ודאי). אמנם במהרי"ב (ד"ה וימיה, ובהגדה הב') מסיק, שלדעת הרמב"ם לא הוי זה ספק כלל, משום דכיון שראתה מחמת תשמיש וכלים לדבר שהשמש הוציא הדם בתשמישו ומשמשו בפיהו ודיוקן לנקור. וא"כ לא הוי לדרמב"ם ספק ספיקא, להתירה בלא ז' נקיים ומכילה.

**רסח** ס"ק א (שנמנע רוב נשים בו, ספק מעליא הוא).

**רסט** דרכי משה דאריך אות ז'.

**ער** ס"י ז'. וברלעיל ס"ק כג (ד"ה ואם אינו ידוע), דלא מייירי ברואה מחמת תשמיש כלל.

**רעא** ס"ק יד.

**ערב** ס"ק ה. הובא לעיל קרא ס"ק א (בתחלתו, ובר"ה אבל).

## הלכות נדה קפ

נזולו שמנחה [כה] מוילאה דס (כן משמע צמרדכי ה"נ וצהג"מ פ"א דל"צ). ומ"מ

הצדיק מכל מקום בזה יש לומר שמכאן יש לה בצדדים כמ"ש הרא"ש<sup>דף</sup> (ומשום הכי נמי<sup>דף</sup> יש לומר דלא הוי ספק ספקא דהכל ספק אחד הוא שמא דם המכה הוא מה לי במקור מה לי בצדדים). והשתא<sup>דף</sup> אתי שפיר אף לפי דעת התוס' דלעיל סי' קפ"ג<sup>דף</sup> בדריקה הוי ספק הרגשה ואפילו הכי לא הוי ספקא דרבנן וספק ספקא בדאורייתא כמו שנתבאר<sup>דף</sup> לפי דעת רמ"א ברעת הרשב"א דפליג על ספר התרומה).

מכל מקום<sup>דף</sup> לשיטת הרשב"א לפי דעת רמ"א וסיעתו דאף אם אינה יודעת אם מכתה מוציאה דם תולה בה והיינו משום דמוקמינן לה אחזקה. ועל כרחך צריך לומר דספק שקול הוא<sup>דף</sup> בלא צירוף החוקה כמו בדיוע שמוציאה דם<sup>דף</sup>. והיינו משום דסתם מכה מוציאה דם לפעמים כמ"ש בספר התרומה<sup>דף</sup> גבי כתמים דתלינן בה מהאי טעמא. אם כן כשיש עוד ספק שקול בצירוף החוקה דהיינו ספק מן הצדדים הוי ספק ספקא מעליא. ועדיף כח הדתירה דספק ספקא לרמ"א לסמוך בזה על דעת הרשב"א לחזירה דאף בחדא ספקא סמוך על הרשב"א בצירוף המדרבי<sup>דף</sup> אף שרבים חולקים עליו כל שכן שיש לסמוך על הרשב"א בצירוף עוד ספק שקול.

ואף החולקים על הרמ"א ועומדים בשיטת הש"ך<sup>דף</sup> שלא לסמוך על הרשב"א בצירוף המדרבי לטהרה לגמרי<sup>דף</sup> היינו משום דהמדרבי יחזרה הוא וכל הפוסקים חולקים על פירושו וגירסתו<sup>דף</sup> ואינו ספק שקול כלל אבל בצירוף עוד ספק שקול מדרו ליה לרמ"א<sup>דף</sup> ולא נחלקו עליו אלא הש"ך לברו):

[כה] מוציאה דס. אף על פי שאינה מרגשת עתה שדם זה בא ממכתה מזהרה<sup>דף</sup> ואינה צריכה ספירה ז' ומבילה<sup>דף</sup> אף על פי שאין לה וסת (לפי שאשה בחוקת מזהרה עומדת<sup>דף</sup> בדלעיל<sup>דף</sup>) (ש"ך<sup>דף</sup>):

**רצ** דלא כמ"ש בשו"ת חכם צבי סי' יט"ו. מו. ונתבאר בקי"א ס"ק ה' (ד"ה ונ"ש החכם צבי), שדעת הרשב"א אולינ ברה חוקה אפילו בלא ספק השקול.  
**רצא** חכם צבי שם. כרתי ופילתי ס"ק ו' (שמונה נמנעם ספק השקול וחוקה). ובדלקטן ס"ק כה.  
**רצב** שם. ובדלקטן ס"ק כמ.  
**רצג** כדלעיל ס"ק כג.  
**רצד** לעיל ס"ק כג (ד"ה אבל הש"ך).  
**רצה** רק לחזירה לבעלת אחרי ספירה ז' ומבילה.  
**רצו** בבירייתא מ, א. כדלעיל ריש ס"ק כג.  
**רצז** וכו' לעיל ס"ק כג (ד"ה ואם אינו): שהסכימו עמו הלבוש והחלם חמדות ומנחת יעקב כרתי ופילתי.  
**רצח** ש"ך ס"ק כד (בפירוש דברי הרשב"א בתורת הבית הארוך סוף שער ד כג, א). שו"ת חכם צבי סי' מו.  
ונתבאר לעיל ס"ק כג.  
**רצט** משנמנעו שפירי הורא סי' ו', דלא מיידי בראש מחמת תשמיש כלל. כדלעיל ס"ק כג (ד"ה ואם אינו). וסי' כד (ד"ה ועוד).  
ש שו"ת חכם צבי שם. כרתי ופילתי ס"ק ו'.  
**שא** ס"ק כד (ד"ה מכל מקום).  
**שב** ס"ק כד (קאי על מ"ש בתולת חכ"ק).

**רפ** פ"י סי' ג' (שצדדים מזהרה נמנעם מכה). ובדלקטן בקי"א שם (שלכן אין אומרים רוב נשים אין רואות מזהרדים).  
**רפא** לפי האי טעמא שבירא"ש, שמוצדדים חשיב מכה. וכן נתבאר לעיל בקי"א שם (שאם נאמר שצדדים הוי ספק השקול, נמנעם הרא"ש שצדדים חשיב מכה, ע"כ הוי ספק אחד ולא פס', ובס"ק ו').  
**רפב** לפי דמנעם האמור לעיל, שגם בצירוף החוקה לא חשיב ספק השקול.  
**רפג** ס"ק ג'. ונתבאר בקי"א שם ריש ס"ק ג' שגם מנ"ש כאן בס' התרומה (שהחמור בבדיקה כמו בהרגשה) נראה דעתו כהתוס' שבדיקה הוי ספק הרגשה. ועדיין יקשה להאמור לעיל (ד"ה ועוד) דמיידי בראש שלא מחמת תשמיש, שיש לזהר נמנעם ס"ס. וצריך לומר דהנעם, שנכזה זו לא מוקד ספק השקול. אמנם ראה מוסקתו לעיל סי' קפ"ג בהגדה מנהגיה' (בפנים סוף ס"ק ג', ובקי"א ריש ס"ק ב), שדעתו ס' התרומה קי"ל שאין צריך הרגשה כלל.  
**רפד** לעיל ס"ק כג (ד"ה ומכל מקום).  
**רפע** כל האמור לעיל שאינו חשבו ספק ספקא, הוא לשיטת ס' התרומה דלעיל, משא"כ לשיטת כ'.

## הלכות נדה קפו שיא

זשעת וסתה או משלשים יום [כז] לשלשים יום אינה מולה [כז] זמכתה דל"כ לא חיטמא [כח] לעולם. (ג"ו שם וצ"י זשם סמ"ג וסמ"ק). וכתמים מולה זה [כט] ככל עיני (גמרדלי').

ז י נאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום שהיה [ז] יוצא ממנה. [הנה:] וכן אם אומרת גרי לי שאין דם זה על מן המקור [זא] נאמנת וטהורה. (מהרי"ו סימן כ"ה).

ז י אם כל זמן שהיא בודקת בכל החודשים והסדקים אינה מוצאת כתמים

באר הגולה

י תשובת מר"ד איסרלן סי' מ"ו.

ט שם בברייתא וברנ"י, הסמנת הפוסקים.

[כז] זל' יום. והיא עונה ביוניית לאשה שאין לה וסת קבוע כדלקמן ריש סי' קפ"א: [כז] במכתה, להתירה בלא ספירת ז' וטבילה אבל לאסרה על בעלה משום רואה מחמת תשמיש בלא הכי לא מיתסרא בראיה שבשעת וסתה כדלעיל סעיף ד' (ברתי ופלתיו<sup>ט</sup> דלא כש"ך<sup>טז</sup>):

[כח] לעולם. ומכל מקום אם מרגשת עתה שדם זה בא ממכתה טהורה אפילו בשעת וסתה דלא שייך לומר ככהאי גוונא דלא תמנא לעולם דהלא תהיה טמאה כשלא תרגיש כולל דחישנין שזא מפת דם נדה מעורבת בדם המכה<sup>טז</sup> אף על פי שהיא שעת וסתה כזין דוסתות דרבנן<sup>טז</sup> (תוס' שו"ט ש"ך<sup>טז</sup>):

[כט] בכל ענין. אפילו בשעת וסתה (ש"ך<sup>טז</sup>) דאפילו אינה יודעת שמכתה דרכה להוציא דם דכתמים דרבנן וסתם מכה היא מוציאה דם לפעמים (ספר התרומה<sup>טז</sup>):

[ז] יוצא ממנה. נתבאר לעיל סעיף ה' ש"א מחלוקת הרשב"א<sup>טז</sup> וספר התרומה<sup>טז</sup> בפירוש לשון זה השנוי בברייתא<sup>טז</sup>:

[זא] נאמנת. כשאומרת שהיא מרגשת בעצמה (מהרי"ו<sup>טז</sup>) ומכל מקום הוכא דאפשר למימך עלה דמילתא בבדיקה אין לסמוך עליה אלא אם כן יש עוד צד להקל (מנחת יעקב<sup>טז</sup> ברתי ופלתיו<sup>טז</sup>):

לדעת הרמב"ם) כ"ה גם כשזכא לה בשעת ראייה. ש"ט סי' כז. ונתבאר בקי"א סוף סי' ו' (שכן לעד הרמ"א מ"ס התרומה, לפי פירושו שם).

שי סי' צב ד"ה דין. וראה גם לעיל סי' כז (ד"ה ולא עוד). סי' כד (ד"ה ואף אח"ל). לקמן קי"א סי' יא (ד"ה מ"ש הח"צ ד"ה אפשר, בשם המורכב). סי' קפח סוף סי' כב.

שיא ריש סי' כז.

שיב תורת חבית האריך סוף שער ד (בב, א).

שיג סי' צב ד"ה דין.

שיד מו, א.

שטו סי' כה.

שטז סי' כה.

שיז סי' ג. וראה גם לעיל סי' כב, וסוף סי' כז.

שז סי' ה' ד"ה ונעתה (שמה שחזר הרמ"א עד כאן הוא לענין ז' נקיים וטבילה, משא"כ בשעת וסתה).

דש סוף סי' כ סוף כד, ונקודות הכסף לש"ז סי' י (שמה שחזר הרמ"א עד כאן הוא רק לענין רואה מחמת תשמיש, ובזה לא נאסרה אף בשעת וסתה, ולפי זה נדחק בס"ק כה). וראה קנה כשם ביאורי ש"ע סי' יט.

שה רש"י מו, א ד"ה א"י.

שו גנאי שם.

שז מו, א ד"ה וגר (קאי על מ"ש בתחלת הס"ק). וראה גם לקמן סי' קצא סוף ה.

שח סוף כז. וראה לעיל קי"א סוף סי' ד, שלדעת הש"ך מועלת כאן גם בדיקת שפופרת, להוכיח שהדם זה עתה מומנה (אבל לא לדעת הרמ"א). וראה לקמן קי"א סי' יא (ד"ה אלא תלפין), שלדעת הרשב"א (ואפשר גם



## שיב

## הלכות נדה קפ

כי אם במקום אחד [לב] בצדדין יש לתלות שממכה [לג] שבאותו צד בא.

[לב] בצדדין, והיא מוצאה כתמים אלו לעולם<sup>שיב</sup> ובשום פעם אינה מוצאה אותם רק במקום אחד שמן הצד אם כן יש הוכחה דלאו מן החרד בא שפתח החרד באמצע פרחורד (וכשיוורד ממנו לצדדים היה יורד פעם לצד זה ופעם לצד זה) לכך יש לתלות כי (מהרא"י ש"ס ב"ש כ):

[לג] שבאותו צד בא, ויש להקל בזה אף ברואה שלא מחמת תשמיש<sup>שכא</sup> ואף באשה שאין לה וסת כך כתב בנקודות הכסף<sup>שכב</sup> ובמנחת יעקב<sup>שכג</sup> ממשמעות סתימת לשון הש"ע והרמ"א שלא הגיה עליו כלום<sup>שכד</sup>.

ואף (ט) שמהרא"י<sup>שכה</sup> שממנו מקור דין זה לא התיר אלא באשה שיש לה וסת ושלא

### קונטרס אחרון

(ט) ואף שמהרא"י ב"י, כן רס"ד דעת הב"ה רס"ה והט"ז רס"ו במהרא"י רס"ז, ופירוש הש"ך רס"ח ונקודות הכסף רס"ט במהרא"י צריך עיון גדול. הלא דלמח העתיק בלשון המרדכי<sup>ט"ז</sup> ותולה רס"ח ביון דהיא מילתא באפי נפשה, ועוד דכתב בהדיא דסבירא ליה להמרדכי דחולין במכה, ותו דבמסקנא כתב בהדיא אי איתנהו לכל הני צדדים שהזכרת כו' ע"ד, דהיינו שהשואל כתב שכל זמן שהיא בודקת כו', ומהרא"י כתב ע"ז נראה דר"ל כו' רס"י ע"ש. ועוד דהשואל לא הזכיר כלל שיש לה מכה בודאי דהיינו שהיא מרגשת בעצמה שיש לה מכה ע"ד, אלא שיש הוכחה להשואל שיש לה מכה כמבואר שם בהדיא במהרא"י ע"ה, שעל זה השיב לו שאף שאם היא אומרת שיש לה בודאי לא מהני ע"ש, וההוכחה היא על זה תדא כמו שכתבת שכל זמן כו', ובוזה נדחה גם כן מ"ש הכרתי ופלתו<sup>רס"ח</sup> דהשלחן ערוך לשיטתיה אויל דסבירא ליה כרשב"א<sup>רס"ח</sup>, דזה אינו, דגם הרשב"א לא התיר אלא ביודעת שיש לה מכה, ואף גם זאת בשיש לה דם כדלעיל רס"ח, אבל באינו ידוע אם יש לה

לקמן סוף הכ"ק).

**שכב** נקודות הכסף לפ"ז ס"ק י' (לענין אין לה וסת, אלא שגפרש בש"ע לענין רואה מחמת תשמיש).

**שכג** ס"ק כו.

**שכד** ראה ערוך לעיל א"ח ס' תלו ס"ק א. ומדבריהם לסי' רנב (ד"ה וגם ס' דרבינומה).

**שכה** פסקים ס' כו.

**שיח** ראה יגדיל תורה (ג.) יח ע' שגבו.

**שיט** פסקים ס' כו. וראה ק"א ס"ק א' (סוף ד"ה הראשון). ש"ת צ"צ סוף"י ש. יגדיל תורה (ג.) יג ע' צד.

**שכ** ד"ה וכתוב בתשובת.

**שכא** שבה מו"י בורא"י. וכן נראה טפ"ז ס"ק י' שגפרש בדברי השול"ע (נדעת הש"ך ופ"ז עצמם בזה, ראה

### ציונים לקונטרס אחרון

רע"א שהש"ך מפרש מ"ש המרדכי ותולה במכחה, שהוא רק כרי לציון לברייתא, וא"כ למה העתיק מהרא"י.

ערב הוי לא סגי בטעם זה לחוד וטעם זה לחוד. רע"ג במקום אחר מוצא לעולם, ראה בפנים ס"ק לב.

יגדיל תורה יח ע' שכט.

ערד וא"כ אי"א לפרש כהש"ך, שמהרא"י מטהר בזה אף בלא טעם שמוצאה תמיד במקום אחד.

ערד ראה גם בפנים (ד"ה והא דהצריך), ש"ת צ"צ ס' קין אות א. ס' ש"ב ד"ה ונדון.

רע"ז ס"ק ה.

רע"ז דלעיל שם (ד"ה אבל הרשב"א).

רע"ח שם (ד"ה ומ"ש הרשב"א שאומר).

רס"ד לכללות הקונטרס אחרון, ראה מ"מ רציונים. ק"א ע"ס ביאור מרדכי הקונטרס, ש"ע הל' נדה

ע"ס ביאור ק"א.

רסה סוף ס"ד ד"ה ואע"ג דכתבתי.

רס"ז ס"ק י.

רס"ז פסקים ס' כו.

רס"ח ס"ק כ (שהמרדכי מטהר ביש לה וסת אף בלא מכה, ומהרא"י מטהר עכ"פ כשיש לה מכה וא"י

אם מוציאה דם, כדלעיל ברמ"א ס"ה, אף בלא טעם שמוצאה תמיד במקום אחד).

רס"ט לט"ז ס"ק י' (שמהרא"י מטהר במוצאה תמיד במקום אחד לחוד, אפילו אין לה וסת קבוע).

ער דלעיל בפנים ריש ס"ק כג.

# הלכות נדה קפו שיג

בשעת וסתהשכו ובצירוף דעת המרדכי דלעילשכו לא חששו לזה הב" ורמ"א. (י) והלכו לשיטתם דלקמן סי' ק"צ סעיף ל"דשכו שסמכו על סכרת הרמב"ם דלעיל סי' קפ"גשכו דסבירא ליה שזוקת הדם שבא בהרגשה דכל אשה מרגשת בעצמה בציאת הדם והלכך

## קונטרס אחרון

מכה אף בכתמים אינו תולה, כפשוט לשון המשנה סוף פ"ה רע"ט (ע') שו"ת שבסוף ספר בית לחם יהודה<sup>97</sup>), וכמבואר בהדיא במרדכי רפ"א וכמ"ש לעיל דפ"ב:

(י) והלכו לשיטתם בו, עיין רפ"ט סי' ק"צ סוף ס"ק כ"ג רפ"ד דלא בעינן עגול, אלא בדמשוך אי אפשר לתלות במאכולת, אבל כל היכא דאפשר למיתלי אף במשוך תלינן אף על גב דהוא ספק שקול, דמדלא ארגישה רגלים לדבר כמ"ש הב"י שם רפ"ה, וזה שכתב הב"י שם וזה הטעם בעצמו (מספיק לחלק בין עגול למשוך) בו רפ"ד, רוצה לומר דבספק שקול תלינן אבל משוך אי אפשר לתלות כמו שאי אפשר לתלות יותר מכגריס. וכן כתב שם הב"י בהדיא דמפני שקנהא לא נתייח לתלות בו שזוקת משוך בו, עיין שם. וכן משמע בהדיא בתורת הבית הארוך<sup>98</sup>.

ומה שכתב בתורת הבית הקצצר רפ"ה חזקה אם היה כו', לרווחא דמילתא כתב כן, אי נמי כדי להחזיר בכל ענין אף בהרגישה, כאוקימתא דגמרא שם רפ"ה. והב"י לא רצה לסמוך על זה, כיון דבמסקנא רצ' אין צריך לאוקימתא זו אם כן מנא לן להקל בדארגישה למימר חזקה כו', ולא דמי להרגישה במי רגלים, דסומכין על אוקימתא זו אף במסקנא כמ"ש הרמב"ם רצ"א וש"ע סי' קצ"א, היינו משום דאמר רב אשי רצ"ב שהוא בתורא דר' מאיר טימא משום נדה רצ"א (ובפרט לפי דעת הרמב"ם רצ"א שפסק כו' מאיר דאמר טמאה נדה. והא דפסק רצ"ה כו' יוסי במי רגלים, כבר תירץ התלם חמדות ריש פ"ט רצ"א עיין שם), עיין גמרא (דף י"ד ע"ב רצ"א). וכן ההיא דנמצא על שלו ושלה רצ"ה, מרחיבין קרבן על כותח אף למסקנא צריך לומר דאיידי בדארגישה, וכמ"ש לעיל רצ"א לפי דעת רש"י ורמב"ם.

שכת ולקמן שם ס"ק סדרו.  
שכת ס"ק ג.

שכו מקושת הפ"ז שם.  
שכו רש"י ס"ק כג.

## ציונים לקונטרס אחרון

למסקנא, וכדלקמן בהמשך.  
רצ' שבגמרא שם, ואע"ג דלא ארגישה כו' דאמרו ארגשה ולא ארעתה.  
רצ"א פ"ה ה"י. ובדלעיל ק"א סוף ס"ק א, ובמהרה"ב (ר"ה ומיהו).  
רצ"ב יד, ב.  
רצ"ג ועד"ז נתבאר לעיל במהרה"ב שם (שבמי רגלים בלא הרגשה אין שייך לטמאות משום נדה).  
רצ"ד פ"ה ה"ט (לענין עד שאינו ברוק); הרי זו נדה (וכדלקמן סי' קצ ס"ק ז).  
רצ"ה פ"ה ה"י: אינה חוששת. וכדפסק שמואל (נט), ב: (הלכה כרבי יוסי (במשנה שם), דלא כרבי מאיר שם).  
רצ"ז ראה דברי חמדות שם ס"ק ב, לדעת הרא"ש: ונ"ל דר"ל לרבינו דרצ"ג דמרמה התם להבא לא לגמרי מדמין בו.  
רצ"ז ששני הדברים תלויים זה בזה. וממה שפסק הרמב"ם לענין עד שאינו ברוק כרבי מאיר אליבא דרב אשי, דאין שפוסק כרב אשי, שרבי מאיר טימא בשניהם משום נדה (אלא שלענין מי רגלים לא ק"ל כרבי מאיר).  
רצ"ז דאמרינן התם (נז, ב): לעולם דארגישה כו'. וצריך לומר שסומכים על אוקימתא זו אף במסקנא.  
רצ"ז ק"א סוף ס"ק א, אמנם בזה חזר במהרה"ב (ד"ה ומיהו). ומפרש שלמסקנא מיירי בלא ארגישה.

רע"ט נה, ב.  
רפ' בתשובה השייכת לס', קפו, שהוכיח בפירוש החכם צבי (סי' מו) כמשנה שצריך דוקא מכה שיוצאת מפיציאה שם, וראה לעיל שם (ד"ה ולא ער).  
רפ"א שבעות רמו תשלה (א, ג): אמנם כתמים שתמצא בכגריה טהורה ותולה במכה אפילו אינה יודעת שהמכה מציאה דם.  
רפ"ב שם (ד"ה ולא ער), וראה גם לקמן ס"ק לג (ד"ה וראו דהצריך).  
רפ"ג לכללות הקונטרס אחרון, ראה מ"מ וציונים. ק"א עם ביאור מרדכי הקונטרס. שו"ע הל' נדה עם ביאור ק"א.  
רפ"ד הוצתח חלקו לקמן שם ס"ק סו.  
רפ"ה ד"ה ופ"מ נראה רלא דק.  
רפ"ו אינו ר"ל שבעול טהורה כיון שיש הוכחה שאינו דם קניוח, אלא רוצה לומר כו'.  
רפ"ז שער ד (יט, א): אבל משוך רגלים לרבר דרם קניוח הוא (הרי שבמקום דאפשר לתלות תולין גם במשוך). וראה גם רש"י נט, סע"א ד"ה ובי אמר, יח, א: חזקה אם דם קניוח היה משוך (הרי שבכל חזקה זו אין תולין). וראה גם רש"י נז, ב ד"ה עגול. חובא לקמן סי' קצ ס"ק סה.  
רפ"ז נז, ב: לעולם דארגישה כו'. וכן פירש בדבריו לקמן שם. ולפי"ז סוכר הרשב"א ש"ה אף

כל הובא דלא הרגישה ואיכא למיתלי שלא בא הדם מגופה אלא ממאכלת או דבר אחר תלין כמו בכתמים משום דרגלים דלבר מולא ארגישה ולא אמרין דארגישה וכסבורה הרגשת עד היא אלא הובא דליתא למיתלי הדם במידי אחרתא בדלעיל סי' קפ"ג ולקמן סי' ק"צ. ואם כן הוא הדין שיש לתלות במכה שאין ידוע אם מציאתא דם<sup>77</sup> כמו בכתמים דמולא ארגישה רגלים דלבר שלא בא ממקורה אלא ממכתה שבבית החיצון שנגע בה העד בשעת בדיקה ולכן לא הרגישה בציאת הדם.

#### קונטרס אחרון

אבל בההיא דר' אליעזר בן צדוק<sup>78</sup>, אדרבה מדפליגי רבנן עליה ומטהרי אף במשוך כמבאר בסוגיא דסוף פ"ה<sup>79</sup>, על כרחך לא מיירי בדארגישה, דנהי דסבירא להו דאף משוך ספיקא חוי, הוה ליה ספיקא דאורייתא, ומשום חזקה<sup>80</sup> אין לטענה דרובא עדיף מחזקה<sup>81</sup>, ולא דמי למה שכתב הרשב"א בתורת הבית הקצר<sup>82</sup> גבי עד שאינו בדוק דטענה לגמרי משום חזקה, דהתם אף שעל הרוב אין עובדות בו בשוק של טבחים כו' כמ"ש בתורת הבית הארוך<sup>83</sup>, מכל מקום הרי על המיעוט דלגבי דמים דעלמא לא שייך לומר רוב דמים מן המקור. והא דעל הרוב אין עובדות בו לא חשיב רובא למילול בתריה, משום דהוה כמו רוב החלוי במעשה, דמהא טעמא לא אולין בתר רוב בהמות שעולין עליהן זכרים תוך שנתן או שתיים או שלש בריש פ"ג דבכורות<sup>84</sup>, אלא דהוה דבר שאינו מצוי לחוד. מה שאין כן במאכלת שחתה הכר שדמי המקור רבים מהם אמרנן כל דפריש מרובא פריש<sup>85</sup>, ואפילו בתר קורבא דמוכה לא אולין נגד רובא, עיין ב"ב דף כ"ד<sup>86</sup>. ואף אם תימצי לומר דלגבי דם מאכלת לא הוי דם המקור רובא והוי ספק שקול, מכל מקום כיון דארגישה רגלים דלבר, דהא הרגשה סברא דאורייתא היא, ובהרגשה לחודה טמאה לפי דעת תרומת הדשן<sup>87</sup> ור"ע סי' ק"צ<sup>88</sup>, ע"ש בב"ב<sup>89</sup> ש"כ (ולס"ד דגמרא<sup>90</sup> אפשר דהא דפליגי רבנן<sup>91</sup> ש"ל, היינו דמטמאים אף בעגול). וגם דבר הלמד מענינו הוא, דכולי פירקין<sup>92</sup> מייירי בכתמים בלא הרגשה, ומנא לן להקל בהרגישה.

והרשב"א אם כתב כן<sup>93</sup> כדי להתיר אף בהרגישה, יש לומר דלשיטתיה אזיל<sup>94</sup> דאלימא ליה חזקת טהרה דאשה לטהר אף משום כתם גבי עד שאינו בדוק, אף שעל הרוב אין עובדות בו כו',

של ראה שול"ת צ"צ סי' שפ.

#### ציורים לקונטרס אחרון

ש לענין עד שנתן תחת הכר, במשנה נח, ב (שכזה ש"ט, וכתוס' שם ד"ה ואע"ג, וראה לעיל סי' קפג קו"א סי"א, א, ומהר"ם בתלחת, וש"נ. ש"י סי' רמז. שיא סי"א, ושם סי"ב. ש"י בריש היסמין. ש"י ג, ב (שהמחלוקת בעד שהיה נתון תחת הכר היא בהרגישה). שיר כמובא בגמרא נט, סע"א. ש"ט פ"ח מבוארים כל הלכות כתמים, ושם (נח, ב) גם דין עד שהיה נתון תחת הכר. ש"ט א מ"ש בתורת הבית הקצר (יח, א), לטהר בעד שהיה נתון תחת הכר מטעם חזקה אם ידע קנות היה משוך, הוא כדי כו'. ש"י שכן פסק בתורת הבית הארוך שער ד (יט, ב), והקצר (יח, סע"א). הובא לקמן סי' קצ סוף סי"ק ע"א. לעיל קו"א סי"ק ה (ד"ה ומ"ש החכם צבי), אלא ששם ושם נחבאה דעתא באופן אחר, וכמצויין לעיל. וראה אהלי יוסף (נז, סע"ד).

ש לענין עד שנתן תחת הכר, במשנה נח, ב (שכזה ש"ט, וכתוס' שם ד"ה ואע"ג, וראה לעיל סי' קפג קו"א סי"א, א, ומהר"ם בתלחת, וש"נ. ש"י סי' רמז. שיא סי"א, ושם סי"ב. ש"י בריש היסמין. ש"י ג, ב (שהמחלוקת בעד שהיה נתון תחת הכר היא בהרגישה). שיר כמובא בגמרא נט, סע"א. ש"ט פ"ח מבוארים כל הלכות כתמים, ושם (נח, ב) גם דין עד שהיה נתון תחת הכר. ש"ט א מ"ש בתורת הבית הקצר (יח, א), לטהר בעד שהיה נתון תחת הכר מטעם חזקה אם ידע קנות היה משוך, הוא כדי כו'. ש"י שכן פסק בתורת הבית הארוך שער ד (יט, ב), והקצר (יח, סע"א). הובא לקמן סי' קצ סוף סי"ק ע"א. לעיל קו"א סי"ק ה (ד"ה ומ"ש החכם צבי), אלא ששם ושם נחבאה דעתא באופן אחר, וכמצויין לעיל. וראה אהלי יוסף (נז, סע"ד).

ש לענין עד שנתן תחת הכר, במשנה נח, ב (שכזה ש"ט, וכתוס' שם ד"ה ואע"ג, וראה לעיל סי' קפג קו"א סי"א, א, ומהר"ם בתלחת, וש"נ. ש"י סי' רמז. שיא סי"א, ושם סי"ב. ש"י בריש היסמין. ש"י ג, ב (שהמחלוקת בעד שהיה נתון תחת הכר היא בהרגישה). שיר כמובא בגמרא נט, סע"א. ש"ט פ"ח מבוארים כל הלכות כתמים, ושם (נח, ב) גם דין עד שהיה נתון תחת הכר. ש"ט א מ"ש בתורת הבית הקצר (יח, א), לטהר בעד שהיה נתון תחת הכר מטעם חזקה אם ידע קנות היה משוך, הוא כדי כו'. ש"י שכן פסק בתורת הבית הארוך שער ד (יט, ב), והקצר (יח, סע"א). הובא לקמן סי' קצ סוף סי"ק ע"א. לעיל קו"א סי"ק ה (ד"ה ומ"ש החכם צבי), אלא ששם ושם נחבאה דעתא באופן אחר, וכמצויין לעיל. וראה אהלי יוסף (נז, סע"ד).

ש לענין עד שנתן תחת הכר, במשנה נח, ב (שכזה ש"ט, וכתוס' שם ד"ה ואע"ג, וראה לעיל סי' קפג קו"א סי"א, א, ומהר"ם בתלחת, וש"נ. ש"י סי' רמז. שיא סי"א, ושם סי"ב. ש"י בריש היסמין. ש"י ג, ב (שהמחלוקת בעד שהיה נתון תחת הכר היא בהרגישה). שיר כמובא בגמרא נט, סע"א. ש"ט פ"ח מבוארים כל הלכות כתמים, ושם (נח, ב) גם דין עד שהיה נתון תחת הכר. ש"ט א מ"ש בתורת הבית הקצר (יח, א), לטהר בעד שהיה נתון תחת הכר מטעם חזקה אם ידע קנות היה משוך, הוא כדי כו'. ש"י שכן פסק בתורת הבית הארוך שער ד (יט, ב), והקצר (יח, סע"א). הובא לקמן סי' קצ סוף סי"ק ע"א. לעיל קו"א סי"ק ה (ד"ה ומ"ש החכם צבי), אלא ששם ושם נחבאה דעתא באופן אחר, וכמצויין לעיל. וראה אהלי יוסף (נז, סע"ד).

## הלכות נדה קפ

### שמו

מה שאין כן<sup>77</sup> כשהמכה במקור או אפילו בבית החיצון אלא שלא נגע בה העד בשעת בדיקה ליכא למימר גולים לדבר שבא מהמכה מדלא ארגישה בציצית הדרם שהיה אף אם היה בא מהמכה דיהא לה להרגיש בציציתו מהמקור כשהמכה במקור או בציציתו מהמכה שבבית החיצון לכותלי בית הרהם למטה במקום שהכניסה העד. דמ"ש הרשב"א<sup>78</sup> שאין ענינה בין מכתה ואי אפשר לה להרגיש אם הדרם יוצא מהמכה היינו דאי אפשר לה להרגיש אם יוצא מהמקור אם ממכה שבמקור אבל מכל מקום מרגשת היא בציצית דם מנופה בין שיוצא ממכה בין שיוצא ממקורה<sup>79</sup>.

ומשום הכי הצריך בספר התרומה דלעיל<sup>77</sup> במוצאה על העד שבדיקה בו שתרעד שמכתה מוציאה דם משום דמיירי שלא נגע העד בהמכה. ואף אם תמצוי לומר שלא אמרו אשה מרגשת בעצמה אלא בציצית דם המקור ולא בדם המכה<sup>79</sup>. וכן אף אם תמצוי לומר דבספר התרומה מיירי אף שנגע העד במכה אפילו הכי אתי שפיר. משום דספר התרומה

### קונטרס אחרון

והרי האיסור שכית טפי מההיתר ואינו ספק שקול כלל, אפילו הכי אולינן בתר חזקה, הלכך אלימא ליה נמי חזקת טהרה דאשה בצירוף חזקה אם היה כ"י אף בדארגישה למיתלי בהרגשת עד, אף על גב דדמי המקור הם רבים מדמי מאכולת. אבל לדידן דקיימא לן<sup>80</sup> גבי עד שאינו בדרך דטמאה כתם, ולא אלימא לחזקת טהרה דאשה כל כך למיתלי לקולא היכא דהאיסור שכית טפי, כל שכן הכא דאיכא רובא. דלא אולינן בתר חזקה דאשה אף בצירוף חזקה דאם היה כ"י, כיון דארגישה ממש, והאיסור שכית טפי מההיתר דאימא הרגשת כ"י. אי נמי יש לומר דלהרשב"א הוצרך לטעמא דחזקה אם היה כ"י אף בדלא ארגישה, ולא סבירא ליה כהרמב"ם<sup>81</sup> שחזקה דהם בהרגשתה, ואם כן ליכא למימר מדלא ארגישה גולים לדבר כ"י. ומה שכתב במשמרת הבית (דף קע"ח)<sup>82</sup>, כהרמב"ם שחזקתו כ"י, יש לומר שאינו הרשב"א<sup>83</sup>, וכדמוכח בדוכתי טובא.

ואיך שיהיה דעת הרשב"א, על כל פנים דעת הב"י ורמ"א סי' ק"צ סינף ל"ד, ברור מלול דבדיקה דינה כחתם תלות בכל דבר שתולין בכתם<sup>84</sup>, ואם כן הוא הדין למכה שאינה יודעת אם מוציאה דם<sup>85</sup>. והט"ז סימן זה סי' ט"ז, והש"ך בנקודות הכסף<sup>86</sup>, לא סבירא להו הכי, על כרחך

**שלא** בא לתרין טרז שלא מדר הרמ"א משום זה גם לעיל  
**שלא** במכת שא"י אם מוציאה דם (רק כשיש לה וסת  
כ"י או פס"ם)  
**שלב** שהעדות לעיל ס"ק ב. (ד"ה אבל הרשב"א), וש"נ.  
**שלו** כן פירש ברב"י הרשב"א גם לעיל סי' קנפ ק"א ס"ק  
ב (פ"ה ועין רש"י).  
**שלד** ריש ס"ק ב, וש"נ.  
**שלה** ראת לעיל סי' קנפ ק"א ס"ק ב. (ד"ה וגם אפשר  
וואיך) שדן בזה. וחינו שלפ"ז אין להלך בדלעיל  
בין מכה סמוך לחיון (שהעד נגע בו בבדיקה ואינה מרגשת  
בויכוח), למטה בבית החיצון (שיכולה להרגיש בהם ויבת

### צינונים לקונטרס אחרון

**שכא** ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל קנפ.  
**שכב** וכדלקמן שם סי' סו.  
**שכג** או כאב בלבד (בלא מכה ידועה) שמרצאת תמיד  
במקום אחר, וכמבואר שניהם כאן בפנים (ד"ה  
והא דהצריך).  
**שכד** שהקשה על השו"ע כאן בס"ז.  
**שכה** לט"ז שם (שפירש שמותר רק לענין רואה  
מחמת תשמיש). וראה גם בפנים סוף סי' לז.

**שזח** לקמן סי' קצ סל"ו, ושם סי' ע.  
**שיט** רפ"ט, וכדלעיל סי' קנפ ס"ק ג, ובק"א שם ס"ק  
ב. וראה גם מהר"ם בנהגה ה' (ד"ה ומיהו אין  
צריך), שלדעת הרשב"א הוי הרגשה גזירת הכתוב,  
וכשאנה מרגשת אין זו הוכחה שלא בא מהמקור  
(אלא נכא מהמקור בלא הרגשה וטוהרה).  
**שכ** ברפוסים שלנו יח, ב. וכדלעיל סי' קנפ ק"א ריש  
סי' ב.

קאי בשיתת התום' לדעיל<sup>170</sup> דלא אמרין שחוקתו בהרגשה אלא דאימא הרגשה ובסבורה הרגשת עד היא והוה ליה ספקא דאורייתא ולדבריהם אף הויא דאיכא למיתלי מדיי ספקא לא נפקא בדלעיל. והכי נמי סבירא ליה למהרא"י במבואר בדבריו להדיא<sup>171</sup> ומשום הכי לא רצה לחקל בלא צירוף דעת המרדכי.

והא להצריך השלחן ערוך שתהא מוצאת הכתמים במקום אחד שבצדין לעולם שיש הוכחה דלאו מן החרד בא. היינו משום דלא מיירי בידוע לה בודאי שיש לה מכה גמורה אלא שאין ידוע אם מוציאה דם אלא כמבואר בב"י<sup>172</sup> בשם מהרא"י דמיירי כשאין ידוע אם יש לה מכה כלל וכחאי גוונא אף בכתמים לא תלינן<sup>173</sup>, אלא שיש לה הוכחה שיש לה מכה מאחר שמוצאה במקום אחד לעולם. ומהרא"י לא רצה לסמוך על הוכחה זו כי אם בצירוף דעת המרדכי. והשלחן ערוך סמך עליה לבדה משום דרגלים לדבר מדלא ארגישה.

אבל כידוע שיש לה מכה גמורה שיש בה דם נצטרך אלא שאין ידוע אם מוציאה דם לחוץ<sup>174</sup> דבכתמים תלינן בכהאי גוונא<sup>175</sup> תלינן נמי בבדיקת העד אף בלא שום הוכחה לפי דעת הב"י ורמ"א סימן ק"צ סעיף ל"ד. ואפילו כשהכתם שעל העד מושך דלא הצריכו שם שידוע עגול אלא לתלות במאכולת וכחאי גוונא דמשוך חזקתו מן הקינוח אבל כל שקנחה בעד במקום המכה תלינן אף במשוך שהוא מקינוח המכה<sup>176</sup>.

אבל דעת המ"י<sup>177</sup> ושל"ח<sup>178</sup> דלא מקילינן לקמן סי' ק"צ לתלות בכל דבר שתולין בכתמים כשמוצאה בבדיקת העד אלא בכגון שעברה בו בשוק של טבחים או שנתעסקה בכתמים בצדו שיש דם בעין לתלות בו ודמי למכה המוציאה דם כדלקמן סי' קצ"י<sup>179</sup>. אבל במכה

### קונטרס אחרון

סבירא להו לחלק בין מכה שאינה יודעת אם מוציאה דם לשאר דברים שתולין בכתמים כגון עברה בשוק של טבחים או בצד המתעסקים<sup>180</sup>, דכחאי גוונא הוה כמכה המוציאה דם. ואילו לשיטתם דלקמן סי' קצ"י שכתב כן הש"ך<sup>181</sup> בהדיא, וגם הט"ז סבירא ליה הכי, מרחסכיס<sup>182</sup> עם דעת הש"ך לדינא לחלוק על רמ"א שם<sup>183</sup>. אבל לפי דעת רמ"א שם דשוק של טבחים וכחאי גוונא לא דמי למכה המוציאה דם, הדבר ברור ופשוט כמ"ש:

**שלט** כדלעיל ס"ק כג (ד"ה ולא עוד), וק"א ס"ק פ, ושל"ח.  
**שמ** ראה אהלי יוסף (נב, ג).  
**שמא** כדלעיל ס"ק כג.  
**שמב** ראה לקמן סי' קצ סוף ס"ק סו.  
**שמג** כאן ס"ק י (שהקשה על הש"ע כאן בס"י).  
**שדמ** בנקודות הכסף לש"ז שם (שפירש שנותר רק לענין ה"א מדינת תשמיש). אף שבס"י קצ סליד הסכימו למטה כרב"י ורמ"א.  
**שמה** סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה רמ"א שם סעיף י. מ"ז שם ס"ק ד. ש"ך שם ס"ק יג. ק"א כאן סוף ס"ק י.

**שלו** סי' קצג ס"ק ג, ושל"ח אמנם מסקנתו בהנחה שם (מנהגיה"ב), שלדעת התוס' וס' התרומה קי"ל שאין צריך הרגשה כלל.  
**שלו** בפסקים מס"י מו: וחשוב ליה ספקא דאורייתא (ראה לעיל שם בהנחה מנהגיה"ב, המקור לדברי מהרא"י אלו, לפי האמור לעיל שרתום' וס' התרומה אין סוכרים כן).  
**שלה** ד"ה וכתב בשותב (שהעתיק לשון מהרא"י הנ"ל).  
 וראה גם לעיל ק"א ס"ק פ (שנזכר כן מלשוננו. דלא כבבתי ופולתי ס"ק ה). שו"ת צ"צ סי' קנ אות א. סי' שוב ד"ה ונזון, פ"ד צ"צ רד"א, א. גידיל תורה (ג), יג ע' צד.

### צינונים לקונטרס אחרון

שכת שם ס"ק ד.  
 שכט סעיף י.

שכו שבוה מורים לכ"י ורמ"א סי' קצ שם.  
 שכו ס"ק יג.

## הלכות נדה קפו

שיז

וכל שכן אם מרגשת בשעת בדיקה כשנוגעת בצד המקום ההוא כואב לה קצת ובשאר חורין וסדקים אינה מרגשת [ד2] כאב כלל.

שאין ידוע אם מציאה דם אין תולין בבריקת העד אף על גב דתולין בכתמים דרבנן. עיין במ"ש סי' ק"צ סעיף ל"ד שם:

[ד2] כאב כלל. והוא שמוצאה לעולם במקום אחד שכואב לה והוא בצדדין אבל אם אינה מוצאה לעולם במקום אחד בצדדין אף על פי שמוצאה לעולם בשעת הכאב ובשום פעם אינה מוצאה שלא בשעת הכאב אין זו הוכחה שבא ממכה דכאב לא מקרי מכה ברעיל<sup>שם</sup>. והרי כל אשה הרואה דם בשעת וסתה בכאב היא רואה שחוששת בפי כריסה ובשפולי מעיה<sup>שם</sup> ברלקמן סי' קפ"ט שם. ואף אם הכאב הוא משונה אין זה כראי להכריע שממכה הוא. ולא דמי למ"ש רמ"א לקמן סי' קצ"א באשה שמרגשת כאב בשעה שמטלת מים שקורין (האר"ן ווי"ד) שזו הוכחה שיש לה מכה וממנה הדם יוצא. שאני התם שהדם בא אחר מי רגלים לעולם (ואין דרך דם נדה לצאת עם מי רגלים כדפרש"י<sup>שם</sup> אבל בעלמא חיישינן שזא אירע לה ראית נדה בשעת הכאב דרך מקרה ולא מחמת הכאב היא רואה אי נמי שהכאב גורם לדם המקור שיבא קודם זמנו ובלתי מבושל כראוי לו<sup>שם</sup>. עיין חכם צבי סי' מ"ו). ואף גם כזאת יש מחמירין שלא להתיר אלא על ידי בדיקה דלקמן שם כמ"ש רמ"א שם (חכם צבי סי' ע"ג שם).

אבל דעת המ"ז באן שם ובסי' קצ"א שם דאם לעולם מוצאה בשעת הכאב מוכחא מילתא שממנו בא אף שאינה מוצאה במקום אחד לעולם אלא פעם בצד זה ופעם בצד זה רק שהוא בענין שדרך הדם לבא ממקום הכאב לכל הצדדין שבבית החיצון כגון שהכאב הוא בבטנה למעלה מאותו מקום והוא משונה מכאב שחוששות בו הנשים בשעת וסתן בשפולי מעיה ודפי כרסן כגון שכואב לה הרבה ודומה לה כאילו הולך שם דבר אנה ואנה או שמרגשת כאב בכליות והיא מוצאה קרמין אדומים שהם רגילים להוולד בכליות כיון שאינה מוצאה לעולם אלא בשעת הכאב או אחריו מיד מוכחא מילתא שממנו בא הדם או הקרמין ולא דם המקור הוא.

ומה (יא) שיש מחמירין באשה שמרגשת כאב בהטלת מי רגלים שלא להתיר אלא על ידי

### קונטרס אחרון

(יא) ומה שיש מחמירין בו. עיין ש"ל תשובת מהרי"ל (סי' ר"ג קצ"ט) (אם אינה רואה אלא כשכואב לה בו טהורה כי) מי יבא אחרי המלך (מהר"מ ש"ב לחלוק עליו כי) (ואך שיש לך לשאול

**שמו** סי' סו.  
**שמו** סי' ז' וסי' כג (ד"ה ונ"ש הרשב"א שאומרת).  
**שמה** נכתב בקי"א סי' יא ד"ה ונ"ש החכם צבי.  
**שמש** סעיף יז.  
**שנ** נגז, ב ד"ה במונקת.  
**שנא** וכ"ה לקמן סי' קצא ס"ק ד.  
**שנב** משם לוקט האמור בשעת דלעיל (חורין מנה שהובא לעיל במסכת מ"ס' מו).  
**שנג** סוף ס"ק י.  
**שנד** ס"ק ד.

### צינונים לקונטרס אחרון

של לכללות הקונטרס אחרון, ראה מ"מ וצינונים.  
ק"א עם ביאור מרכיבי הקונטרס. שו"ע הל' נדה  
עם ביאור ק"א.  
שלא ברפוסים שלטו: סי' קעג.

שלם כן כותב רבנו שמריה בחשובתו (המזעקת בשו"ת מהרי"ל שם), אודות תשובת מהר"ם מרומנובוג, שמביא שם,

בריקה דלקמן שם<sup>170</sup> היינו משום דאף דאיכא הוכחה שהרם בא עם מי רגלים ממקום

### קונטרס אחרון

אם אינה רואה בו<sup>171</sup> אלא ממקום מי רגלים בו<sup>172</sup>, אכן וולפי מה שכתב<sup>173</sup> בו<sup>174</sup> שצריך לשאול כי רגיל אני ולומר בו<sup>175</sup> לבדוק (דבר זה) בו<sup>176</sup>. מבואר להדיא דזה פשוט שבא ממי רגלים, כי מי יבא אחר המלך בו<sup>177</sup>, אלא דהיישנין שמא בא גם מהמקור. ובתשובת מהרי"ו מבואר יותר, עיין שם סי' כ"ה, ונ"ל ערדין האי<sup>178</sup> בו<sup>179</sup> וכיון דוראי בו<sup>180</sup> לתלות להומרא בו<sup>181</sup>, עיין שם דמבואר שם שכל פלפולו אינו אלא דלא היישנין גם לדם המקור כדעת מהר"ח אור זרוע<sup>182</sup> דסבירא ליה דהיישנין דלמא הדור מי רגלים למקור בו<sup>183</sup>, ע"ש שעל זה הקוטב סובב הולך כל הענין שם, ומשום הכי הצריך בדיקה<sup>184</sup> לצאת ידי כל עורר וטוען דלמא הדור בו<sup>185</sup>, אבל הא דלא היישנין דלמא אתי דם כי אורחיה אחר מי רגלים, כדהיישנין הכי ברוצה לעולם אחר מי רגלים בלא כאב, ובדלקמן סי' קצ"א, עיין שם<sup>186</sup> הטעם בשם ב"י<sup>187</sup>. ועיין במ"ש שם<sup>188</sup> שכן דעת רש"י וחס"י ורשב"א ורא"ש, ופשיטא דלא פליג עליהו מהרא"י<sup>189</sup>, דלא כחכם צבי<sup>190</sup>. ובנידון מהרא"י שהכאב בבית החיצון אם היא מוצאה הכתמים ושערות פעם בצד שכואב ופעם בצד שאינו כואב, מה יתן ומה יוסיף שמוצאה לעולם בשעת הכואב, כיון שמוצאה בצד שאינו כואב, ודם הנמצא בפרודורו אפילו בצדדים חזקתו מהמקור<sup>191</sup>, על כן לא הקיל מהרא"י אלא במוצאת לעולם בצד אחר. ואף גם זאת כתב דיש קצת סברא לטור<sup>192</sup>, דלא כחכם צבי, ולא סברא גמורה, כיון ששנינו סתם במשנה<sup>193</sup> נמצא בפרודורו חזקתו מהמקור, ואף שנמצא הכל בצד אחד דלמא אחרמיו אתמרי, או כך דרך ירידת דם זה באשה זו. ומשום הכי לא סמך על זה מהרא"י כי אם בצירוף המדרכי<sup>194</sup>. והיינו הוכחה התלויה במקום, שהו דין מחודש שחידשו מהרא"י, ויש פתחון פה לבעל דין לחלוק עליו. אבל הוכחה התלויה בזמן מפורשת היא בתוס'<sup>195</sup> ורא"ש<sup>196</sup> שם<sup>197</sup> גבי מי רגלים, והוא הדין בשעת הכאב, כמ"ש מהר"ל רבו דמהרא"י<sup>198</sup>, בשם מהר"ם ומהר"ש ומהר"י הלוי ע"ש. ומתשובת ריצב"א שבהגהות מיימוניות<sup>199</sup> לא קשה מידי כמ"ש לעיל<sup>200</sup> עיין שם:

\*

מה שכתב שם<sup>201</sup> החכם צבי בתשובה שם<sup>202</sup> דהרי כל אשה חוששת בפי כריסה שם<sup>203</sup> בו<sup>204</sup>, אשתמיטתיה

שנה בריט"א סי' קנא.

### ציונים לקונטרס אחרון

של עד כאן תשובת רבנו שמריה. מכאן ואילך המשך תשובת מהר"ל שם.  
שלד מהר"ש הנ"ל, שצריך לשאול אם אינה רואה בשעת השתלה אלא ממקום מי רגליה ולא מאותו מקום.  
שלד מאשה שיש לה מכה באותו מקום כיון שמצערת בשעת השתלה מים מוכח מילתא שבא הדם עם המי רגלים ממקום מי רגלים, וכיון דוראי בא ממקום מי רגלים למה לנו לתלות להומרא ולומר שבא גם כן מן המקור.  
שלד סי' ת.  
שלד דאפילו מהר"ח אי"ז שאמר בו<sup>205</sup> דאיכא לספיקא דלמא הדור מי רגלים למקור קודם שיצאו בו<sup>206</sup>, שלח ובי"ה לקמן שם בפנים סי' ו.  
שלד סי' ד.  
שמ ד"ה כתבו הגהות מיימוניות בפ"ה פשיטא (שהשתחש הוא רק כשיבעת ההשתנה לא נראה כלום).  
שמו שם סי' ד מבואר, שבאן אין חוששים לזה הן לדעת התוס' ורא"ש והן לדעת רש"י ורשב"א, דלעיל שם סי' א.  
שמב אלא ודאי כאן סגי בכאב, כמבואר כאן בפנים בשם ה"ט.

בשם ה"ט.  
שמב סי' עג, שמוכיח ממהרא"י, שאף דמיייר שם בכאב מ"מ לא התיר אלא מטעם שאינה מוצאת אלא במקום אחד. ועי' מהר"ק, ובנידון מהרא"י בו<sup>207</sup>.  
שדמ בדלעיל סי' קנ"ג סי' א (לדעת רש"י וחס"י).  
שמה דאל לעיל בפנים סי' לב.  
שמו י, ב.  
שמו שלא בשעת וסתה. וכמבואר בפנים ריש סי' לג.  
שמו נט, ב ד"ה דלמא.  
שמו פ"ט סי' א.  
שנ ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל קנ"ו.  
שנא בתשובות השיבות לפ"ד.  
שנב סי' ג, וראה גם לקמן יישוב נוסף.  
שנג אלא לקמן נדפס בדפוס ראשון בסוף הל' נדה, אחרי כותרת: עד כאן קונטרס אחרון (ובדפוסים הבאים צורף לכאן). ואפשר שהיה מהדורא בתרא, וחתור בה מכמה פרטים האמורים לעיל בסימן זה, ובאור"ח סי' שכה.  
שנד סי' עג (להוכיח שכאב לא מקרי מכה, לענין נדה ולענין מכה של חלל שמחללין עליה את השבת). חלקו הועתק לעיל בפנים ריש סי' ד.  
שנה משנה סג, א, טור ורש"י ע"י קפט סי"ט.

## הלכות נדה קפו

### שיט

שכואב לה מכל מקום יש לחוש שמא בא גם דם מהמקור עם מי רגלים כדאמרין התם כנמרא<sup>טו</sup> דהדרור מי רגלים למקור ואיתו דם. וכן משמע בהדיא בתשובת מהר"ל<sup>טז</sup> ומהר"ץ<sup>טז</sup> מעמא דבעי בדיקה<sup>טז</sup>.

וגם מבואר בתשובת מהר"ל דאף בבדיקה לא משתריא אלא כשיש לה וסת ושלאל בשעת וסתה הואיל ואין לה מכה מבוררת אלא הוכחה שבא ממכה כיוון שבא לעולם בשעת הכאב. ומשום הכי גם הט"ז לא התיר בכל כאב אלא בשיש לה וסת ושלאל בשעת וסתה כמבואר ממה שכתב בס' קצ"א.

(ולמעשה ראוי לחוש לדעת החכם צבי שלא לחקל בספק איסור ברת בכל כאב שיש לחוש בו שמא מחמתו בא דם מהמקור קודם זמנו<sup>טז</sup>. אבל כאב שאין לחוש בו לדם

### קונטרס אחרון

תלמוד ערוך בעבודה זרה דף כ"ח ע"א<sup>טז</sup>, לחלק (וכהאי גוונא ממש אשכחן ביו"ד סי' רס"ב ס"ב בהגיה<sup>טז</sup>, עיין שם בש"ך<sup>טז</sup> ובנימוקי יוסף ודו"ק) בין חושש לכאיב טובא דמקרי מכה ממש. ועיין ב"ה אור"ח סי' שבי"ח<sup>טז</sup> בפירוש לשון הר"ן<sup>טז</sup> שבב"י שם<sup>טז</sup>, ובפירוש לשון ר"ת שבהגהות מרדכי<sup>טז</sup>, דסבירא ליה נמי הכי דכאב גדול מקרי מכה ממש<sup>טז</sup>. ומ"ש שם הר"ן<sup>טז</sup> בשם הרשב"א דדוקא בועה ותבורה כו'<sup>טז</sup>, לא פליג ודאי אתלמוד ערוך<sup>טז</sup>, ועל כרחק מיירי בדלא כאיב טובא רק חושש בעלמא כמבואר שם בלשוננו, אבל כאיב טובא בודאי יש איזו בועא או חבורה. וכל שכן הכא שהדם מוכיח מאחר שבא על ידי כאב, מדרואה לעולם בשעת הכאב דוקא. ועיין<sup>טז</sup> במ"ש ביו"ד סי' ל"ג<sup>טז</sup> דאם אין הקצין תחוב בבית הכסות תלינן הקורט דם שמבחוץ במכה שעל ידי חולי מצד השני לבר<sup>טז</sup>, דאפילו נקב משהו שאינו מפולש מוציא דם על ידי חולי, ונראה בחוש אפילו כיוור בשר האדם מבחוץ יוצא דם על ידי חיכוך בצפרנים, וכל שכן באברים הפנימים. ופשיטא דכהאי גוונא מקרי מכה ממש כמו בועא וחבורה ועדיפא מינייהו, והא חבורה היא שנצטר בה דם וסופו לצאת, וכל שכן כשכבר יצא על ידי שניקב עור האשה מבפנים אף שאינו מפולש (והא דאינה טריפה, משום שאפשר לה שתחיה, ואינה טריפה רק שסופה למות בודאי, אבל

שנו נט, ב.

שנו סי' קננ. ונתבאר בקו"א ריש ס"ק יא.

שנו סי' כח. שהם מקור הדין שברמ"א לקמן שם.

שנו וכו' לקמן שם ס"ק יג, וס"ק י.

שס כן הבריע אף לקמן סי' קנא ס"ק ד. אמנם בקו"א מ"פ ס"ק יא נסיק, שלא להרשיע אלא כשאין דרך לדם זה לבוא לבית הדיעון. וראה שו"ת צ"צ סי' קמ, וס' קט אורח א. שארית ייחודה הוספת סי' ת. אהלי יוסף (ס' ב).

### ציונים לקונטרס אחרון

ח"ב סי' מג ס"ד.

שסד שבת (א, מ) א, ד"ה מכה.

שסה אבל מיחושין אין נקראין מכה.

שסז ע"ז שם, שגם כאב גדול חשיב במכה (וראה לקמן בהמשך, עוד דיון בדעת הגר"ח וגר"ש הרשב"א

בוה).

שסז בא להוכיח שתולין הרם במכה כזו ואין חוששין שהיא טריפה, וכן אין לחוש שסכא זה הביא דם

נדה מהמקור.

שסח סיום סימן זה בשו"ע לא הגיע לדינו. וראה שם רמ"א ס"ט ובנו"כ, לענין וישט. ולענין בית

הכסות, ראה רמ"א סי' מח ס"ח. ט"ז ס"ח. ד"ה יד. ש"ך ס"ק לא (להטרף). שו"ת צ"צ (דחש) סי' מט. פרי"ח סי' מח ס"ק כב. פני תואר שם ס"ק טו. תבואות שור סי' לג ס"ק יג (להכשיר). וראה לעיל ס"ק כג (ד"ה) ומ"ש הרשב"א שאומרת). סי' כג ס"ק כא. שו"ת צ"צ (החדש) סי' מ. סי' מח אות ד. פס"ד סו, א. קכו, ב. שסט תבואות שור שם.

שנו חושש הוא דלא, הא כאיב ליה טובא שפיר דמי, וראה שו"ת צ"צ סי' קיט אות א. פני יצחק סי'

ב.

שנו כאבו לו עניו כאב גדול הוי כחולי שכלל הגוף. שנו ס"ק ד. שהביא נמוקי יוסף יבמות פ"ח (כד,

א) ד"ה ועיף (שולמך דין כאב גדול במילה מדין חולה בשבת).

שנט ס"ב ד"ה ומ"ש הלכך.

שס שבת פ"ד (לט, ב) סד"ה ומהא שמענין.

שסא ר"ה הלכך (שפירש בדעת הר"ן שאף באיב טובא קרי ליה חושש. והבי"ח מפרש ששכאיב

טובא מורה הר"ן).

שסב בב"ח שם ר"ה ומחממין, הביא מהגהות מרדכי שבת פ"ז דמו חסר, בשם ר"ת (עבור דאבוך אחר מאכריו מחללין עליו השבת, כמו בכאב

השיניים). שסג וחרור בזה מ"ש לעיל שם ס"ג: אפילו אם כואב לו מאד (דלא כב"ח). וראה אמרי יוסף



המקור שיבא מחמתו ככאב הכליות וכיוצא בהן רק שבאנו לחוש שמא אין הכאב הוא הגורם לדם לבא בזה יש לסמוך על המ"ו להקל במשמעות תשובת מורה"ל ומורה"י שלא חששו לזה כלל ועיקר גבי כאב מי רגלים והוא הדין לכל כיוצא בו כל שאין דרך דם נדה

### קונטרס אחרון

מכל מקום סכנה היא באדם על כל פנים, וכמו שאמרו<sup>טו</sup> אם אין שם מכה (פירוש מבחון) קורט דם מנין. וכיון דאפשר לקרוב הרבר מאד שהדם הוא מהמכה עצמה, מאחר דמקרי מכה ודרכה של מכה להוציא דם כמ"ש המרדכי<sup>טז</sup>, מוקמינן אשה בחזקתה ולא חיישינן שמא הכאב גרם לדם המקור שיבא קודם זמנו<sup>טז</sup>,

(וגם אם גרם, יש לומר דאינו דם נדה שטימאתו התורה, דהיינו דוקא מותרות דמים, בין שיצאו בזמנן בין שלא בזמנן על ידי אונס קפיצה<sup>טז</sup> או ולד<sup>טז</sup>, אבל היוצא על ידי כאב אינו מותרות הדמים אלא דם חיותא שיצא במהלך שבילי הליון דם נדה למקור ולבית החיצון<sup>טז</sup>, ולא דמי לכל אשה הרואה ככאב<sup>טז</sup>, דהתם הדם גורם לכאב אבל הכא גורם לדם. אלא דאין לסמוך ע"ז לכד<sup>טז</sup> דמאן מפסי, ושמן גורם למותרות לבא קודם זמנם כמו קפיצה<sup>טז</sup> ודכוותה, ומכל מקום מירי ספיקא לא נפקא. אלא דיש לומר דהמקור אינו מעבר אלא למותרות<sup>טז</sup> (והוה עיקר, דמנא ליה להוסיף על דברי חכמים ששנו בלשונם מכה במקור או באותו מקום כמ"ש<sup>טז</sup> (וגם בפ"ב<sup>טז</sup> מדקאמר מקור מקומו טמא<sup>טז</sup>, ואם תימצי לומר שגם ממעינן) קאתי דרך מקור, כל שכן שהדין אמר<sup>טז</sup>), עיין רמב"ם<sup>טז</sup>, וכל שכן בבית החיצון דמקומו טהור<sup>טז</sup>, ותלינן נדה הנמצא שם בבדיקה במכה שבאותו מקום. אבל מכה שבמקום אחר יש לומר שאין דרך כלל להדם (וכן מוכח ברמב"ם פ"ה<sup>טז</sup> שיוצא להלחלות עם מי רגלים) לילך לבית החיצון אפילו על ידי המקור<sup>טז</sup>, כי אינו מעבר אלא למותרות ולא לדם חיותא היוצא על ידי מכה, משום הכי אוליגן בדם זה בתור רובא כבשאר דמים הנמצאים בו, לומר שהכאב גורם למותרות דמים שהוא דם נדה לילך למקור וממנו לבית החיצון) ולא לדם חיותא כלל. אך כשהכאב במקור עצמו<sup>טז</sup> יש לומר כן, ואם אינו במקור<sup>טז</sup> כל שכן שיש לומר שלא בא דם מהמקור כלל),

אלא תלינן שלא בא מהמקור כלל. וכמו דלא חיישינן אפילו בשעת וסתה שמא יצא גם מהמקור<sup>טז</sup>, משום דמוקמינן אחזקה<sup>טז</sup>, והתם תציא הוראה דם מהמת מכה כו', ומנא ידעה, וכמ"ש

### ציונים לקונטרס אחרון

שע חולין נא, א. שעצ שוביעות רמו תשלה (א, ג), לענין כתמים שתולין דוקא במכה, ומקורו מ' התרומה ס' צב (הובא לעיל בפנים ס' כט), דאמינן סתם מכה מוציאה דם לפעמים (וכי"ה לקמן ד"ה אפשר). שעצ כפי שחשש החכם צבי בס' מו, והובא לעיל בפנים ס' ק' דר, והכריע בזה כדבריו (שם ד"ה ולמעשה), ולקמן ס' קצא ס' ק' ד. ובאן מסיק שאין לחוש לזה (אלא במקום שאין דרך לדם לבוא משם, וכדלקמן). שעצ כדלעיל ס' קפ, ושם בפנים ס' ק' ב. שעצ ראה לעיל ס' קפ ס' ק' ב (שם קושי אינו מטמא בימי זביה), סדרי טהרה ס' קצא ס' ק' ב (שולחנת התוס' לו, ס"ע) אם לא ראתה מחמת קושי מטמא זביה מטעם אין פתיחת הקבר בלא דם). לקמן ס' קפ בפנים ס' ק' ב וס"ק י (ד"ה ומה"ט). שעצ ראה לעיל ס' קפ קו"א ס' ק' ב בהגהה ד"ה עיין שם. שו"ת צ"צ ס' קיב אות ו, ס' קטו אות ב ואות ו, ס' קטו אות ג ואילך. שעצ שחישת כבדיה כו' כנ"ל. שעצ ולכן נהבאר כאן (לפני ולאחר המוסגר), שעיקר הטעם להקל, שתולין שהדם בא מהמכה (ולא עבר דרך המקור).

שעצ דלקמן ס' קפט ס"ז. שעצ ולכן כשהמכה במקום שאין לו דרך לצאת משם, תולין שהכאב גרם לדם המותרות לצאת מהמקור (וכדלקמן בסוף הקו"א). שם ס, א. שפא טז, א. שפב ה"י מיירי במכה שבמקור. שפג שהיו טמאה, כדלעיל דמירי ספיקא לא נפקא. שפד פ"ד ה"כ: מכה יש לו בתוך המקור שממנה הדם יוצא, ותהיה מותרת לבעלה ואצ"ט שרם יוצא מן המקור. וראה ביאור הקי"א (ע' קצח). שפח שפאילו הדם טהור, וכי"ש האשה. שפו ה"י: דם מכה הוא בחלחולת או בכליה. שפו ראה שו"ת צ"צ ס' קיב אות ה. שפח שהנבאר לעיל בפנים ס' ק' ב, שיש לחוש שמחת הכאב שבמקור ראתה דם מותרות נדה, אמנם כאן מסיק שתולין שהוא דם חיותא שיוצא מהמכה. שפט אלא בחלחולת וכיו"ב, שיכול להגיע משם לבית החיצון. שעצ כבייתא טז, א. וכמכ"ש שם ד"ה אם יש, וכדלעיל בפנים ס' ק' ב. שעצ כדלעיל בפנים ס' ק' ב, ששטעם זה מטהרין במכה.

## הלכות נדה קפ

שכא

לבא על ידי כאב זה. ואפשר שגם החכם צבי נתכוין לזה כמה שכתב לחלק בין כאב מי

### קונטרס אחרון

הרשב"א<sup>טז</sup> דאין עיניה כו', אלא ודאי משום שרואה לעולם כשכואב לה<sup>טז</sup> דרגלים לדבר, כמ"ש הרשב"א<sup>טז</sup> גבי מי רגלים. ומיהו מדקדוק לשון רמב"ם פ"א ה"ג ג' ט"ז, ופ"ד ה"כ ט"ז שכתב בספיקא ותורה כו', מכלל דברישא דתולה במכנה הוא דומיא דתולה בוסתא, דעל כל גנים בעיא ספירה וטבילה, ולא מותרת לגמרי כבסיפא שאומרת שדם זה מהמכה בודאי, וכמ"ש התוס' ט"ז דאם לא כן לא הוה ליה לטהר בשעת וסתה ע"ש. ומיהו שלא בשעת וסתה מודים התוס' ע"ה, וגם ברמב"ם יש לומר<sup>טז</sup> דסבירא ליה כמ"ש הרשב"א דאין עיניה כו'<sup>טז</sup> (אלא דהתוספות ודאי לא סבירא להו הכי<sup>טז</sup>), ובסיפא וכן בפ' י"א מיירי כשמרגשת הכאב חזק לעולם בשעת ראיה, ובכל פעם שכואב מאד היא רואה לעולם, וברישא מיירי שלפעמים כואב ואינו רואה, ולכן גם אם כואב לה לעולם בשעת תשישי כשרואה לא מהני לטהר לגמרי. ואם אינו כואב לה רק בשעת תשישי אפשר דלא מקרי מכה גמורה, כי אין זה רואה מהמת מכה דתניא בברייתא פרק כל היר<sup>טז</sup>, ולא דתניא בפרק תינוקות<sup>טז</sup>, דהא התם מיירי שהמכה במקור ואין האבר מגיע שם, לומר שבדוקא האבר במכה הוציא דם כנדר הרשב"א<sup>טז</sup>, ואם כן אם היא מכה המוציאה דם מסתמא היא מוציאה דם גם שלא בשעת תשישי, וכן לענין הכאב, בודאי כואב לה גם בשלא בשעת תשישי<sup>טז</sup>, ומשום הכי כתב בתשובת ריצב"א שבהגהות מיימונית<sup>טז</sup> גוראה קצת כו'<sup>טז</sup>, דאינה מכה גמורה לסמוך עליה לטהרה לגמרי, מאחר שאינה מצטערת רק בשעת תשישי<sup>טז</sup>.

והנח<sup>טז</sup> לשון הרשב"א בתורת הבית הארוך<sup>טז</sup> אי אפשר לה לדעת אם הוא מן המכה כו', מורה כפירוש הש"ך והחכם צבי<sup>טז</sup>, דלס"ד בעי לידע ממש שהוא מן המכה, ומיהו אפילו הכי לדינא

### ציונים לקונטרס אחרון

שצב בתורת הבית הארוך סוף שער ד (כג, א), הובא לעיל ונתבאר בפנים ס"ק כג (ד"ה אבל הרשב"א, ואילך).  
שצב לעיל ס"ק כח הובא מהתוס' דמירי שמרגשת עתה שדמים בא מהמכה. ולדעת הרשב"א (שער ד כג, א) שהתיר אף בלא מרגשת שכא מהמכה (ואף בשעת וסתה), נתבאר לעיל ס"ק כג (ד"ה ומ"ש הרשב"א וא"א), דמירי ע"ד שכתב בשו"ע ס"ז (שאנינו מוצאת כ"א במקום אחר), וכאן מסוק דמירי שרואה בשעה שכואב לה.  
שצב שער ד (כב, ב): כיון דבשעת צרכים אתא דם חזקה ע"ה המים בא, הובא לקמן סי' קצא ס"ק א. ונתבאר לעיל (בקי"א), שכי"ה גם לדעת רש"י ותוס' ורא"ש.  
שצב אם היתה בה מכה והיה הדם שותת ממנה כו' טהורה (נראה שטהורה דוקא שמרגשת שדם זה מהמכה, ולא סגי בכאב).  
שצו אם ממש סמוך לוסתה תולה בוסת, היתה בה מכה תולה במכה כו', וגאמטא אשה לומר מכה יש לי בתוך המקור שממנה הדם יוצא ותהיה מותרת לבעלה.  
שצב שם ד"ה ומר סבר (שדוקא שמרגשת שדם זה בא ממכנת טהורה בשעת וסתה), ודלעיל בפנים ס"ק כח. כה נתבאר בש"ך שם, שכן יש לפרש גם בנתיב המבי"ם (שדוקא בזה טיהר אף בשעת וסתה).  
שצב שטהורה אפילו אינה מרגשת שדם זה בא מהמקור.  
שצב דלא מ"ש לעיל (דמירי שמרגשת שדמים בא מהמכה), אלא כהרשב"א (דמירי בכאב).  
ת וא"כ אינה מרגשת אם הדם בא מהמכה.  
תא שלא הוה בשעת וסתה אלא כשמרגשת שכא עתה מהמכה. וכן נפסק כאן בפנים (ד"ה וגם

מבואר), שלא להתיר בכאב אלא שלא בשעת וסתה.  
תב טז, א.  
תג טו, א.  
תד ח"א סי' תמר, שהובא לעיל בפנים ס"ק כג (ד"ה ולא עיר).  
תה וכשכואב לה רק בשעת תשישי אין תולין שהכאב מהמכה.  
תו בתשובות השייכות לפ"ד. שהיא ההלכה דלעיל ס"ק וס"ק זו (דלא סגי בכאב בשעת תשישי, וצריך בדיקה).  
תז רק כו' לצרף לטהר ע"י בדיקה.  
תח לעיל בפנים ס"ק זו, ובקו"א ס"ק ג, ובסוף הקו"א (שלפני מהדרי"ג), תירץ דמירי שאפשר הכאב הוא במקור, וחוששים שממכת הכאב רואה דם נדה. ולפי האמור כאן שאין חוששין לזה, מבאר הטעם שהכאב הוא רק בשעת תשישי, וראה שו"ת צ"צ סי' קט, וסי' קיט אות א.  
תט עתה שנתבאר שכאב גדול הוא מכה, יש לבאר בזה גם דעת הרשב"א, ודלעיל.  
תי שער ד (כג, א): דאפילו אינה מרגשת ממש שדמים שותת ויורד מן המכה ... ואי אפשר לה לידע אלא בבדיקת שפופרת.  
תיא לעיל בפנים ס"ק כג, נתבאר באירובא פירוש הבי"י ורמ"א דכירי הרשב"א, ופירוש הש"ך וחכם צבי, ומסיק שם (ד"ה ומכל מקום) שלא לסמוך על רמ"א, לחלק שלא בשעת וסתה במכה שאינה יודעת אם מוציאה דם (רק לצרף לעזר צדדים בשעת הדחק גדול), וכאן בא להוכיח מלשון הס"ד של הרשב"א כפירוש הש"ך וחכם צבי, אלא שלמסקנת הרשב"א יש לתווך שאין מחלוקת בין הרמ"א והש"ך, וא"כ לדינא הריין דין אמת כמ"ש רמ"א, ודלעיל, וראה שו"ת צ"צ סי' קיז אות ה.

רגלים שהוא חולי (האר"ן ווי"ד) לכאב אחר שחולי זה אין דרך דם נדה לבא מחמתו והוא הרין לכל כיוצא בזה. ואף אם לא נתבין לזה העיקר בזה כהמ"ו).

אבל במ"ש המ"ו עוד להקל אף במוצאה שלא בשעת הכאב דתלין שמתמצית הדם

### קונטרס אחרון

הדין דין אמת כמ"ש רמ"א. כי<sup>107</sup> מאחר שאין עיניה בין מכתה אי אפשר לה לידע גם כן אם היא מוציאה דם, אלא על ידי בדיקת שפופרת, והיינו גם כן כבדיקה דרואה מחמת תשמיש<sup>108</sup>, דאם נמצא על הצדדים בירוע שהוא מהמכה שבצדדי המקור כשמכנסת השפופרת למקור, כמו שצריך לומר לן לפירוש הש"ך והחכם צבי<sup>109</sup>, מאחר שהמכה במקור דברייא<sup>110</sup> דפליגי בה רבי ור' שמעון בן גמליאל, ועלה קאי הרשב"א עיין שם. ומשום הכי לא ירד הרשב"א לדקדק בזה בין הרגשת דם, דמאן מפסי בנייניה, ומיחכי יתני לחלק שזה דם ראייה וזה דם הוכחה, להוכיח ולידע שהיא מוציאה דם, ומשום הכי סתם הרשב"א<sup>111</sup>, וגם כי אין לטעות כלל בלשונו דסבירא ליה שאין צריך שפופרת על כל ראייה וראיה, אבל פעם אחת מיהא בעי לידע שמוציאה, שזהו טעות דמוכה בלשונו, מראייתו מרואה מחמת תשמיש ע"ש, וכמ"ש בפנים<sup>112</sup>, ומיהו מ"ש הרשב"א<sup>113</sup> שיש שם דם,

(עיין שם סיום לשונו תולה כו'<sup>114</sup>), שאי אפשר לפרש כמ"ש לעיל שעל ידי שרואה לעולם בשעת הכאב מוכח שדם זה מהמכה, דאם כן אין צריך לתלות. ואם הוכחה זו מקרי תולה, במה מרגשת שיש שם דם. ואפשר משום דכאב גדול מוכיח על בועה וחבורה שיש בה דם נצרך כמ"ש לעיל, וצריך עיון).

אפשר דאינו רוצה לומר דם נצרך<sup>115</sup>, אלא בעין על גבי המכה מבחון<sup>116</sup>, אף שאפשר שאינו יוצא לחוץ כי נגלגל ונתייבש עליה, כדפרשנין<sup>117</sup> גבי קליפות אדומות, או מחמת מינונו ומובלע ונכנס במקומות עקומים מאד שברחם כמ"ש ברשב"א, אפילו הכי תלין אנו שממנה שותת הדם ולא נתייבש. אבל לספר התרומה<sup>118</sup> בעיני שהמכה מוציאה הדם לחוץ לפעמים כדי לתלות בהם שידעו גמורה, מאחר שבספר התרומה מדייק לישנא דברייא<sup>119</sup> שממנה הדם שותת ויורד, דהיינו שידעו לה כן בבירור. ולפי זה לא פליגי כלל רמ"א וש"ך לדינא<sup>120</sup>, וגם אם הרשב"א רוצה לומר דם נצרך, מכל מקום יש לומר דכל שהדם נצרך מסתמא יוצא לחוץ לפעמים על גבי המכה כמ"ש המרדכי<sup>121</sup>, אלא שלמינונו אפשר שאינו יוצא לחוץ ממש לבית החיצון, ומשום הכי לא תלין ביה להמרדכי<sup>122</sup> בראיה גמורה, ולהרשב"א תלין. וגם הש"ך אפשר דמודה בזה, דלרשב"א לא בעינן יוצא לחוץ ממש אלא סגי במוציאה דם על גבה ממש, ולא פליג על רמ"א אלא אם אינה

### ציונים לקונטרס אחרון

חוב אין לפרש שלמסקנא צריכה לידע שהדם מוציאה דם, מאחר כו'.  
חג דלעיל סי' וס"ק יב. (ר"ה ומ"ש הרשב"א חיד כדלעיל בפנים ס"ק כ).  
וא"א, ובק"א ס"ק ד.  
תטו טו, א' (וכדלעיל), שממ"ש מקורו טמא מוכח דמיידי במכה במקור.  
תטו ששניהם א"א לה לידע רק ע"י שפופרת (אם המכה מוציאה דם, ואם הדם שותת הוא מהמכה).  
תיו בס"ק כ' (שהעיקר לשון הרשב"א), ובק"א ס"ק ד, שהוכיח ממ"ש הרשב"א: כדרך שאמרו ברואה מחמת תשמיש כו' כיצד בודקת כו' אלמא אף בלא בדיקה כו' (הרי שבמכה סגי בלא בדיקת שפופרת אפילו פעם אחת).  
חיד במסקנא כותב הרשב"א: וגאמנת לומר מכה יש לה שיש שם דם, תולה במכתה שאין אומר ממנה הדם שותת ויורד (הרי שיוודעת שיש דם במכה ואינה

יודעת אם הדם שותת ממנה לחוץ).  
חיד הרי יש כאן ב' פרטים, שהיא מכה שיש שם דם, ושהיא תולה הדם ששותת במכתה.  
חב כפי שנתבאר לעיל בפנים ס"ק כ' (ד"ה ומ"ש הרשב"א שאומרת), שבוה ודאי חלוק הש"ך וסובר שאין לטערה.  
חבא שבוה אפשר שגם הש"ך יודה, כדלקמן.  
חבב סי' קפח ס"ק כ.  
חבג סי' צב ד"ה ודין, שהובא לעיל בפנים ריש ס"ק כ.  
חכסו, א' מכה יש לי במקור שממנה דם יוצא (וברשב"א שם: שממנה הדם שותת ויורד).  
חכה שגם לפירוש הרמ"א בירשביא צריך לידע שיש דם על המכה בפנים, ובוה וידה גס הש"ך לטערה.  
חכו כדלעיל (ד"ה מ"ש חצ"צ) וש"נ.  
חכז בשם סי' התרומה, וכדלעיל בפנים ריש ס"ק כ.

## הלכות נדה קפ

ח"אם תרצה להתרפאות צריך שיהיה קודם שתתחזק. אבל לאחר שתתחזק יש מסתפקים אם מותר לסמוך על הרפואה (וזה לשמש

באר הגולה

יא. מור בשם ס' התירומה וסמ"ג וסמ"ק.

שבשעת הכאב הוא בא ואפילו לא מצאה מיד <sup>ססא</sup> אחר הכאב אלא לאחר זמן מה כמבואר מדבריו בס' קצ"א <sup>ססב</sup> בזה אין לסמוך עליו להחיר איסור כרת מסכרא חיצונית כמו שהשיג החכם צבי שם וכן דעת הכרתי ופלהי <sup>ססג</sup>:

[לה] לשמש אחר כך. אף על פי שהוא ישראל ורופא מומחה ואומר לה שנתרפאה (סמ"ק <sup>ססד</sup> וס"ט <sup>ססה</sup>) ומיהו אם רופא זה עשה רפואה זו לאשה אחת קודם שנתחזקה ונתרפאה יכולה אשה אחרת לסמוך עליו אף לאחר שנתחזקה בג' פעמים ומותרת לשמש בפעם הרביעית אחר רפואה זו (ב"ח <sup>ססו</sup> ש"ך <sup>ססז</sup>):

### קונטרס אחרון

יודעת אם מוציאה דם כלל, ואפשר דגם רמ"א מודה בזה. אך לידע <sup>ססא</sup> אם דם נצטר, וכל שכן אם יוצא על גבה, צריך לומר <sup>ססב</sup> כמ"ש האמונת שמואל <sup>ססג</sup> שמרגשת כו'. וצריך לומר <sup>ססד</sup> דמ"ש הר"ן פ"ד דשבת <sup>ססה</sup> בשם רשב"א, מייירי נמי שמרגיש בכובע וחבורה דוקא, וצריך לומר דלא גרס בגמרא <sup>ססו</sup> דילמא כו', אלא פשיטא ליה לתלמודא דכאב לא מקרי מכה כלל. וצ"ע בהדושי. אך זהו דרוק גדול, דאין ענינה שם להרגיש בועא דוקא, אלא ודאי <sup>ססז</sup> כל כאב גדול וחזק באברים הפנימיים אינו אלא מרמח קלקול כעין בועא וחבורה כנודע. וזהו שכתב הרשב"א שיש בה דם, שזהו סתם כל בועא ותבורה בודאי, ולפעמים מוציאה גם כן הדם להוצי' כמ"ש המרכיז <sup>ססח</sup>, משום הכי תולה במכתה שהוציאה להוצי'.

ומיהו זה לא במכה שבאותו מקום, אבל שיפולי מעיה וכחאי גזונא, אף אם יש שם כאב חזק, שאי אפשר לומר שהדם גרם לכאב אלא הכאב גרם לדם, אפילו הכי אין דרך לדם זה לבא לבית החיצון <sup>ססח</sup>, אפילו דרך המקור, אלא שהכאב גרם לדם נדה לצאת קודם זמנו כמו שכתבתי בהג"ה <sup>ססח</sup>:

|                                                                                         |                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|
| <b>שסא</b> אבל הוא אחריו מיד, הקל לקמן שם.                                              | <b>שסד</b> סמ"ג רצו (שנפתק).     |
| <b>שסב</b> שבס' קפ' כתב: שמוצאת דם בשעת הכאב וגם אח"כ, ובס' קצא מוירי אף שראתה רק אח"כ. | <b>שסה</b> ד"ה כרוב בס' התירומה. |
| <b>שסג</b> ס' קצא ס"ו.                                                                  | <b>ססו</b> ס"ז ר"ה.              |
|                                                                                         | <b>ססז</b> ס"ח כה.               |

### ציונים לקונטרס אחרון

כתב ובי וידי יודעת זאת שיש לה מכה עם דם. בזה הובא לעיל בפנים ס"ק כג (ד"ה ומ"ש הרשב"א שאומרת) דמייירי שמרגשת בחלוקה כו' שיש לה מכה, וכאן מסיק שה דרוק, אלא שיש לה כאב שמוכיח שיש לה מכה. כתב אם נפדש לדעת הרשב"א שכאב אינו כמכה, צריך לומר כו'. תל סי' כג (וכרעילי סס); מרגשת בחלוקה או בישיבותיה או שאר סברות שיש לה מכה גמורה. תלא ולמ"ז (שהרשב"א סובר שכאב אינו כמכה), צריך לומר כו'. תלב (מ, א) ד"ה מכה: וכתב הרשב"א ז"ל בשם ה"ר יונה ז"ל... דוקא בשנתקלקל אחר מן האיברים הפנימיים מחמת מכה או בועא וכיוצא בה, אבל מיחושין אין נקראין מכה. תלג ע"ז כח, א: דלמא תנא היכא רכאבי ליה טובא חושש נמי קרי ליה. תלד גם הרשב"א סובר שכאב גדול הוא כמכה, וכרעילי (ד"ה מ"ש הח"צ), שכן נראה גם מלשון הר"ן שם בשם הרשב"א. תלה כרעילי (ד"ה מ"ש הח"צ) ויש'. תלו בפנים כאן (ד"ה ולמעשה), ולקמן סי' קצא ס"ק ד, מבואר שכל כאב שיש לחוש שיבוא דם מחמתו מהמקור קודם זמנו אין לחקל. וכאן מסיק שלא להחמיר אלא כשאין דרך לדם זה לבוא לבית החיצון. וראה שו"ת צ"צ סי' קט אות ב. תלו לעיל (ד"ה וגם), שבוה יש מקום לומר שהוא דם נדה, ומידי ספיקא לא נפקא.

אחר כך. י"וש מי שמתיר אם אמר לה רופא ישראל [זל] נתרפאת. י"ואם תראה האשה שפסק דם וסתה וראייתה על ידי הרפואות וניכר שהועילו יש לסמוך אף [זל] על הנכרי.

ט י"הפחידה פתאום ונפל ממנה חררת דם נתרפאת ומותרת לבעלה. ואם חזרה וראתה מחמת תשיש אפילו פעם אחת בידוע שלא נתרפאת. ובזמן הזה אין מתירין ע"י [זל] רפואה זו (סרמנ"ן ולסנ"ד נס' ז"ס). י"ומיהו אין מציאין אותה מבעלה אחר רפואה זו עד שתבעל ותחזור לקלוקלה (לסנ"ד ז"ס).

י י"הרואה דם בשעת תשיש מותרת לשמש [זל] פעם שנית כשתמרה. מיהו מחדש חישינן חדא זימנא אחר ראייתה כגון אם ראתה פעם

באר הגולה

יב הגה"מ שם בפ"ד מה' איסורי ביאה בשם רצנ"א יד הרמב"ן מזהיר דאמאי קמה דרבי נדה ס"ז ע"א.  
סו כ"ב הגה"מ שם בשם הרמב"ן וז"ל הרמב"ן בה"ל נדה ש"ל.  
סז הג"מ בפ"ד בשם הר"מ. יג שם.

[זל] נתרפאת. אבל נכרי אף על פי שהוא מומחה לרבים אין לסמוך עליו דקרין בהו שסח אשר פיהם דבר שוא (הגהות מיימוניות סו):

[זל] על הנכרי. והוא הדין אף אם לא עשו לה רפואה כלל אלא שהוקנה עד שפסק וסתה והלך לה אורח כנשים אפשר שיש להתירה לשמש פעם ד' (ברתי ופלתיש):

[זל] רפואה זו. כלומר אין לעשות רפואה זו לבתחלה להתירה על ידי כן אי נמי שאם נתגרשה ואחר כך עשו לה רפואה זו אין מתירין אותה לינשא ומיהו אם עשו לה רפואה זו בעודה תחת בעלה אין מציאין כ"י (ש"ך ט"א):

[זל] פעם שנית. ושלישית כדלעיל סעיף א' ש"ב.

ומכל מקום חוששת לימי החדש שמא יום החדש גורם לה לראות מחמת תשיש וצריכה לפרוש ביום זה בחדש שלאחרי (מהר"ם בתשובות הרשב"א סי' תתל"ט ט"ז) כדן אשה הרואה על ידי מקרים שאירעו בגופה טע"ד בפיהוק ועמוש וכיוצא בהם או אכילת דברים המחממים כשום ובצל וכיוצא בהם טע"ה או שראתה על ידי אונס כקפיצה וכיוצא בה שהיא צריכה לחוש לסת החדש וההפלה כדלקמן סימן קפ"ט סעיף י"ז טע"ו וסעיף י"ט בהג"ה טע"ו. אלא שוסת ההפלה אין לחוש לו אלא כשראתה ב' פעמים מחמת תשיש שיש ביניהן הפלה כדלקמן סעיף י"א טע"ח אבל בפעם אחת אין כאן הפלה כדלקמן סי' קפ"ט סעיף

ססח תהלים קמ"ד י"א.

ססח תשובת הריצ"א שבתשובות השיבות לה"ל אס"ב פ"ה. וראה שו"ת צ"צ סי' קנח אות ה. ולענין יום

הביפורים ראה לעיל א"ח סי' תריח ס"ב וס"ג.

שע"מ סי' מ.

שע"מ סי' כמ, לגיסת תורת השלמים סי' כה.

שע"מ וס"ב.

שע"מ ובכ"ה בש"ך סי' לה. לקמן סי' נא. ובק"א סי' יג.

(ד"ה ריגו). ובכ"ה לעיל סי' יג (ד"ה ואף ל"פ).

שע"מ ש"ך שם.

שע"מ כדלקמן סי' קנח ס"ב.

שע"מ כ"ק עב (שחוששת בקפיצות לסת החדש וההפלה).

שע"מ לענין וסת הגוף. וראה גם שו"ע שם סכ"ב וס"ק צ"ב.

שע"מ ובכ"ה לעיל סי' מ.

## הלכות נדה קפ

### שכה

ב' (ש"ך ס"ק ל"ה). (יב) דאין לשער ההפלגה מראייתה בעת נדתה שראתה לפני ראייתה שבשעת תשמיש עד ראייתה בשעת תשמיש שתהא צריכה לחוש לשיעור הפלגה זו אחר ראייתה בשעת תשמיש כמו שהושגת בדואה שלא מחמת תשמיש. דכיון שראתה בשעת תשמיש תלינן לקולא שהתשמיש הוא הגורם לראיה זו שלא בעת נדתה ולא בא הדם בעצמו כדרך הנשים בעת נדתן הלכך אין לחוש שתחזור ותראה אחר ראה זו שמחמת תשמיש בכשיעור הפלגה שהפליגה אחר ראיית עת נדתה שבא הדם מעצמו כדרך הנשים<sup>טט</sup>. אלא אחר שתחזור ותראה בעת נדתה שנית אזי יש לחוש שתחזור ותראה מחמת תשמיש בכשיעור הפלגה שהפליגה לראות מחמת תשמיש אחר ראייתה בעת נדתה בפעם הראשונה<sup>טו</sup> בדלקמן בסמוך<sup>טז</sup>.

ואף על גב דרואה על ידי פיהוק וכווצא בו חוששת להפלגה בלא פיהוק כל זמן שלא קבעה וסת ב' פעמים להפלגה בפיהוק בדלקמן סימן קפ"ט סעיף י"ט משום דחיישינן שמא ההפלגה לבריה גורמת לראיה<sup>טז</sup>. שאני התם שהפיהוק אינו גורם לאורח שיבא אלא אדרבה האורח הוא שגורם למקרים הללו במקרים המוחלדים ממותרי הלחיות והדמים בדלקמן שם<sup>טז</sup> אבל הכא תלינן שהתשמיש הוא הגורם לראיה זו שכן דרך הדם לבא על ידי הרגל תשמיש בדלעיל סימן קפ"ד<sup>טז</sup>.

אלא שכל זמן שלא הוחזקה בן ג' פעמים אמרינן מקרה הוא שקרה לה לראות מחמת תשמיש<sup>טז</sup> ושוב לא תראה מחמת תשמיש ואינה חוששת לתשמיש גרידא שתהא אסורה לשמש לעולם אף שלא באותו היום בחדש שלאחריו ושלא באותה ההפלגה כמו

### קונטרס אחרון

(יב) דאין לשער ההפלגה ב'. כהאי גוונא<sup>יג</sup> ממש מבואר ממה שכתב הש"ך סי' קפ"ט ס"ק מ"ח<sup>יד</sup> כגון שקפצה כו' ויחזרה וקפצה כו', משמע בהדיא דאם ראתה היום בלא קפיצה ולבסוף כ' יום קפצה וראתה אינה חוששת אפילו לקפיצה שבסוף כ' שנית, ולא אמרינן דלא יהא כו' ויחזר עינין שם בש"ך ויחזר, ועל כדרך צריך לומר דתלינן ראיה ראשונה שבסוף כ' בקפיצה ואילו לא קפצה לא ראתה ובטלה הפלגת כ', ומחמת קפיצה היא ראיה ראשונה ואין כאן עדיין הפלגה, ומשום הכי אינה חוששת לסוף כ' שנית אף על פי שקפצה כו'. והוא הדין והוא הטעם בגידול דירין<sup>יד</sup>, דתלינן הראיה בתשמיש ואין כאן הפלגה:

**שפ** ס"ק פב (לחלק נטעם זה בין פיהוק לקפיצה), ושי"ג.  
**שפד** ס"ק ג, ושי"ג.  
**שפה** שלפי ת"ל דאמרינן כאן שהתשמיש הוא הגורם לראיה ולא בא הדם מעצמו כדרך הנשים בעת נדתן (ודלא בדלעיל ס"ק ח, שכל שלא הוחזקה אמרינן פרישה נדה ללא עת), ע"כ צ"ל שכל שלא הוחזקה אמרינן מקרה הוא ב'. וראה ק"א ס"ק א (ד"ה ואין). ק"א ס"ק י ב' בהגהה.

**שעט** נחבאר בק"א ס"ק יב, וס"ק יג (ד"ה וכן).  
**שפ** נחבאר בארוכה בק"א ס"ק יג (ד"ה וכן, שהוא וסת ונב לראית נדתה).  
**שפא** ס"ק מ"ב (בוסת הפלגה מראית נדה), וס"ק מג"ד (בביא ראשונה שאחר מביאתה).  
**שפב** שלפי"ה היה מקום לשער כאן ההפלגה מראייתה בעת נדתה לראייתה בשעת תשמיש.

### צינונים לקונטרס אחרון

יגרע הא השתא נמי קפצה.  
**חבב** דסברא זו אמרינן במי שקפצה בתחילה וחזרה וקפצה ביום עשרים וראתה, לחוש להפלגת עשרים עד סוף אותה עונה, ומובא גם לקמן שם, אבל סברא זו לא אמרינן במי שלא קפצה בתחילה.  
**תמג** שאינה חוששת להפלגה שמעת ראיית נדתה עד ראייתה מחמת תשמיש.

תלך לכלולת הקונטרס אחרון, ראה מ"מ רצינונים.  
**ק"א** עם ביאור מדויק הקונטרס. שו"ע הל' נדה עם ביאור ק"א.  
**תלט** הובא לקמן שם ס"ק עב.  
**תמ** וראתה ואחר עשרים יום חזרה וקפצה וראתה צריכה לחוש לוסת ההפלגה.  
**תמא** יהא ראתה מעשרים לעשרים בלא קפיצה צריכה לחוש לעשרים וכי בשביל שקפצה מתחילה

## אחת [טז] או ב' פעמים בליל של טבילתה בשתניע [טז] טבילה אחרת

שחוששת לפיהוק גירדא כדלקמן סימן קפ"ט סעיף י"ט שם<sup>טו</sup>, משום דוסתות דרבנן<sup>טז</sup> והם אמרו שלא לחוש לתשמיש בפחות מג' פעמים כדי שלא להוציא אשה מבעלה<sup>טז</sup> שאם לא כן לא הנהת בת לאברהם אבינו וישבת תחת בעלה שבפעם אחת שהראה מחמת תשמיש תצא מבעלה (ברורי ופלותי<sup>טז</sup>, וכן כתב המ"ז ס"ק מ"ז):

[מ] א' ושתי פעמים, פירוש פעמים דומיא דפעם אחת שראתה בליל טבילה<sup>טז</sup> שטבילה לראיית נדתה<sup>טז</sup> בוסתה הקבוע לה או שאינו קבוע וכן פעם ב' ראתה בליל טבילה שטבילה לראיית וסתה ולא לראיה זו שראתה מחמת תשמיש<sup>טז</sup>:

[מא] טבילה אחרת, (י) פירוש שתטבול לראיית וסתה שנית או שלישית צריכה לפירוש מבעלה שמה תראה מחמת תשמיש בלילה זה כדרך שראתה בליל טבילתה

### קונטרס אחרון

(יג) פירוש שהטבול לראיית וסתה ב' ימים, הנה חס"ה האמנות שמואל חס"ה ומנתת יעקב חס"ה וכתרי ופלותי חס"ה תלו בוקי סריקיות<sup>טז</sup> בהט"ז במ"ש ס"ק י"ד (כאן<sup>טז</sup>) איכא חשש בביאה ראשונה שאחר טבילתה) אף על פי שהוא זמן רב (אחר הטבילה) כו', והבינו האמנות שמואל והמנתת יעקב וכתרי ופלותי שהביאה ראשונה היתה זמן רב כו', וזה אינו, דאם כן מאי אף על פי חס"ה, ועוד הוי ליה למימר שהיא חס"ה זמן רב כו', ועוד שהרי פתח דבריו בחלוקה הראשונה (בענין חשש ראיית ליל טבילה (שבשמי"ע) דשמה תלוי החשש באותו לילה דוקא) ואח"כ מותרת, ואם כן איך זה דבר והפוכו<sup>טז</sup> (מאי דסיים אבל כאן איכא כו'). אלא ודאי כוונת הט"ז להחשש הוא בביאה ראשונה אפילו זמן רב אחר הטבילה (והחשש הוא לשון זכר), והראיה לא איכפת לן אפילו אם היתה בליל הטבילה משמשה כל הג' פעמים בליל טבילתה תלינן בביאה ראשונה ואסורה לעולם, דלא כמו

י. לעיל ס"ק ג' (ד"ה וניהו), שמענום זה גם ברמ"א ג"פ די בעיקרת פעם אחת בלבד.  
**שפט** ס"ק יג.  
**שצ** ולא בביאה ראשונה, אלא בביאה שנית ושלישית אחר טבילה, כדלקמן סוף ס"ק טב וס"ג מר.  
**שצב** כדלעיל ס"ק לו.  
**שצב** ראה ק"א ס"ק ג' (ד"ה וכו'), הטעם שאנה חששת בזה להפלת מריאה בליל טבילה הראשונה לשניה, כדלקמן ס"א).

**שפו** בהנ"ה, ובשר"ע שם בב"ב, וס"ק צב"ג (שכיון שקובעת בג"פ, חוששת בפעם אחת שמה תקבענו), וכך היה צריך להיות גם ברמ"א שנאסרת בג"פ, כדלעיל ס"א (משא"ב) כפיצות לחה, שאינה קובעת בג"פ, כדלקמן שם ס"ז: וס"ק עב, ואנה חוששת בב"א. וראה אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' לז.  
**שפו** כדלעיל ס"ק קדר סוף ס"ק ח.  
**שפח** וכל"ה לקמן ס"ק מר (שמענום זה לא חששו בביאה ראשונה אחר טבילה שתקבע עצמה). ק"א סוף ס"ק

### ציונים לקונטרס אחרון

תמוך לכללות הקונטרס אחרון, ראה מ"מ וציונים. ק"א עם ביאור מרדכי הקונטרס. שריע הל' נדה עם ביאור ק"א. קנה בשם ביורוי השיטות ס"ק ח ואילך.  
תמוך בא להוכיח מ"ש בפנים סוף ס"ק ובס"ק מר, שכשראחא בביאה ראשונה של ליל טבילה חוששים ממדי לביאה ראשונה שאחר טבילה (שהוא הדין שברמ"א, לפירוש הט"ז ס"ק יד), ומ"ש בשרי"ע שחוששים רק לליל טבילה (או ליל ב' לטבילתה) מיירי שלא ראתה בביאה ראשונה. התחלת הביאור הוא כן, וסיומו לקמן בסוף הק"א (ד"ה ועיקר).  
תמוך ס"א ד"ה ואגב, וס"י כג ד"ה ואגב ארוע לכת"ר (שפירש בט"ז, שמן הסתם חוששין רק לליל טבילה).  
תמוך תורת השלמים ס"ק טב וס"ק ל (שפירש ברמ"א

וט"ז, שדוקא כשלא נקבע כלל לימים שיום לטבילה חוששין לביאה ראשונה שאחר טבילה).  
תמוך ס"ק יג.  
תמוך דעה ע"ז לו, ב. רש"י שם ד"ה בוקי.  
תמוך בדברי הרמ"א ס"ז: ראתה שלש פעמים כל פעם בביאה ראשונה שאחר טבילתה אסורה לבעלה כאלו ראתה שלש פעמים רצופים.  
תמוך שהרמ"א מיירי בביאה ראשונה שהיתה זמן רב אחר טבילה, והשרי"ע שם מיירי בביאה ראשונה שבליל טבילתה.  
תמוך שכתב הט"ז, והרי לפי בריהם זהו בדוקא.  
תמוך שהביאה היא לשון נקבה.  
תמוך שלפירושם התחיל בזמן החשש (באותו לילה) וסיים בזמן הביאה הראשונה (זמן רב אחר הטבילה).

## הלכות נדה קפ

שבו

הראשונה<sup>שנ</sup> לפי שהן הפלגות שוות מסוף ראיות וסתה עד ליל טבילה כדלעיל סימן

### קונטרס אחרון

שהבינו האמונת שמואל וכרתי ופלתי בדעת הט"ז<sup>ת</sup>, וכמבואר בהדיא מלשון הט"ז סוף ס"ק זה, לא שייך בליל טבילה<sup>ת</sup> ע"ש, וכן בס"ק ט"ז אחר לידתה כמו בליל טבילה כו' אחר לידתה כליל טבילה כו' ע"ש. וגם סחימת לשון רמ"א מורה כן<sup>ת</sup>, דאם כן הוה ליה לפרש שהביאות לא היו בלילות שוות לטבילתה, והעיקר חסר מן הספר.

ומה<sup>ת</sup> שכתב באר הגולה<sup>ת</sup> (נשיפירה ליל טבילתה ואח"כ שמשה ולא ראתה מכל מקום אם אח"כ ראתה כו'<sup>ת</sup>), זה אינו, דבכהאי גוונא לא קבעה לה וסת אלא בליל טבילה ולא בבואה ראשונה שאחר הטבילה, מאחר שלא ראתה בבואה ראשונה שלאחר טבילה השניה. ומשום הכי נדחקו הש"ך<sup>ת</sup> ואמונת שמואל<sup>ת</sup> בפירוש לשון רמ"א כאילו ראתה כו'<sup>ת</sup>, ולא פירשו בפירוש מרות של הכאר הגולה. ועיין באמונת שמואל סי' כ"ג איך שהוכיח להש"ך על פניו על פירושו<sup>ת</sup> בלשון רמ"א והודה לו<sup>ת</sup>. אבל באמת גם פירוש האמונת שמואל<sup>ת</sup> אי אפשר לאמרו כלל בלשון רמ"א שהרי אי אפשר כו'<sup>ת</sup> שהרי היא כו'<sup>ת</sup>, דלמה ליה כל האריכות הזה, תיפוק ליה שראתה ג' פעמים רצופים בלי ביאת היתר בינתיים. מלבר שהוא דרך דרש לומר ג' פעמים רצופים שברמ"א היינו שקננה עצמה בג' עדים מיוחדים עד מיוחד לכל חשמיש ג' פעמים בלילה אחת ולמחר מצאה דם על כולן, שהוא דבר שלא נשנה ולא נזכר בשום מקום, והאיך יאמר עליו רמ"א כאילו ראתה כו'. ובר מן כל דין היא משנה שאינה צריכה כלל דטבואה הוא בהדיא בש"ע סעיף א' ודאסור אף שלא בכחאי גוונא דוקא, וכן הוא לשון רמ"א שם כל שרואה ג' פעמים סמוך לחשמיש כו', משמע שרואה הדם סמוך לחשמיש ולא למחר. וגם מ"ש האמונת שמואל סי' א' בפירוש הט"ז<sup>ת</sup> הוא דרך דרש ואין לו רמז בלשון הט"ז והעיקר חסר מן הספר. והאמונת שמואל גופיה כתב שהוא דוחק. וגם מ"ש הש"ך בקונטרס אחרון<sup>ת</sup> בפירוש דברי רמ"א דמיירי בעברה ושימשה בינתים, דחוק מאד דהעיקר חסר מן הספר, דהוי ליה לרמ"א לפרש, וגם מנא ליה חרוש דין זה שאין לו זכר ורמז כלל בלשון מהר"ם שבתשובת הרשב"א<sup>ת</sup> שממנו מקור דין זה.

**שצג** וכו' לקמן ס' כג. (בבאה ראשונה שאחר טבילתה). ונבאר בק"א ס"ק י' (ד"ה וכן, שהוא וסת זנב לראית נדה). וראה פ"ד צ"צ רמ"א, רמ"ג.

### צינים לקונטרס אחרון

תנה שאם היתה הראיה באותו לילה חוששת רק לאותו לילה.  
תנו הרי מפרש גם ברמ"א דמיירי בליל טבילתה.  
תנו דמיירי בכל אופן אופי שראתה שלש פעמים בבואה ראשונה שאחר טבילתה.  
תנו עתה כא להוכיח מ"ש בפנים ס"ק מג, דמיירי שמי"ח ג"פ אחר טבילתה לראית וסתה, ולא רמ"ת אחר טבילתה לראיה זו. ושע"ז כותב הרמ"א: ולא אסורה לבעלה כאילו ראתה ג"פ רצופים. התחלת הביאור הוא כאן, וסיומו לקמן בסוף הקריא (ד"ה ועיקר).  
תנו שמי"ש הרמ"א: אסורה לבעלה כאילו ראתה ג"פ רצופים, קאי על דברי השו"ע (הוראה מחמת תשמיש בליל טבילתה חוששת חרא וזימא לליל טבילה הבא).  
תס כיון שראתה בפעם הא' והג' וד' בליל טבילה נאסרה כאילו ראתה ג"פ רצופים בליל טבילה.  
תסא ס"ק ל.  
תסב ס"א ד"ה איברא יש לעיין, וסי' כג ד"ה ואגב אודיע למעל'.  
תסג שלש פעמים רצופים. אף שלפום ויהא מיירי רמ"א שלא היו ביאות היתר בינתיים.

תסד ס"ק ל שכתב: כלומר כאילו עברה וראתה ג' פעמים רצופים בלא טבילה. והקשה באמונת שמואל דאיך יעלה על הדעת שהרין של אשה שראתה ג"פ רצופים מחמת תשמיש המלאב בש"ע סי"א, מיירי ברשיע.  
תסה והוכחתיו ... הודה לדברי ותקנו בספר נקודות הכסף שחיבר (בקונטרס אחרון שלו, הובא לקמן).  
תסו דמיירי שרמ"ת ג"פ בלי ביאת היתר בינתיים (ומ"ש כאילו ראתה ג"פ רצופים, היינו ששימשה ג"פ בלילה אחד וקננה עצמה בשלושה ערים תוך שיעור וסת, ולמחר מצאה על כל אחד מהם דם).  
תסז לה לטבול ולשמש עמו.  
תסח רואה כל פעם אחר טבילתה.  
תסט שהט"ז ס"ק יד פירש בדברי הרמ"א דמיירי שהיו ביאות היתר בינתיים, ומפרש באמונת שמואל שם ד"ה איברא יש לעיין, דמיירי ששימשה בליל טבילתה כ"פ, ובכל תשמיש קננה עצמה בעד מיוחד ובשחרית מצאה דם רק על דם הראשון, וכן עשהה ג"ב טבילות.  
תע בלוח ההשמטות שבסוף ספר הש"ך (הובא בקה"כ לשי"ן סקט"ו ובחזרת השלמים ס"ק ל).  
תעא ח"א סי' תתלט.



קפ"ד ט"ז וסוף סי' קפ"ז ט"ז שמוחשבין וסת ההפלה מסוף ראייתה שנקתה ומהרה מרמיה

### קונטרס אחרון

והנה<sup>ט"ז</sup> כל הלחץ והדחק הזה שנדחקו הש"ך ואמונת שמואל ומנחת יעקב וכרתי ופלתי ברמ"א וט"ז, גרם להם שפירשו כשתגיע טבילה אחרת שבלשון מהר"ם בהגהות מיימוניות<sup>ט"ח</sup> והשלחן ערוך, היינו כשתטבול לראיה זו שראתה מחמת תשמיש<sup>ט"ח</sup>. ואין זה במשמע לשון אחרת<sup>ט"ח</sup>. וגם כל עיקר לשון זה כשתגיע כו' הוא שפת יתר, דודאי קודם שתטבול טמאה היא, והוי להו למימר בקצרה שתפרוש בליל טבילתה. ובפרט בהגהות מיימוניות כפל לשונו<sup>ט"ח</sup> ע"ש, אלא שהבי"ח<sup>ט"ח</sup> קיצר בהעתקתו כדרכו. ובר מן דין אעיקרא דדינא<sup>ט"ח</sup> פליאה נשגבה לחוש לליל טבילה, והיינו בראיה מחמת תשמיש דוקא, כמבואר בהדיא סעיף א' בהג"ה דמותרת לו לאחר שהרתה תמיד אם לא מצאה מיד<sup>ט"ח</sup>, וכן משמע בהדיא בטור ושו"ע וכל האחרונים סי' קפ"ט שכל הוסתות מנייים וגומרים שם בדבריהם עיין שם בב"י<sup>ט"ח</sup>, וזה לא נמנה עמהם לחוש לליל טבילה<sup>ט"ח</sup> או ליל ב' כמ"ש בהגהות מיימוניות וב"י<sup>ט"ח</sup>, ואם כן הוא הדין מליל ב' ואילך<sup>ט"ח</sup>. ועיין שם בטור ורמ"א סעיף י"ג שהאריכו לבאר איך האשה חוששת בתחלה לוסת החדש וההפלה ולא הזכירו וסת שלישי שהוא וסת הטבילה. אלא ודאי שזה אינו אלא בראיה מחמת תשמיש<sup>ט"ח</sup>. ואם כן יש להפליא על זה הפלא ופלא, שתהא הטבילה גורמת לראות מחמת תשמיש דוקא, אפילו בליל ב', והוא הדין מליל ב' ואילך, ואינה גורמת כלל לראות שלא מחמת תשמיש אפילו בליל טבילתה. ויותר פליאה כשימשה בליל טבילה ולא ראתה ובליל ב' שמשו וראתה שגורמת הטבילה לראות מחמת תשמיש בליל ב' דוקא ולא בליל א', כמ"ש האמונת שמואל<sup>ט"ח</sup> לגירסת הגהות מיימוניות וב"י, ואף המנחת יעקב<sup>ט"ח</sup> מודה לדניאל<sup>ט"ח</sup>, וכן כתב בכרתי ופלתי<sup>ט"ח</sup>, ולחידוש גדול כזה היה מהר"ם צריך להביא ראיה ולא לכתוב בפשיטות כל כך. וסיים כדמשמע בפרק האשה<sup>ט"ח</sup>, עיין שם בהגהות מיימוניות. אלא ודאי האמת יורה דרכו שמהר"ם לא הוציא מלכו מילין לומר ראה זה חדש הוא, כי כבר היה לעולמים כתבוהו וכלשונו בפירוש רש"י בסוגיא דסוף פרק האשה (דף ס"ד ע"א ז') (אמנותיך<sup>ט"ח</sup> אין האשה קובעת כו' וכו'). ואמר רב פפא למיחש בהדא זימנא חיישא, מאי קמ"ל כו' היכא דלא קיימת בתוך ימי נדתה אימא לא קמ"ל. פירש רש"י היכא דקאי בתוך ימי זיבתה כגון שהיתה למודה לראות ליום ט"ו לטבילה (שהן כ"ב לראיה) והקדימה וראתה בתוך ימי הזוב כגון ליום עשירי לטבילה) אימא (לא תחוש לה) דכי מטיא טבילה אחריית (ויועץ יום עשרים) כן הוא לגירסת

שצד ס"ק כב.

שצח ס"ק ח.

### צינונים לקונטרס אחרון

**תפ** ריש סי' קפט ד"ה רדע שה' מיני וסתות הן.  
**תפא** כגירסא הנפוצה בשו"ע כאן.  
**תפב** וכ"ה גירסת האמונת שמואל בשו"ע כאן.  
**תפג** והיינו שכל פעם שתראה, צריכה לחוש כשכא אותו מספר ימים אחר טבילה.  
**תפד** שרק אז יש לחשוש גם לליל טבילה שלאח"י.  
**תפה** סי' א ד"ה ואגב, וסי' כב ד"ה ואגב אוריע לבת"ר (שכן גורס ומפרש בשו"ע).  
**תפו** תורת השלמים ס"ק טט (שחולק עליו, וסובר שדין השו"ע הוא גם כשראתה בפעם הראשונה שכליל טבילה).  
**תפז** שאף אם שימשה בליל א' ולא ראתה ושימשה בליל ב' וראתה — חוששת לליל ב' של טבילה שלאח"י.  
**תפח** ס"ק י סוד"ה כאילו.  
**תפט** סד, א. ולא פירש היכן משמע שם כן.  
**תצ** שלש מצוין מהר"ם במקור לדבריו.  
**תצא** טג, סוע"ב.  
**תצב** לה וסת עד שתקבעו ג' פעמים.

**תעב** עתה בא להוכיח מ"ש בפנים ס"ק לט וס"ק מא"ב, שגם הדין הראשון (שמוכח בשו"ע ממהר"ם שבהגהות מיימוניות) שרמ"א אחר טבילתה, אינה צריכה לחוש לזה אלא אחר טבילתה לראיית וסתה, ולא אחר טבילתה לראייה זו.  
**תעג** פ"ד אות ל.  
**תעד** וכן פירשו בדברי הרמ"א, וממילא הוקשה להם לשון הרמ"א: כאילו ראתה ג"פ רצופים, ולשון הטי"ו: שבינתיים היו ביאות של היתר.  
**תעה** טבילה אחרת.  
**תעז** שכתב: תפרוש מעצלה ליל שני של טבילתה, כשתגיע טבילה אחרת תפרוש מבעלה ליל שני של טבילתה (ברמב"ם הוצ' פרקל הושמט כפל לשון זה).  
**תעז** ד"ה כתבו הגהות מיימוניות, שהשמיט כפילות זו.  
**תעז** אם נפרש כן בדברי הגהות מיימוניות והשו"ע.  
**תעט** אחר תשמיש. וע"כ צ"ל שכאן חוששין לליל טבילה דוקא במצאה מיד אחר תשמיש.

## הלכות נדה קפ

### שכמ

עד שיתאסף הדרם ויתרבה ויצא בבשרה שנית בדרך הנשים שיש להם וסת וזה לזמי  
מהרתן אחר ראיית עת נדתן והכא נמי חיישין שמא תקבע לה וסת לראות מחמת תשמיש

#### קונטרס אחרון

מהרש"א, ומהר"ם הגיה עשירי) לא תאסר כו'. והיינו ממש כלשון מהר"ם<sup>130</sup>, כשתגיע טבילה  
אחרת. ובפירוש רש"י צ"ל ויגיע יום עשירי, כמו שהגיה מהר"ם<sup>131</sup>. דלפירוש מהרש"א (היתה  
למורה לראות ליום כ"ב (לראיה שהוא יום ט"ו לטבילה) ושנתה ליום י"ז כו' אימא דכי תטבול  
ביום י"ה<sup>132</sup>), ששומרת יום כנגד יום, ויגיע אח"כ עשרים יום מטבילה זו, דהוי ליה כ"ב יום  
מראית השנינו כו' (133). כל לשון זה דכי מטיא כו' (134) ויגיע כו' (135) הוא שפת יתר ואך למחסור,  
שהרי היתה למורה בט"ו לטבילה אלא שהוא כ"ב לראייה, והוי ל' למימר נמי הכא בקצרה שיגיע  
יום כ"ב לראייתה. וגם לשון אחריתי<sup>136</sup> לא אחי שפיר כלל, דהוה ליה [למימר] דכי תטבול כו'.  
וגם לשון מטיא לא אחי שפיר שהרי למחר היא טובלת. ובר מן דין מבואר בלשון רש"י שם ד"ה  
הני מילי כו' יום ששינתה (בתוך ימים הראויים לנדה) כי מתני' כו' (שהיא למורה לראות ביום ט"ו  
לטבילתה שהן כ"ב לראיה כו') ושנתה (ליום כ' לטבילה שהוא כ"ז לראיה), אלמא<sup>137</sup> דיום  
ששינתה בו הוא כ"ז או י"ז. והא דפירש רש"י דכי הדר מטיא כו' (138), כוונתו לתרץ דלא תחקשי  
היכי סלקא דעתא שלא לחוש בימי זיבה הא יום ט"ו הוא בימי זיבה ותנן<sup>139</sup> שניהם אסורים, לכך  
הקדים רש"י דט"ו הוא לטבילה ואם כן כי הדר מטיא כו'. אבל הא דקאמרינן בבמרא אליבא דרב  
פפא הני מילי כו' (140) אבל (היכא דלא קיימא כו' (141)), היינו ביום ששינתה בו, כדפירש רש"י שהוא  
יום כ"ז או י"ז. דליום שהיא למורה שהוא כ"ב לא איצטריך רב פפא לאשמועינן מטבאר  
דנפשיה<sup>142</sup>, דהא נפקא ליה זמנא הדא מדיוקא דמתניתין, כדאמר רב פפא בסוף פקד' ד' (143) נהיו  
אנן היתה למורה כו', והכא אשמועינן ליום ששינתה בו שהוא כ"ז, או י"ז כשהקיימה לראות בי"ז  
לראייתה שהוא בימי זיבתה שאינן ראויין לקבוע בהן וסת. ולכן<sup>144</sup> אינה מונה י"ז מראיה זו, אלא  
מראיה אחרת שתראה אחר זיבתה ותטבול ויגיע יום עשירי לטבילה שהוא י"ז לראיה, וזהו שפירש  
רש"י דכי מטיא טבילה אחריתי כו'.

וכן הוא בהדיא בהראב"ד (בספר בעלי הגפש דף י' ע"א<sup>145</sup>) עוד נפרט לך כו' (אם ראתה בר"ח  
ניסן וראתה עוד בעשרה בו הראיה הזאת השנית אינה ראויה לקביעת וסת כו', אלא הרי היא  
חוששת לר"ח אייר שהוא ראוי לקביעת וסת כו', ואם ראתה בר"ח אייר חוששת ג"כ לעשרה בו  
כו', ואם לא ראתה בר"ח סיון כו' ואינה חוששת לעשרה בסיון כו', לפי שלא היה חשש העשירי  
מפני מעלת גופו כו' (146)). והכי נמי סבירא ליה למהר"ם בהגהות מיימוניות<sup>147</sup>. ולא סבירא ליה למהר"א

#### צינונים לקונטרס אחרון

תקב סג, סוע"ב (היתה למורה לראות יום ט"ו ושנתה  
ליום כ').  
תקב הקבא דקיימי בתוך ימי נדתה.  
תקד בתוך ימי נדתה.  
תקד שחוששין לו אף בימי זיבתה.  
תקד לט, סוע"א.  
תקז כיון שראיית השנינו הוא בימי זיבתה, שא"א  
לקבוע בו וסת, לכן אינה כו' (ובדללקמן, דראיית  
זב היא).  
תקח בהוצאת ברלין תקכב, והוא בשער תיקון  
הוספות ס' ג.  
תקט אלא למעלת ראיית נדתה, שהייתה חוששת  
לעשירי לראיה, ואם הראיה אין כאן עשירי לה  
אין כאן.  
תקי שזנה מונה ההפלה מראיה מחמת תשמיש,  
כיון שהוא ראה של ימי זיבתה שאינה ראויה  
לקבוע בה וסת, אלא מוניה ההפלה מראית וסתה.  
וראה פס"ד צ"ע רלב, ד.  
תקיא להנהגות מיימוניות.

תצג מוטבנבורג, כדלעיל.  
תעד מלוכבין, והיינו שהקיימה לראות ביום עשירי  
לטבילה (י"ז לראיה, שהוא בימי זיבה, ושמרה  
יום כנגד יום וטבילה), חוששת כשיגיע יום עשירי  
מטבילה אחרת לימי נדתה, אף שהוא בימי זיבה  
(משא"כ יום עשירי מטבילה זו הוא בימי נדה).  
תצה היינו למחרת.  
תצז חוששת לו, אף שראיית השנינו הוא בימי זיבה  
(משא"כ יום החשש הוא בימי נדה).  
תצז טבילה אחריתי ותטבול.  
תצח יום עשרים לא תאסר לשמש.  
תצט שביש"י: דכי מטיא טבילתה אחריתי.  
תק שזנו דנים כאן בחשש של יום ששינתה אם הוא  
בימי נדה (יום כז) או בימי זיבה (יום יז), ולא  
בחשש יום קביעתה. וא"כ אין לפרש בהמשך לשון  
רש"י כפירוש מהרש"א, וכדלקמן.  
תקא יום ט"ו לטבילתה קיימא לה בימים הראויים  
לנדה (שמכאן רצה מהרש"א להוכיח, שמיידי  
בחשש יום קביעתה).

בשעור הפלגה זו שמשוף ראית וסתה שנקתה מדמיה עד שנתאסף ונתרבה בימים אלו

### קונטרס אחרון

כהרמב"ן תוס' דבומן הזה קובעת וסת בימי זיבה, אלא כהראב"ד תוס', מדלא הגיה כלום על מה שכתב הרמב"ם תוס' דלא קבעה בימי זיבה, ולא הביאו ע"ז דברי הרמב"ן כמו שהביאו דבריו בכמה מקומות תוס', ואי נמי סבירא להו כהרמב"ן, מכל מקום ברואה מחמת תשמיש שאין ראייה זו ראויה לקביעות וסת ההפלגה שהפליגה מראיה שלפניה שראתה שלא מחמת תשמיש כמו שנתבאר לעיל תוס' בשם הש"ך תוס', הרי זה כראיה שבימי זיבה שאינה ראויה ג"כ לקביעות וסת תוס', ומשום הכי אינה מונה ממנה, אלא היא נעשית זנב לראית נדה כמבואר בראב"ד (ד"י ע"ב בתוס') ע"ש, וזהו דעת הש"ע שהביא דברי מהר"ם להלכה, אף שבס"ק קפ"ט סבירא ליה כהרמב"ן, עיין שם בטור וב"י תוס' ורמ"א סעיף י"ג בהג"ה, וכמ"ש שם בסעיף ל"ב תוס'.

היינו תוס' דוקא בוסת ההפלגה, שאין הראשונה תוס' מן המנין ואינה ראויה לקביעות וסת תוס' אלא אם כן הפליגה וחזרה וראתה שנית מחמת תשמיש תוס', שמונין ההפלגה מראיה ראשונה להושי לה אחר ראייה השנית כדלקמן סעיף י"א, אבל כל זמן שלא ראתה שנית מחמת תשמיש אינה מונה ממנה, אלא נעשית זנב לראיה שלפניה כמ"ש הראב"ד גבי ימי זיבה, אבל לא בוסת החדש, שהראיה ראשונה מן המנין וראויה לקביעות וסת כמ"ש מהר"ם (בתשובות הרשב"א סי' תתל"ט), וכן כתב הש"ך תוס', ובוסת תוס' ההפלגה אף אם ראתה שנית מחמת תשמיש אינה ראויה לקביעות וסת אלא אם כן בינתיים לא ראתה שלא מחמת תשמיש, אבל אם ראתה בינתיים סתרה ראייה זו את ההפלגה, משום הדלין לקולא לימיר שלא התשמיש גרם לה לראות ב' פעמים אלו בהפלגות אלו שבינתיים, אלא שאירע לה מקרה שפירסה נדה תחתיו תוס', דמהאי טעמא בעינן ג' פעמים רצופים לקביעת וסת המורכב מתוך או הפלגה ומחמת מעשה כרואה מחמת תשמיש או בקפיצות כמ"ש הראב"ד תוס' גבי קפיצות וכמ"ש לקמן סי' קפ"ט תוס', וגם יש לומר שאף אם התשמיש הוא הגורם, מכל מקום כיון שראתה בינתיים אין כאן ההפלגה תוס', ולקמן סעיף י"א תוס' מיידי בלא ראתה בינתיים כלל תוס', דומיא דראתה ב"ה ובי' בו תוס' דמסיק בסוף החשובה שם (בתשובת הרשב"א סי' תתל"ח תוס'), וכמבואר בהדיא מלשון הש"ך סי' קפ"ט ס"ק מ"ח תוס' דלא יאה כו' תוס', ועיין שם דמדמי לה תוס' לדלקמן סעיף י"א.

### ציורים לקונטרס אחרון

תקוב הל' נדה פ"ה הט"ז, הובא לקמן סי' קפט ס"ק קיב.  
תקוב דס"ל שאינה קובעת וסת בימי זיבתה, כדלקמן שם.  
תקיד דס"ל ה"ט. וראה כללי הפוסקים וההוראה כל רלב.  
תקטו בהנחות מיימוניות הל' אסור' מביא בכ"מ מהל' נדה להרמב"ן.  
תקטז ס"ק לט וקריא ס"ק יב.  
תקז ס"י קפט ס"ק מח.  
תקח מרינא דגמרא.  
תקט כסיום הדברים המועתקים לעיל: ועגשו שבא בימי זיבה אינו אלא זנב הראשון, ואם הראשון אין כאן, זנב אין כאן.  
תקב ר"ה ולעיל.  
תקא בס"ק קיב.  
תקבב אוצ"ל: והיינו, ובא לבאר מ"ש בפנים ריש ההפלגה — רק כשרמ"ת ב"ס.  
תקבג הראיה הראשונה שמחמת תשמיש.  
תקבד אלא להיות זנב לראיה כ"ל.  
תקבה שאז היו וסת המורכב להפלגה ותשמיש (ולא זנב לראיה).

תקבו ס"ק לה. וכלעיל בפנים ריש ס"ק לט.  
תקבו בא לבאר מ"ש לקמן בפנים ס"ק נא, שבמורכב מהפלגה ותשמיש אינה חוששת אא"כ לא ראתה בינתיים.  
תקבז וכ"ה לקמן סי' קפט ס"ק עב (במוטגר). שם ס"ק עה בסופו (לדעת הראב"ד והש"ך דלקמן).  
תקבט שער תיקון הוסתות סוסי"ג.  
תקל ס"ק עה. וקריא ס"ק ב. וז"ה לקמן (ד"ה ועקירת), וכאן בפנים ס"ק מב, וש"נ.  
תקלא שמשום זה אפשר יורה לזה אף הירישה דלקמן סי' קפט ס"ק עה.  
תקלב ראתה מחמת תשמיש ולאחר חצי שנה חזרה וראתה מחמת תשמיש כו'.  
תקלג כדלקמן ס"ק נא.  
תקלד שמיידי שלא ראתה כלל בימים שבינתיים.  
תקלה הובא לעיל קריא ס"ק יב. לקמן (ד"ה ועקירת ובהגהה), ובס"ק קפט ס"ק עב.  
תקלו וא"כ אין להחמיר בוסת המורכב מהפלגה וקפיצות יותר מוסת הפלגה בלבד, וכמו שבוטת ההפלגה לא ראתה בינתיים, כך בוסת המורכב. תקלו וסת המורכב מהפלגה וקפיצות לוסת המורכב מהפלגה ותשמיש.

## הלכות נדה קפ

שער ליל טבילתה וצא על ידי תשמיש ולכן צריכה לפרוש מבעלה בליל זה בדלקמן סי'

### קונטרס אחרון

וכיון <sup>תקנ</sup> דראה זו שראתה בינתיים סתרה להפלגה שביניהן, אם כן גם ראה שנית שמחמת תשמיש היא כראשונה שנעשית זכר לראיית וסתה שלפניה, לחוש לה אחר שחראה ג' פעמים שלא מחמת תשמיש <sup>תקנ</sup> ואם <sup>תקנ</sup> אחר שראתה ג' פעמים שלא מחמת תשמיש ראתה מחמת תשמיש בבשיעור הפלגה שהפליגה ב' פעמים הראשונים אחר ראיית וסתה, קבעה לה וסת להפלגה זו לראות מחמת תשמיש בהפלגה זו לעולם אחר ראיית וסתה, שהרי כלל גדול אמרו הפוסקים לקמן סי' קפ"ט סוף סעיף ה' שכל ענין שתהא משה ראיוותיה קבעה לה וסת <sup>תקנ</sup> ומשום הכי קבעה בשבועות וחדישים והפלגות ודלוגים וסרוגין ובמאורעי הגוף ובמורכבים, ובכולן הטעם משום שהיא משה ראיוותיה. ומהם למד מהר"ם (בתשובת רשב"א סימן תתל"ט <sup>תקנ</sup>) לתשמיש ראשון שאחר טבילה כדלקמן, וכמ"ש באמנות שמואל סי' א' <sup>תקנ</sup>, והוא הדין והוא הטעם בנידון דידן <sup>תקנ</sup>. וכחאי גונא נמי מבואר בראב"ד <sup>תקנ</sup> דקבעה לה וסת לדמים יתרים דאחוספו בה והקדימו לבא קודם וסתה הקבוע, אם הקדימו ג' פעמים ביום ידוע בחדש וכמ"ש לקמן סימן קפ"ט <sup>תקנ</sup>. והוא הדין ביום ידוע להפלגה שאינו ראוי לקביעות וסת, שאינו סתור הפלגת וסתה הקבוע או שאינו קבוע, כמבואר שם בהראב"ד גבי ימי זיבה <sup>תקנ</sup> ע"ש.

ועקירת <sup>תקנ</sup> וסת זה הוא כמו וסת המורכב מתשמיש והפלגה שהפליגה בין תשמיש לתשמיש דלקמן סעיף י"א, דאינו נעקר אלא כשעברה ושמשה ג' פעמים כמ"ש המנחת יעקב שם <sup>תקנ</sup>, דאינו נעקר אלא בעין שנקבע כדלקמן סימן קפ"ט סעיף כ"ו <sup>תקנ</sup>. דליכא למימר דהכא <sup>תקנ</sup> כיון ששימשה אחר שעברה הפלגה ולא ראתה עדיף כאלו שמשה ביום ההפלגה, שהרי נקבע לה וסת לבא להדם מחמת תשמיש כך וכך ימים, וכיון שהפלגה יותר ולא ראתה נעקר הוסת כאלו לא הפליגה יותר, דיש בכלל מאתיים מנה, ולקמן סי' קפ"ט סעיף כ"ו <sup>תקנ</sup> יש לוטר דמיירי בוסת ההדס, אי נמי בוסת ההפלגה וכשפיהקה קודם שהגיע הזמן <sup>תקנ</sup>. דזה אינו, דאם כן לא הוי ליה להשלתן ערוך והאחרונים לסתום כל כך, ותו, דבהרא"ש שם <sup>תקנ</sup> מבואר בהדיא דוסת הפלגות דינו כוסת ההדס בזה. ותו, דהכא מיד שעברה הפלגה אחת היאך מותרת לשמש אח"כ לעולם <sup>תקנ</sup>. ולומר, דלענין איסור עולם לא החמירו כל כך, הוא דוחק גדול <sup>תקנ</sup>, והוי <sup>תקנ</sup> להו להאחרונים לפרש שהקילו כאן

### ציונים לקונטרס אחרון

בשם מהר"ם ובשו"ע, דסגי בפרישה גי', כדלקמן. תקמט תורת השלמים סי' לח, וזכרלקמן בפנים סי' נב, אף שגם שם נראה במקור ההלכה, בתשובת מהר"ם בשבועות הרשב"א ובשו"ע, דסגי בפרישה גי', כדלקמן. תקנ וסי' צח. וראה לקמן שם סי' עה וש"נ. תקנא נעקר אף שלא עברה ושימשה (כפשוטו) משמעות לשון השו"ע סי' וס"א, וזכרלקמן, והטעם הוא כיון ששימשה (בהיותו) אחר כו'. תקנב היה המקרה לזמן ידוע אינו נעקר אלא אם כן בא המקרה בזמן ג' פעמים ולא ראתה. תקנא אבל אם פיהקה אחר שעבר הזמן ולא ראתה אמרין דבכלל מאתיים מנה והוי עקירה כ"ל. תקנד פ"ט סי' א' (הב'): אם היו וסתות וגופות לעתים ידעים גנון מר"ח לר"ח או מכי יום לכי יום כו'. תקנה כשם דאמרין שמה שימשה אחר שעברה ההפלגה ולא ראתה נעקר הוסת, כן נאמר שאחר שעברה ההפלגה תחשוש שמא תראה, ואילו בשו"ע סי' א' מבואר שכשיגיע צי' ענה אסורה ענה אחת. תקנו שאילו היינו אמרים כמב"ר זו דכלל מאתיים מנה, היה צריך לאסור כאן כמו בראיה ראשונה שאחר טבילה, דלעיל בפנים סי' מב. תקנו ואם לא נפרש כהמנחת יעקב, דמיירי הכא שעברה ושמשה בו ולא ראתה, הוי להו כו'.

תקלח בא לבאר הטעם למ"ש לעיל בפנים סי' מ, שגם כשראתה כ"א אחר טבילה לראיית נדתה, אינה חוששת למורכב מהפלגה ותשמיש (רק להיות זכר לראיה), כיון דראה זו כו'. תקלט כמבואר בפנים ריש סי' מא, שאחר שתטבול לראיית וסתה שלישית צריכה לפרוש מבעלה בלילה זה. תקמא בא לבאר מ"ש בפנים סי' מב (ד"ה ואם ראתה). תקמא ראה לקמן סי' קפט ק"א סוף סי' ב (שעכ"פ צריך שיהיה לוסת מקור בגמרא). תקמב שהוא המקור להלכה שבדמ"א, לקבוע לה וסת לביאה הראשונה שאחר טבילתה, שנחבאר לעיל בתחלת הק"א. תקמג ד"ה ואגב (שבסכת חוששין לביאה הראשונה שאחר טבילה). תקמד לקבוע וסת דמימ"ת בהפלגה שוה מיום טבילה. תקמה ענין תיקון הוסתות סי' ב. תקמו ק"א סי' ד. תקמו שורבא לעיל (ד"ה ובי"ה בהרי"א), שאם ראתה ברי"ח ניסן ובי' בו, ראה שניה זאת אינה סתורית לא למי' חחדש ולא להפלגה. תקמז בא לבאר מ"ש בפנים סוף סי' מב, שעקירת וסת זה הוא רק כשעברה גי' ושמשה בו ולא ראתה, אף שגנאה במקור ההלכה, בתגות מיימוניות

קפ"ט<sup>ט</sup> בכל וסת שלא נקבע ג' פעמים שחוששת לו וצריכה לפרוש מבעלה משום חשש שמא תקבענו<sup>ט</sup>. וליל מביולתה לאו דוקא אלא הוא הדין ליל ב' של מביולתה<sup>ט</sup> כגו

### קונטרס אחרון

יותר מבשאר וסת המורכב דלקמן סי' קפ"ט. וגם מנא ליה למהר"ם<sup>ט</sup> לחלק כן, ואי סבירא ליה הכי מסביר דנפשיה לא הוי ליה לכתוב בפשיטות כל כך, עיין שם בתשובת הרשב"א. אלא ודאי כמו שכתב המנחת יעקב שלא הקילו כאן יותר משאר וסת המורכב דלקמן סימן קפ"ט<sup>ט</sup>, והשלחן ערוך והאחרונים קיצרו כאן\* וסמכו על מ"ש בסי' קפ"ט. ומהר"ם באמת לא סבירא ליה הכי<sup>ט</sup> חשבו, כמבואר מסוים לשונו שם<sup>ט</sup> בהרי"א דאניה צריכה [להשוש] בראש חודש וי' וכי' בו אלא בחדש הב' ולא בחדש הג' ע"ש. ועל כרחק צריך לומר דסבירא ליה למהר"ם הכי גם בשאר וסת המורכב דנעקב בעקירת אחד מהם, משום דתלינן לקולא שהוא חגורם לדם לבא, כמו דתלינן הכי לכולי עלמא קודם שנקבע הוסת ג' פעמים כמ"ש לקמן סי' קפ"ט<sup>ט</sup> בשם הראב"ד<sup>ט</sup> וחס"ד<sup>ט</sup> וחש"ך<sup>ט</sup>, ולא סבירא ליה למהר"ם לחלק בין נקבע הוסת ללא נקבע כדעת הראב"ד ורמב"ן<sup>ט</sup>, דבלאו הכי נמי לא סבירא ליה כוונתיהו במה שהצריך לפרוש ג' פעמים בימי הוסת אף שהוא וסת ההפלות, כמבואר בש"ע סעי' י"א<sup>ט</sup>, וכן לתחלת ראייה, והיינו מליל טבילה לתחלת ראייה כדלעיל סוף סי' קפ"ו<sup>ט</sup>, וטבילה<sup>ט</sup> אחרת דהכא היינו שמתבול לראיה זו כדעת חש"ך וסיעתו<sup>ט</sup>, דזה אינו, דמלבד דוחק לשון<sup>ט</sup>, אי אפשר כלל לומר דלא תליא הראיה בתשמיש כלל כי אם בהפלה או חדש, דאם כן אף שראתה כביאה ראשונה בג' לילי טבילות היה לן למתילי בהפלות או ימי החדש ולא לאסרה על בעלה עולמית, כיון שבינתיים היו ביאות של היתר כדלקמן.

**שצו** סוף ב. **שצו** דרקלמן שם ס' ג, ושי".  
**שצו** רק שלא תראה כביאה ראשונה, אלא כביאה שנית ושלשית אחר מביול, דרקלמן סוף ס' ב' וס"ג נד.

### צינים לקונטרס אחרון

טבילה אחרת כו', תקע כמובא לעיל בתחלת הקורא. תקעא כשתגיע טבילה אחרת (וכדלעיל ד"ה והנה). תקעב אלא מעשרה הענה ולא ראתה נעקר הוסת אף שלא שישמה. תקעג בשו"ת הרשב"א ח"א סי' תתלח: קבעה לה וסת מן' יום לן' יום, שלא לשמש ביסחה בחודש השני בעשרה וביום עשרים בו וביום שלשים. תקעד סוף עה (לענין וסת המורכב מקפציות וימים) וס"ק צח (לענין וסת המורכב מוסת הגוף וימים), וקורא ס"ק ב. וכדלעיל (ד"ה היינו), ושי"ג תקעה שער תיקון והסתת סוס"ג. תקעו סוף מ"ח (כדלעיל ד"ה היינו, וכאן בהגהה), שאין להחמיר ביסת המורכב מהפלה וקפציות יותר מוסת הפלה בלבד (וכמו שביסות ההפלה כשעבר הוסת ולא ראתה נעקר, כך גם ביסת המורכב). תקעז שהיא ההלכה שבשטור ושו"ע סי' קפט סכ"ו (שהובאה כבי"ש שם ד"ה כשם, בשם הראב"ד והרמב"ן); א"כ בא המקרה ג"כ בזמנו ולא ראתה. תקעח שאם קבעה וסת לראות דם מחמת תשמיש כל חצי שנה פורשת ער שיעקר ג' פעמים.

תקנח מרטנבורג (בתשובתו שבשו"ת הרשב"א סי' תתלח, שהוא מקור ההלכה שבשו"ע סי"א), שכותב מפורש שנעקר גם בלי עברה ושמשו, כדלקמן. תקנט סוף כו, שאינו נעקר אלא א"כ בא המקרה בזמנו. תקס מהר"ם מרטנבורג והשו"ע סי"א והאחרונים. תקסא אלא הפלה בלבד, ולכן כשפירשה ג"פ ביום הפלה ולא ראתה נעקר. תקסב הובא לעיל בפנים ס"ק ח, ושי". תקסג בתשובתו שבשו"ת הרשב"א סי' תתלח, שהיא ההלכה שבשו"ע סי"א. תקסד שלא מחמת תשמיש, שחוששת להפלה. תקסה הובא לעיל (ד"ה היינו). תקסו בשו"ת הרשב"א ח"א סי' תתלח. הובא לעיל (ד"ה היינו), ובפנים ריש ס"ק לט. תקסז כמה שהובא ממנו בהגהות מיימוניות פ"ד אות ל, שהיא ההלכה שבשו"ע סוף י. תקסח סוף ח. תקסט כיון שפירמית רומה בזה לוסת הפלה וגילה, א"כ אין לחלק כאן בין טבילה לוסת לבין טבילה לזמית (מטעם האמור בפנים ס"ק לט), אלא

# הלכות נדה קפ

## שלג

שכתוב בהגהות מיימוניות שם ובית יוסף והוא הרין ליל אחר הדעיקר תולה בהפלגות שוות כן דעת רמ"א ות"ח בפירוש דין זה דלא כש"ך ות"ח ואמנות שמואל תו:

### קונטרס אחרון

הוא בתשובת הרשב"א שם תקעט, לפי תקפ דעת הרמב"ן בפ"ו תקפא, וכן דעת רש"ל תקפב וכן תקפג וש"ך תקפד סימן קפ"ט מכיון שלא ראתה ביום שהייתה למורה בו שוב אינה חוששת, שהרי אין כאן הפלגה שהייתה למורה בה אלא גדולה ממנה. ועל כרחק צריך לומר דהב"ח והש"ך שחתמו כאן תקפה, לפי שמסמכו על מה שכתבו בס"י קפ"ט. וכן תקפ"ו יש לומר ג"כ על השלחן ערוך סעיף י' שהעתיק לשון מהר"ם תקפ"ו דכל מידי כו' תקפח אלא חזא כו', אף על גב דאיכא למידק מינה דבראחה ג' פעמים סגי בפרישה ג' פעמים תקפ"ט, כמ"ש האמנות שמואל תקפז והמנחת יעקב תקפ"א, ומהר"ם סבירא ליה באמת הכי דלא בעי עקירה כעין שנקבע תקפ"ב, אבל השלחן ערוך לא חש למאי דאיכא למישמע מדיוקא בעלמא, נגד המפורש באר היטב בס"י קפ"ט סעיף כ"ו דבעינן כעין שנקבע דוקא תקפ"ג.

ועיקר תקפ"ד הרין דאשמועינן מדיוקא הוא דין אמת, דאף אם נקבע לה וסת לא חיישא ליה אלא תלאת זימנא דנעקך בג' פעמים תקפ"ה, ולא נאסרה לעולם תקפ"ו, מאחר שהיו ביאות של היתר הרבה עד שהגיע דאית וסתה שנית תקפ"ז, דבהכי מיידי לפי דעת הט"ז תקפ"ח, לכן לא הוצרך הט"ז לפרש כלל היכי משכחת לה ביאות של היתר תקפ"ט, ולכן לא הוצרך ג"כ להגיה בשלחן ערוך ליל ב' ות"ח כמ"ש מהר"ם בהגהות מיימוניות ת"א, וכן הוא בשלחן ערוך שנדפסו בלי הגהות רמ"א כמ"ש האמנות שמואל ת"ב, וכוונת מהר"ם ת"ג אינה כדי שתחא ביאה של היתר בינתים אלא משום תשמיש הראשון שיהא בחיור ממ"ש בתשובת מהר"ם ת"ד הרשב"א ס"י תתל"ט כל שעת תשמיש הראשון כו'

תג ס"ק ל.  
תד ס"א ד"ה ואבנ, וס"ב כג ד"ה ואבנ ארע' לת"ר.  
ותבאר בארוכה בקי"א ס"ק יג.

שצט פ"ד אות ל בשם מהר"ם.  
ת ד"ה תבוא דגהות מיימוניות.  
ות סעיף י.  
תב ס"ק ד.

### ציונים לקונטרס אחרון

תקצו שמזה מוכן שגם כאן אינו נעקר אלא אם כן עברה ושימשה בליל חוסת ולא ראתה, וכ"ה בפנים ס"ק מב. וראה כללי תפוסקים כלל רפז.  
תקצד חזרו למה שהתחיל לבאר בתחלת הקריא, בדברי הרמ"א והט"ז, שהחילוק בסעיף י' בין השו"ע לרמ"א, אם רמ"ת בראיה הראשונה אחר טבילה או לא, כמבואר בפנים ס"ק מא וסוף ס"ק מב. ובשניהם מיידי בטבילת וסתה (ולא בטבילה לרמ"ת), כמבואר בפנים ס"ק מ"מד.  
תקצה עכ"פ אם עברה ושימשה, וכמבואר בפנים ס"ק מב.  
תקצו כמו ברמ"ת ג"פ לדעיל ס"א.  
תקצז וכ"ה בפנים ס"ק מב.  
תקצח ס"ק יד, שתיין כן בדין הרמ"א, ומבין שכ"ה גם בדין השו"ע.  
תקצט שכבר נתבאר לעיל בארוכה, שזהו פירוש כשתגיע טבילה אחרת שבלשון מהר"ם בהגהות מיימוניות והשו"ע, ושכל הלחץ והדחק של שאר האחרונים הוא כיון שלא פירש כן.  
תר אלא השאיר הנוסח כמות שהוא: בליל של טבילתה, תרא פ"ד אות ל; ליל שני של טבילתה, תרב ס"א וס"ב כג.  
תרג שכתב בליל שני של טבילתה.  
תרה כמבואר בפנים סוף ס"ק מב.  
תרה מהר"ם מרונבורג בשו"ת הרשב"א.

תקעט תשובת מהר"ם שכת' תחלה, שהובאה לעיל; שלא לשמש בוסתה בחורש השני בעשרה וביום עשרים בו וביום שלשים.  
תקפ אוצ"ל, ולפי.  
תקפא הלכה ד. הובא לקמן ס"י קפט ס"ק סה.  
תקפב כביאורו לטור.  
תקפג ד"ה ואם הפסיקה.  
תקפד ס"ק מה. ובקורות הכסף שם לט"ז ס"ק לא. הובא לקמן שם.  
תקפה ולא העירז כלום על דברי השו"ע ס"א.  
תקפו חזרו למה שהתחיל לבאר קודם, שגם בס"י נתבאר לעיל בפנים סוף ס"ק מב, שפקידות וסת זה הוא רק כשעברה ג"פ ושימשה בו ולא ראתה, אף שנראה במקור ההלכה בהגהות מיימוניות בשם מהר"ם ובשו"ע, דסגי בפרישה ג"פ.  
תקפז בהגהות מיימוניות פ"ד אות ל.  
תקפח דלא קבעה וסת לא חיישא אלא חזא זימנא.  
תקפט ונעקך חוסת מבלי שתעבור ותשמש, אע"פ שאין זה עקירה כעין שנקבע.  
תקצ ס"א וס"ב כג, שמ"ל השו"ע משמע דאפילו בג"פ אינה חוששת כ"א ליל טבילתה (וא"כ איכא למירק מינה גם, דאפילו בג"פ סגי בפרישה ג"פ).  
תקצא ס"ק ט (שהביא דברי אמנות שמואל הג"ל).  
תקצב כרע"ל, מתשובתו בשו"ת הרשב"א.

## שלד

## הלכות נדה קפו

(זמנה לפרוש) ליל של טבילתה ואין צורך לפרוש ליל של טבילה שלישית  
דבל מירי דלא קבעה וסת לא חיישין אלא [מב] חדא זימנא. הנה"מ: ואם

באר הגולה

\* (פי' אדעלע קאי שפערט ליל טבילתה ואח"כ שמשח ולא ראתה מ"מ אם אח"כ ראתה עם הקודם ג"פ בבואה ראשונה שום שמוש היתר ביניהם בדעלעל בריש. הסי' כנעלע).

[מב] TTM זימנא. דכיון שדילגה פעם אחת ולא ראתה מחמת תשמיש אף על פי שלא שמשו מכל מקום הרי אין ראיות הראשונות שמחמת תשמיש מצטרפות עם

### קונטרס אחרון

ג' פעמים רצופים לג' טבילות כו"ל, דעל כרחק י"ח מיירי בכהאי גוונא ממש דג' טבילות הן לג' ראיות וסתה שבתניים טבלה ושימשה, בדברצופים ממש למה לה ג' טבילות, בבי' סגי י"ח, ודו"ק. וגם כל עיקר דין זה משנה שאינה צריכה היא ושפת יתר, שכבר בירר מהר"ם שם י"ח דין זה בתחלת התשובה שם באורך כל הצורך, ולמה לו לכפול הענין במלות שונות ללא צורך כלל. אלא ודאי כוונתו כדעת האחרונים לאסור אף בביאה של היתר ביתניים ועל פי מה שנתבאר, דלא ככרתי ופלתי י"ח. והשתא אתי שפיר דלא הוצרך רמ"א להגיה ליל ב' בנוסח השלחן ערוך שהגיע לידו י"ח וכן הבאים אחריו י"ח, משום שסמכו על מה שכתב בהג"ה כל פעם בביאה ראשונה כו', למימרא דעז השתא מיירי שלא בביאה ראשונה אלא בביאה ב', אף שהיא בלילה הראשון, והוא הדין בלילה אחר, וזה מוכן ממאלי מלשון השלחן ערוך מיהו מיהוש חיישא כו' כגון כו' י"ח, מבואר דזה אינו אלא דוגמא בעלמא ולא דוקא ליל טבילה. והשתא אתי שפיר מה שכתב הט"ז ס"ק י"ד דשמה י"ח החשש כו' י"ח, ר"ל דכיון דמיירי שלא ראתה בביאה ראשונה כל הג' פעמים אלא שכל הג' פעמים היו בלילה אחד, לא נאסרה אלא בלילה זה ואח"כ מותרת, מה שאין כן בביאה ראשונה ג' פעמים נאסרה לעולם י"ח, והא י"ח דאינה חוששת לביאה ראשונה בפעם אחת כמו שחוששת לילה א', זה תירץ הט"ז בס"ט (ומכח חששא כו' י"ח) לא אסרינן עולמית, דלא כמנחת יעקב י"ח שלא ירד לסוף דעת הט"ז שם, וגמשה לשטתו והבחנו י"ח בט"ז ס"ק י"ד וי"ח שהביאות הראשונות לא היו בלילה אחד י"ח, דאם לא כן תלינן שהלילה הוא הגורם י"ח, ואם כן לא קשה מידי י"ח, ודו"ק (וכבר סתר דבריו בכרתי ופלתי י"ח בראיות ברורות מגמרא וכל הפוסקים):

### ציונים לקונטרס אחרון

תרטו כמ"ש הרמ"א.  
תריז בא לבאר מ"ש בפנים ס"ק מד (ד"ה ומהו).  
תריח דלא הוחזק בשלש פעמים.  
תריט בתורת השלמים ס"ק לה שכתב שדברי הט"ז אף למותר (וראה לעיל ק"א ס"ק ב', שם מנחת יעקב ס"ק לה סוכר בראו זו, לענין רמ"א ג"פ שני בעקבות פנים אחת).  
תרב בתורת השלמים ס"ק כח וס"ק א', וכרעיל בתחלת הקו"א.  
תרבא על דברי הרמ"א.  
תרבב אלא ביאה ראשונה שלאחר טבילתה כל פעם בלילה אחת.  
תרבג ואע"נ נאסרת על בעלה עולמית דיכולה לשמש בכל שני של טבילתה.  
תרבד קשייתא הט"ז ס"ק טז שפאסור אותה גם בפעם אחת או ב' פעמים, שהרי בפעם אחת תמיר אינה נאסרת אלא בלילה הראשון, ולכן כתב ע"ז שדבריו אף למותר.  
תרבז הרבה ס"ק י'.

תרו שאם רמ"ת בתשמיש הראשון שאחר טבילה נאסרת לעולם. והיא ההלכה שבמ"א, וכמבואר בפנים ס"ק מד.  
תרז לעיל (ד"ה והנה) נתבאר ההוכחות שמהר"ם (שבתגות מיימוניות) ושר"ע מיירי בג' טבילות לג' ראיות וסתה. ועתה מוכיח שגם מהר"ם שבוש"ת הרשב"א ורמ"א מיירי בזה.  
תרז אחת לפני ראה שניה ואחת לפני ראה שלישית, ואילו בראיה הא' אפשר שאינה סמוכה לטבילה, משא"כ אם המדובר בקביעת וסת לראיית תשמיש ראשון שאחר טבילה וסתה צורך ג' פעמים בסמיכות לטבילה וסתה.  
תרז בשו"ת הרשב"א סי' תתלט.  
תרי ס"ק י' (ד"ה אך).  
תריא שהיה כתוב בו: בליל של טבילתה.  
תריב לא הגיהו כן בשו"ע.  
תריג ראתה פעם אחת או פעמים בליל של טבילתה כו'.  
תריד ברין המוכר בשו"ע.  
תרטו באותו לילה דוקא ואח"כ מותרת.

## הלכות נדה קפו שלה

ראתה שלם פעמים כל פעם נצילה ראשונה [מג] שאחר טבילתה אסורה לבעלה כאלו  
ראתה שלם פעמים רצופים שהרי אי אפשר לה לטבול [מד] ולשמש עמו שהרי היא

השלישית שתראה אחר כך לקבוע וסת בצירוף שלשתן לפי שהוסת הזה אינו נקבע אלא  
ברצופים כדלקמן סי' קפ"ט סעיף י"ח וסעיף י"ט.

וכיון שאינו מצטרפות לקביעת וסת אינה חוששת להן כי לא אמרו לחוש לוסת שלא  
נקבע ג' פעמים אלא משום חשש שמא תקבעו י"ח אבל כשאינו מצטרף לקביעת וסת עם  
הראיה שתראה אחר כך אלא צריכה עוד כ' ראיות אחרות אם כן היא י"ח נחשבת לתחלת  
ראיה לכך אינה חוששת לה במרם תראה אותה כמו שאין חוששין לכל תחלת ראיה  
במרם תראה אותה.

ואם ראתה ג' פעמים בלילי טבילתה שלאחר ראיית וסתה בג' וסתות רצופים קבעה לה  
וסת לראות מחמת תשמיש בליל זה וצריכה לפרוש לעולם בליל זה י"ח עד שתעקר ממנה  
ג' פעמים דהיינו שעברה ושמה בו ולא ראתה י"ח שהוסת שנקבע בג' פעמים אינו נעקר  
אלא כעין שנקבע כדלקמן סי' קפ"ט סעיף י"ח י"ח וסעיף כ"ו י"ח (מנחת יעקב סי' ק"ל י"א ח"ב).

אבל אחר ליל זה מותרת הואיל ולא ראתה ג' פעמים רצופים ממש מחמת תשמיש בלי  
ביאה של היתר בינתיים אלא אחר שראתה מחמת תשמיש פעם אחת בליל טבילת וסתה  
ומבלה לראיה זו היתה משמשת והולכת בלי דם עד שיגיע וסתה שנית וכן אחר ראיה  
שנית י"ח. וגם בליל טבילת וסתה לא ראתה מיד בביאה ראשונה שלביל זה אלא בביאה  
שניה או שלישית י"ח שאילו ראתה בביאה ראשונה ג' פעמים אסורה לבעלה כמ"ש רמ"א  
בה"ה י"ח י"ח.

[מג] שאחר טבילתה. פירוש שאחר טבילתה שטבלה לראיית וסתה הקבוע או שאינו  
קבוע ואחר שראתה מחמת תשמיש מבלה לראיה זו והיתה משמשת והולכת בלי  
דם עד שהגיע וסתה שנית וכן שלישית י"ח.

[מד] ולשמש עמו. פירוש כשיגיע וסתה ותראה ותמבול לראיית וסתה אי אפשר לה  
לשמש עמו י"ח משום דקבעה לה וסת לראות בביאה ראשונה שאחר טבילת וסתה  
שהיא ביאה ראשונה שאחר ראיית וסתה שלא נקתה ומהרה ממקור דמיה לגמרי בראיית

הוא. ראה לקמן שם סי' קע' (לענין וסת המורכב מקצות  
וימים), וסי' קצ' (לענין וסת המורכב מוסת הגוף  
וימים), וק"א סי' ב, ובאן בק"א סי' ג' (ד"ה היינו ד"ה  
ועקרת), לדעת הראב"ד והש"ך. ולעיל סי' ג' (ד"ה ואפילו  
וסת ד"ה ואף לפי), וק"א סי' א' (ד"ה ונודו היינו).  
**תו** כדלקמן סי' קפ"ט סי' ב' וסי' ג' ושי"ג.  
**תז** הראיה שתראה אח"כ בליל טבילה שאח"כ.  
**תח** תורת השלמים סי' ל. ונבאר בק"א סי' ג' (ד"ה  
וכיון). וראת פס"ד צ"צ ר"ל, א"ב.  
**תט** וכו' לעיל סי' ג' (ד"ה ונודו היינו), ובק"א סי' ב.  
ונבאר בק"א סי' ג' (ד"ה ועקרת).  
**תי** ובס"ק עה.  
**תוא** ובס"ק עה.  
**תיב** אפילו: לה (שהוא לקמן סי' ג, ולעיל ק"א סי' ג).

ב).

**תיג** כדלעיל סי' ג' (ד"ה ונודו היינו), שאין ביאת היתר  
שבין וסת לוסת עוקרת מה שיאחה בשעת הוסת.  
**תיד** סי' ז, לפי מה שנתבאר בדבריו בק"א סי' ג'  
(בתחלה ובסוף).  
**תטו** ולקמן סי' טז.  
**תז** כדלעיל סי' ב' (בהפלת מליל טבילה). ונבאר בק"א  
סי' ג' (ד"ה וכן), שהוא וסת ונב לראיית נדתה.  
וכדלעיל סי' ג' (ד"ה ונודו היינו), שאין ביאת היתר שבין  
וסת לוסת עוקרת מה שיאחה בשעת הוסת.  
**תיו** ונאסרה עולמית. וראה לעיל סי' ג' (ד"ה ונודו היינו,  
שבוה די שתעקרו פעם אחת, בבדיקת שופרת או  
שעברה ושמה לא ראתה). פס"ד צ"צ הל"ג, ג. כדי השלחן  
ביארם ד"ה אמורה לבעלה.



רוחא כל פעם אחר טבילתה. (תשובת רש"א סימן תתל"ט מציאה ז"י). ואם אירע לה שראתה שלש פעמים צביאה ראשונה [סה] שאחר לידתה [מח] לא ראתה אחר כל

וסתה אלא נשאר מיעוט דמים במקור ויוצאים ממנה על ידי תשמיש הראשון [יח] שכן דרך הדם לבא על ידי הרגל תשמיש כדלעיל סי' קפ"ד י"ט. לכך יש לתלות הדם בתשמיש הראשון לבדו יותר מבהפלגה שמסוף ראית וסתה עד ראית שבשעת תשמיש [יח] אפילו הן הפלגות שוות בכל ג' פעמים שראתה מחמת תשמיש כגון שבכולן ראתה בלול מבילתה ואין תולין בהפלגה אלא בשלא ראתה בתשמיש הראשון [כא].

ומיהו אפילו כשראתה בתשמיש הראשון אינה אסורה אלא כשראתה כן ג' פעמים רצופים אחר ג' וסתות בין קבועין בין שאינן קבועין אבל בפעם אחת אינה חוששת כדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע [כב] משום דלא החמירו חכמים לאוסרה על בעלה עולמית כל שלא הוזהרה בנ' פעמים כדלעיל [כג] (מ"ז ס"ק מ"א) ותלינן לקולא למימר שאין התשמיש לבדו גורם הראיה אלא בצירוף ההפלגה ואינה חוששת אלא לשניהם יחד כדלעיל [כד]:

[מה] שאחר לידתה. דהיינו שבג' לידות ראתה פעם אחת אחר כל לידה בביאה הראשונה שאחר מבילתה ללידתה. ואף שאחר כך מבלה והיתה משמשת והולכת ולא ראתה עוד מחמת תשמיש עד אחר לידה הב' וכן עד לאחר לידה הג' וכן עד לידה הד' מכל מקום קבעה לה וסת ללידות לראות בביאה הראשונה שאחר לידתה [כז] שלא נקרה ומהרה ממקור דמיה בעת לידתה ונשאר מיעוט דמים במקור ויוצאים ממנו בתשמיש הראשון כדלעיל [כח] בראיית וסתה. והיה לנו לאוסרה מלידה ד' ואילך פן תראה בביאה ראשונה שאחר לידה ד' כיון שקבעה לה וסת לראות כן בג' לידות. אלא שיש שכתבו [כח] להקל בדמסיק (דרכי משה [כח] נקודות הכסף [כח] מנחת יעקב [כח]):

[מז] או ראתה. פירושו או אפילו ראתה אחר כל לידה ג' פעמים רצופים ונאסרה על בעלה ועברה ושמישה ולא ראתה בין לידה ללידה ובא השואל לשאול אחר שראתה ג' פעמים רצופים מחמת תשמיש אחר לידה הג' קודם שעברה ושמישה בלא דם דאיכא השתא תרתי לריעותא חדא דקבעה לה וסת ללידות לראות ג' פעמים מחמת תשמיש אחר לידתה והיה לנו לאוסרה אחר לידה ד' על כל פנים ועוד שראתה ג' פעמים רצופים אחר לידה הג' ונאסרה על בעלה מיד. אלא שיש שכתבו להקל [מא] משום דתלינן בחולשת הלידה כדמסיק. אבל משום ראיית ג' פעמים רצופים שאחר לידה הראשונה ושבתי וכן שאחר לידה ג' אם עברה ושמישה אחריהן ולא ראתה בלא האי מעמד דתלינן בחולשת

**תבה** ראה גם לקטן ס"ק מה (לענין ביאה ראשונה שאחר לידה). אנ"ק אדמורי' מורדש"ב ז"ע ח"א ע' לה ע"מ. **תיט** ס"ק ג. **תכ** כדלעיל ס"ק מא. **תכא** כדלעיל סוף ס"ק מב. **תכב** לחשוש שתקבע עצמה לראות רמ"ח בביאה הראשונה שאחר מבילת. **תכג** סוף ס"ק טו (לענין החשש שתקבע עצמה ללידות רמ"ח). וראה גם ק"א סוף ס"ק יג. **תכד** ס"ק מא.

**תבה** כדלעיל ס"ק יג (ד"ה ומוציא היינו). שאין ביאת היתר שכן וסת לוסת עוקרת מה שראתה בשעת הוסת. **תכו** ס"ק מד (לענין ביאה ראשונה שאחר מבילת וסתה). **תכז** דגהות שערי הורא סי' פז, בשם תשובות ר' יוחנן למהר"ל, שבשורת' מהר"ל החרשתי סי' ק. **תכח** ס"ק ז. **תכט** ל"ז ס"ק מז. **תל** תורת השלמים ס"ק לא. **תלא** דגהות שערי הורא שם.

## הלכות נדה קפז

שלז

לידה שלש פעמים \* וציונתיים לא ראתה יש שכתבו להקל להמירה לצעלה מי תלין הראייה בחולשתה עדיין מכה לידתה שהוכי הדגדים מכה לידה ולכן רואה סמוך ללידה ולא אחר כך [מ] ותלין בלידה כמו שתלין במכה. (הגהות ש"ד סימן ט"ז בשם משבצות רבי יוחנן). וכל זה אם כבר עברה ושמשה בין לידות הראשונות שהחזיקו

באר הגולה

\* (פירוש שאחר שראתה ג' פעמים רצופים אחר הלידה פירשה נדה מעצמה ולא שאלה את המורה ומבילה ולא ראתה וכן בלידה שנת ושלשת ראתה ג' רצופים ואח"כ מבילה ולא

הלידה מותרת לבעלה משום דתשמיש שלא ראתה בו עדיף מבדיקת שפופרת בדמסיק רמ"א בסמוך (דרכי משה ז"ל ש"ך ת"ז):

[מ] ותלין בלידה. אף על פי שאינו ידוע אם מוציאה דם לפי דעת הרשב"א ת"ז דלעיל ת"ז. ואפילו ספר התרומה ת"ז. דפליגי התם מודה בלידה דמוציאה דם מרובה מהצדדים שהוכי ועד שגדע שחייתה המכה שלא יצא ממנה דם על ידי מגע ודוחק איכא למתלי שעל ידי מגע ודוחק השמש הדור אתה דם מן הצדדים שהוכי ולא דם טמא הוא כיון דלא ראתה אלא סמוך ללידה ואחר כך שמשה ולא ראתה.

דבלאו הכי נמי דעת ר"ח ת"ז שלא אסרו אשה על בעלה ברואה מחמת תשמיש ג' פעמים רצופין אלא כשראתה כן מתחלת נשואיה שלא היה לה ביאה של היתר מבעל זה לעולם אבל אם שמשה ולא ראתה פעם אחת אחר נשואיה אף על פי שאחר כך ראתה ג' פעמים רצופים כיון דחזר בבעל זה כחות דאיסורא ודהתיירא תו לא מיתסרא לבעלה. ואף דלא קיימא לן הכי בדלעיל סעיף א' בהג"ה היינו משום שנתוספו כחות של איסור והיו אחרונים ואחר שנתוספו כחותיו והחזק בתוספות כחות לא נתיר. אבל האי גברא דאחר שנתוספו כחותיו והחזק באיסור דהיינו אחר שראתה ג' פעמים רצופין אחר לידה הראשונה חזרו והיו כחות של היתר כבראשונה וכן אחר לידה ב' יש לומר דלכלי עלמא לא מיתסרא לבעלה בנ' פעמים רצופין שראתה אחר לידה ג' שלא לחלוק כל כך על ר"ח. כל שכן הכא דאיכא נמי למיתלי בחולשת הלידה עכ"ל הג"ה שיערי דורא ת"ז.

ורעת רמ"א שלא להקל כי אם בצירוף ב' הטעמים דהיינו תלות בחולשת הלידה וגם שלא לחלוק כל כך על ר"ח בדלקמן בסמוך. והילכך אין להתיר אלא לבעלה שאינה צריכה להתגרש ממנו אבל מכל מקום צריכה ז' נקיים שהרי הר"ח לא התירה אלא לבעלה. וזה שכתב רמ"א בלשונו שכתב יש שכתבו להקל להתירה לבעלה בנ' ת"ז. וכן משמע בדרכי משה בהרי"א ת"ז. וכן כתב בברתי ופלתו ת"ז.

ובלאו האי טעמא דחולשת הלידה לא סמיכנו אטעמא דשלא לחלוק על ר"ח לחוד להתירה לבעלה אחר שראתה ג' פעמים רצופים אחר לידה ג' אף על פי שהיו ביאות של

החדשות ס"ק אות ו. וראה גם לעיל ק"א ס"ק א (ר"ה אב"ל).  
תלה שם. הובא בדרכי משה שם.  
תלט ו"כ בסדרי מורה ס"ק ב.  
תמ סוף ס"ק ז.  
תמא ס"ק יב.

תלב ס"ק ז.  
תלג ס"ק לא.  
תלד תורת הבית האריך שער ד (בג, א).  
תלה ס"ק ב.  
תלו ה"ל נדה ס"ז צב. דלעיל שם.  
תלו הובא בתשובת הר"ר עזריאל שהעקק בשו"ת מהר"ל

## שלה

## הלכות נדה קפ

ציונות של היתר אחר ציונות של איסור. אצל אס רחמה [מח] שלש פעמים רצופין אחר לידה לא תלין בלידה אלא צריכה דייקת השפופרת. (כך משמע עס). מיהו כל מקום

היתר אחר שראתה ג' פעמים רצופים אחר לידה הא' וב' וביאת היתר היא בבדיקת שפופרת ועדיפא ממנה כדמסיק רמ"א. מכל מקום גם בבדיקת שפופרת כשלא נמצא דם כלל לא על המוך ולא על צדדי השפופרת ס"ל להרמ"א דהיינו מעמא דמהניא משום דאמרינן דנתרפאת תח"ב וב"מ בדרבי משה תח"ב בשם הריצב"א תח"ב והילכך כשהורה וראתה ג' פעמים רצופים הורה לקלקלה. מה שאין כן להאומרים דהיינו מעמא דמהניא משום שבידוע הוא שבא מן הצדדים כדלעיל תח"ב;

[מח] ג' פעמים רצופים אחר לידה. אחת בלבדה ועדיין לא שמשה בלא דם שלא היו ביאות של היתר מעולם אחר ביאת איסור ולא שייך הכא האי מעמא דשלא לחלוק על ר"ח כל כך תח"ב אלא מעמא דחולשת הלידה להוד ולא סמכין עלה בצירוף דעת ר"ח גופיה מאחר שכל הפוסקים חלקו עליו תח"ב והכי קיימא לן כדלעיל סעיף א' בהג"ה.

ודוקא כשראתה אחר ימי טוהר שהם ל"ג לומר וס"י לנקה תח"ב אבל בתוך ימי טוהר אף על גב דהאידנא החמירו שלא לבעול על דם טוהר תח"ב אין להוציא אשה מבעלה בשביל כך (ש"ך ת"י) ומותרת לו לאחר שתספור ז' נקיים ותמבול. ולא חיישנן שתחזור ותראה מחמת תשמיש בדרך שראתה ג' פעמים מאחר שאותן ראיות היו בימי טוהר (יד) ומימי

### קונטרס אחרון

(יד) וימי טוהר בו. והו"ח דעת הש"ך תרכ"ו בבירור, ומסי' קפ"ט תרכ"ו לא קשה מידי, דהתם איסור שעה והכא איסור עולם. ומ"ש בכרית ופלותי תרכ"ט בשם הרשב"א תר"ז, זה אינו, דהרשב"א לא קאמר אלא דלא איצטריכא ליה למימר דמימי טוהר כו' תר"א, אבל לא למימרא דקבעה וסת מימי טוהר כו', וכמבואר להדיא בסיום לשונו דאפילו לרב דוקא מימי טוהר כו' תר"ב, אלמא דהא שפוטא ליה תר"א. ומה שהעלה בכרית ופלותי תר"א לדינא (עיין בפנים תר"ה), אתי שפיר להש"ך במכל שכן, כיון דמהני דינא דגמרא לבעול בימי טומאתה תר"ב כל שכן בימי טהרתה תר"א, ודו"ק:

**תמב** ראה גם לעיל ס"ק יג, וקו"א ס"ק א.  
**תמג** ס"ק ב.  
**תמד** הובא בתשובות השיכות לאסורי ביאה פ"ד.  
**תמה** ס"ק ג, וש"כ.  
**תמו** הנמנע לעיל ס"ק מז.  
**תמוז** ראה תהות שפיר דורא שם. לעיל ס"ב כד ס"ק ה.

כלל הפוסקים וההוראה כלל קפ.  
**תמוז** ראה ויקרא יב, ד"ה.  
**תמט** רמב"ם פ"א ה"ז בשם הגאונים. מור ס"י קצר בשם רמב"ם ה"ל ט"ה פ"ז ה"כ. רמ"א שם סוף ס"א. לקמן שו"ע ס"י קצ סמ"ב וס"ק פד.  
**תנ** ס"ק לב.

### ציונים לקונטרס אחרון

תרכ"ו לכללות הקונטרס אחרון. ראה מ"מ רציונים.  
קו"א עם ביאור מרדכי הקונטרס. שו"ע הל' נדה  
עם ביאור קו"א.  
תרכ"ז ס"ק לב.  
תרכ"ח כשנש"ע שם סל"ג ספק שמניקה אינה קובעת וסת, אבל בטור שם הביא דעת הרמב"ן (בחיודושי יא, ב ד"ה מראמרינן) שקובעת, ומבאר הב"י שם (ד"ה ודע דגוססתח) דהיינו שהאידנא קובעת גם בימי טוהר.  
תרכ"ט ס"ק יב.  
תול תורת הבית הארוך שער ג (יב, א), דלרעת רב (יא, ב) שמי טוהר וימי טומאה מעין אחר הוא, וקיייל כחתיבה בגמרא (לו, א), ומזה הבין הכרתי

ופלותי דס"ל להרשב"א שקובעת וסת מימיה טוהר לימי טומאה גם אליבא דגמרא.  
תרל"א לימי טומאה לא קבעה, אלא אפילו בכל ימי מניקתה לא קבעה.  
תרל"ב לימי טומאה לא קבעה, הא בשאר הנקחה קבעה. תרל"ג דלא קבעה מימי טוהר לימי טומאה (אפילו לרב).  
תרל"ד שם ד"ה אמנם.  
תרל"ה סו"ק מז.  
תרל"ו שלא קבעה וסת מימי טוהר לימי טומאתה, ומותר לשמש גם בימי טומאתה.  
תרל"ז שפ"א אם תראה דם אינה אסורה מרינא דגמרא.

## הלכות נדה קפו שלמ

שצריכה נדיקה אם עצרה ושמשה [טז] ולא לאתא מותרת דתשמיש זה שלא לאתא  
זו עדיף מנדיקת השפופרת כן נראה לי (ד"ע).

יא" אשה שראתה מחמת תשמיש ולאחר חצי שנה חזרה וראתה מחמת  
תשמיש מותרת לבעלה שדרי לא קבעה בשלשה וסתות שזים [ז]  
ולא בדילוג. מיהו חוששת לאחרון פעם אחת ובשינוע חצי שנה מיום  
ראיית דם האחרון אמורה [ח] עונה אחת. ואם קבעה וסת לראיית דם  
באר הגולה

זי תשו' הרשב"א סי' תתל"ח.

טהרה לימי טומאה לא קבעה וסת לדינא דגמרא [טז] וכדי שלא להוציא אשה מבעלה  
אוקימנא אדינא דגמרא [טז].

(וכן) אשה שראתה מחמת תשמיש ג' פעמים רצופים ונתעברה בכיאה ג' אף על פי  
שאמורה לו עד הלידה יש להתירה לו פעם אחת אחר הלידה כימי מותר שאם לא תראה  
מותרת לו לעולם (דחא שמישה ולא ראתה עדיף מכדיקת שפופרת כמ"ש רמ"א בסמוך)  
דבכדי שלא להוציא אשה מבעלה אין להחמיר כל כך כימי מותר לחוש לוסתות דרבנן.  
ברתי ופלתית [יז]:

[יח] ולא ראתה מותרת. לבעלה עד שתחזור ותראה ג' פעמים רצופים דתלינן  
שנתרפאה לפי דעת רמ"א [יח].

[יט] ולא בדילוג. פירוש והלכך כשינוע חצי שנה שנית אחר ראיית דם האחרון ולא  
ראתה שוב אינה חוששת לעולם [יח] ומותרת אף כשהגיע חצי שנה שלישית [יח] לאפוקי  
אם קבעה בג' פעמים היתה צריכה לעקרו ג' פעמים (ש"ך):

[כא] עונה אחת. (פי') וזהו וסת המורכב מהפלגה ותשמיש. והוא הדין שחוששת לוסת  
החדש גם בראייה זו השנה כמו בראשונה בדלעיל [כא] וכמ"ש לקמן סי' קפ"ט סעיף  
י"ג בהג"ה [כא] שחוששת לשניהם (ש"ך [כא]).

אלא שיש הפרש ביניהם שוסת המורכב מהפלגה ותשמיש אינה חוששת לו אלא אם כן

### קונטרס אחרון

(מו') וזהו וסת המורכב בו' אלא שיש הפרש ביניהם בו'. עיין במ"ש לעיל [כא]:

אף בקבעה ואף בלא עברה ושמישה אינה חוששת,  
ובדלקמן סי' קפ"ט ס"ק סח).  
תנן רש"י ס"ק זכ. וראה לעיל ס"ק מא (שחוששת, גם  
בראיה הראשונה, בהפלגה שנה מסוף ראיית וסתה).  
תנח בוסת דרגיל שאינו קבוע (וראה גם לקמן שם ס"ק  
מא). ועדיף בוסת המורכב שאינו קבוע, בדלקמן שם  
ס"ק עב וס"ק צג.  
תנש ח"א ס"ק לה. וז"ה בתשובת מור"ם בשבט"ה הרשב"א  
ח"א ס"ק תתל"ח, ובדלקמן ס"ק זכ.

תנא נדה יא, ב.  
תנב ראה גם לקמן סי' קצ ס"ק פד.  
תנג ס"ק ב.  
תנד כדרכו משם ס"ק ב. ש"ך ס"ק לא. ובדלקמן ריש ס"ק  
יג (בדעתם).  
תנה ש"ך ס"ק ד, שצ"ח במקור ההלכה בתשובת מור"ם  
שבשולח' הרשב"א ח"א ס"ק תתל"ח.  
תנו אף בלא עברה ושמישה. וראה לקמן ס"ק גא  
(שבקבעה אינה חוששת רק בעברה ושמישה). ק"א  
ס"ק יג (ד"ה ועיקרית, שלפ"ד הרשב"א ורש"ל וכו' מש"ך).

### צייונים לקונטרס אחרון

תרלח קריא ס"ק יג.

מחמת תשמיש שלש זימני וסת זוה מותרת לשמש בין וסת לוסת. אך ימי הוסת פורשת [נב] עד שיעקך שלש פעמים.

יב. "הרואה מחמת תשמיש שלש פעמים [נג] אסור להשתנות \* אף אם אינו רוצה לבא עליה \* אלא א"כ רוצה להשתנות [נד] ע"י שליש. ולא ילך אצלה אלא בעדים.

יג. "הבועל את הבתולה כמה פעמים וראתה דם מחמת תשמיש לעולם מחוקקין שהם [נה] דם בתולים \* עד שתשמש פעם אחת ולא תראה

באר הגולה

יח. גם זה שם סי' תת"מ ודקדק בן מרדכי ורמב"ם.  
\* דחיישנין שמא יבא עליה דלכשתמבול ליבא אלא אימורא  
דרבנן קיל ליה ואחי למעבר עליה בראמדין ספ"ב דכתובות  
המניש את אשתו לא תנשא בשבטו וכו'.  
יש שם לדעתו.

לא ראתה בנתיים כלל אף שלא מחמת תשמיש כמ"ש בס' קפ"ח<sup>ס</sup> בוסת המורכב מהפלגה וקפיצות מה שאין בן בוסת החדש כמ"ש שם. ועוד יש ביניהם שהמורכב מהפלגה אף על פי שנקבע ג' פעמים אם הגיע זימנו ועברה ושמישה<sup>ס</sup> ולא ראתה שוב אינה חוששת לו לעולם שהרי כבר עברה ההפלגה עד שתחזור ותראה מחמת תשמיש ותמנה ההפלגה מראיה זו מה שאין בן בוסת החדש כדלקמן שם<sup>סב</sup>:

[נב] עד שיעקך ג' פעמים. דהיינו שעברה ושמישה בו ולא ראתה שהוסת הקבוע אינו נעקר אלא כעין שנקבע כדלקמן סי' קפ"ט סעיף י"ח<sup>סג</sup> (מנחת יעקב<sup>סד</sup>):

[נג] אסור להשתנות. בביתו דחיישנין שמא יבא עליה דכיון דלכשתמבול ליבא אלא איסור דרבנן קיל ליה ואתי למיעבר עליה (מהר"מ בתשובת הרשב"א<sup>סה</sup>):

[נד] ע"י שליש, פירוש שיתן לה כל צרכה ולאו משום שמירה (בית שמואל סי' קי"ז<sup>סו</sup>).  
ומכל מקום אסורה להיות עמו בחצר אבל בחצר אחרת בשבונה אחת אין לחוש (חלקת מחוקק שם<sup>סז</sup>). ואם לא קיים פריה ורביה חייב להוציאה ולשא אחרת<sup>סט</sup> (עיי' אבן העזר סי' קי"ז<sup>סז</sup>):

[נה] דם בתולים, ולא נאסרה לבעלה. אף על פי שמדין המשנה<sup>ש</sup> אין תולין בבתולים אלא לילה הראשונה כבגד<sup>סא</sup> אף לא ראתה עדיין בבית אביה ואם ראתה בבית

**תסד** תורת השלמים ס"ק לו. ועד"ז לעיל ס"ק מב. וראה לעיל ס"ק יג (ד"ה ומוה) שכ"ה גם בבדיקת שפופרת ג"פ. והמעט שכאן צריך ג"פ ראה לעיל קי"א ס"ק ב.  
**תסה** ח"א סי' תתל"ט.  
**תסו** ס"ק ו.  
**תסז** ס"ק ג. מהר"ם בשו"ת הרשב"א שם סי' תמנ. וראה כדי השלחן בראורים ד"ה אסור להשתנות.  
**תסח** תשובת מהר"ם פרוצה סי' י. שו"ך ס"ק לו. וראה תורת השלמים ס"ק לז. מחצית השקל ס"ק לו.  
**תסט** חלקת מחוקק ס"ק ז.  
**תע** סד, ב.  
**תעא** ראה רש"י שם ד"ה בוגרת (שכ"ה גם לבית הלל).

**תס** ס"ק עב (במוסרי), וס"ק עה (לדעת הראב"ד והש"ך). ונרמזא לעיל קי"א ס"ק יג (ד"ה היינו, ש"ל כן אף מנעם נוסף). וראה פ"י דעה שפתי לוי ס"ק לה.  
**תסא** ראה לעיל ס"ק ג (שה"כ בשלא קבעה מני בנה שתגיע ומנה פירשה ולא ראתה). קי"א ס"ק יג (ד"ה ועקירת, שלפ"ד הרמב"ן ורש"ל וב"ח וש"ך, גם בקבעה אינה חוששת אפילו פירשה, וכדלקמן סי' קפ"ב ס"ק סח). כדי השלחן ציונים ס"ק רנב.  
**תסב** ס"ק מה.  
**תסג** ס"ק עה. וראה גם שם ספ"ו וס"ק צה. לעיל ס"ק יג (ד"ה ומוהו היינו). קי"א ס"ק יג (ד"ה ועקירת).



דס [נ] מחמת תשמיש. ואם אחר כך תראה שלש פעמים מחמת תשמיש הוזהקת לדורות רואה דס מחמת תשמיש. הגה: ואפילו אם לא פסקה לרלות פעם א' אם אין לה זער כלל נשעת תשמיש הרי היא ככל הנשים ולא תלין נדס נתוליס. (תשובות מהר"ס פדואה סימן י'). מי שיואל דס ממנו דרך פי אמה ושמש האשה מולה נז' צ"י נשס תשובות הרשב"א. ועיין לקמן סימן ק"ץ (סעיף כ').

יד \*\*אשה שיש לה מכות ופצעים [נ] שאינה יכולה למבול רצא מתחת בעלה כדי שלא יבמל מפריה ורביה.

באר הגולה

כב הרשב"ץ וכו' ואם אפשר יעשה לה תקנה למבול כמו שהיו עושין לנצי' ביריב עששיות של בידול וכו'.

תשמיש לאוסרה על בעלה עולמית תלין בבתולים כל זמן שלא כלו בתוליה [נ] דהיינו כל זמן שמרגשת צער וכאב קצת כדרך הבתולות שלא כלו בתוליה [נ] כמו שכתב רמ"א בהג"ה [נ] שהרי תולין במכה המוציאה דם [נ] ואין לה מכה גדולה מזו כל זמן שלא כלו בתוליה [נ]. ולא החמירו חכמי המשנה והתלמוד מה שהחמירו [נ] אלא לטומאת הדרם עצמו לישב עליו ז' נקיים ומבילה [נ] שאף על פי שבמכה תולין אפילו למחר הדרם עצמו [נ] בבתולה החמירו יותר לפי שאינה אלא לשעה [נ] ופעם אחת מה שאין בן במכה שאפשר שתאסרנה על ידי זה לעולם לא החמירו כל כך כדלקמן סי' קצ"ג [נ] כל שכן שאין להחמיר אפילו בבתולה לאוסרה על בעלה עולמית כל זמן שלא חיתה המכה דהיינו כל זמן שלא כלו בתוליה אפילו יותר מד' לילות ואפילו בבגורת שראתה בבית אביה. וכל שהיא מרגשת צער וכאב קצת בשעת תשמיש בידוע שלא חיתה המכה ולא כלו בתוליה [נ].

ואם אין לה צער כלל בשעת תשמיש אף על פי שהיא בכל הנשים כמ"ש רמ"א מכל מקום בתוך ד' לילות בנערה ולילה אחת בבוגרת שלא ראתה בבית אביה אין לאוסרה על בעלה מחמת תשמיש ג' פעמים רצופין [נ] שלא הוסיפו חכמי התלמוד להחמיר על דין המשנה אלא לטמא את הדרם עצמו לישב עליו ז' נקיים ומבילה אבל לא לאוסרה על בעלה עולמית (עיין משאת בנימין סי' מ"א [נ] ומו"צ [נ]):

[נ] מחמת תשמיש. שבידוע שכלו בתוליה דאי איתא דהוה דס הוי אתא (גמרא [נ]) והלכך אפילו יש לה צער וכאב לא תלין בבתולים [נ];

[נ] שאינה יכולה לטבול. שהמים הקרים מזיקים לה יעשו לה תקנה כמו שהיו עושים

**תעז** ב"י סוף ד"ה הבועל. ונתבאר בקרא סי' מז.

**תעז** סי' מז.

**תעז** בשם מדרים מפרוואת סי' י.

**תפ** בדלעיל סי' מז סי' כג.

**תפא** חל' נדה לרמב"ן פ"ג סי' מ. שו"ת הרשב"א ח"ו סי' קסא. רא"ש פ"י סי' א וסי' ג. וראת ק"א,

**תפב** דמאורייתא תולין בבתולים עד שתחיה המכה. חכמי המשנה אריבעה לילות בלבד (לנערה), וחכמי התלמוד בעילת מצוה בלבד.

**תפג** ראה רמב"ם שם. רשב"א בתורת הבית הקצר שער ב (ה, א). מור ושיל"ע סי' קצג סי' א.

**תפד** בדלעיל סי' כ.

**תפה** שו"ת הרשב"א שם. שו"ת הרא"ש פ"י סי' ג. שו"ת רי"ן מוס"י מז. הובא לעיל בקרא כאן, ולעיל סי' ה (ד"ה ועיין רש"י).

**תפו** ראה ב"י שם ריש ה"א.

**תפז** ראה שו"ת צ"צ אה"ע סי' כא אות ג.

**תפח** ראה שם סי' שיא. פס"ד צ"צ ד"ה ג.

**תפט** ראה קרא סי' מז.

**תצ** סי' יז.

**תצא** ס"ד, ב.

**תצב** אמונת שמואל סי' כג. תורת השלמים סי' מ.